LETO II. ŠT. 20 (68) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 15. MAJA 1997

NOVI GLAS®

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN ABB. POST. - LEGGE 549/95, ART. 2 COMMA 26 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

VELIK VOLILNI USPEH LAHKO DA MANJŠINI NOVEGA ZAGONA

Volitve za novo tržaško občino oziroma goriško pokrajino so prav gotovo izjemen uspeh tudi za slovensko manjšino v celoti. Prepričljivo je v obeh obmejnih območjih prodrla tista programska usmeritev, ki verjame v zakonitosti novega obdobja. Slednje v prvi vrsti ukinja staro logiko vedno istih soočenj, ki izvirajo iz zaključka druge svetovne vojne. Zaradi tega ni presenetljivo, da ravno na meji nekdanjih različnih družbenih sistemov prihaja do odpiranja najtežje, zato pa s toliko večjim olajšanjem. Nastajajoča Evropa, novo sobivanje med narodi in državami, vse to dobesedno zahteva drugačno in srečnejše politično ter vsakršno razmišljanje. Tako rekoč celotna slovenska manjšina je zelo jasno začutila to pot v prihodnost, ki je edina možnost za njen razvoj, širši prostor in razumevanje v najširšem pomenu te besede. Zato smo lahko popolnoma upravičeno ponosni na svoj delež pri opravljenih volitvah in to kar na dva načina: že s številom svojih glasov smo razvidno pripomogli k volilnemu uspehu, poleg tega pa smo s svojo opredelitvijo tako ali drugače presegli svoja razhajanja in se torej začutili kot organska celota, kar v bistvu tudi smo.

Tovrstni uspeh je nadalje priložnost, da pogledamo naprej in še više. Ni namreč razloga, da ne bi v tem trenutku preverili možnosti rešitve vseh tistih vprašanj, ki nas še vedno spremljajo. V vzdušju upravičenega zadovoljstva postanejo namreč problemi manjši, lažje rešljivi ali jih je celo mogoče zaznati kot premagljive in odpravljive. Ne bi bilo umestno in koristno, ko se ne bi ob prodoru spodbudne politike na Tržaškem in Goriškem spomnili dejstva, da naša naloga s tem še ni do kraja opravljena in da je nemara napočil čas, ko se lahko pogumneje soočimo z zadevami, ki nas še vedno obremenjujejo. Seveda imamo v mislih napore za tisto organiziranost celotne manjšine, ki bo nadgradila organiziranost povojnega obdobja. V mislih imamo prizadevanja za tisto organiziranost manjšine, ki bi bila ustrezen in učinkovit odgovor na izzive novega časa. Novi čas je seveda tolikanj različen od prejšnjega obdobja, da je na njegove zahteve mogoče odgovoriti le s temu primerno boljšo organiziranostjo. Dejstvo je, da smo imeli ali še imamo ob tem doslej neopravljenem odločilnem koraku kar preveč pomislekov in zadržkov, medtem pa se čas zelo hitro odmika in se težave kopičijo. Sedanji volilni uspeh bi bilo torej le z malo dobre volje in smelosti mogoče dopolniti s preskokom v tisto in takšno skupno življenje, ki bi omogočilo celotni manjšini trdno osnovo za prihodnost. Vse bolj se namreč zdi, da bomo brez omenjenega preskoka pristali na preskromnem načrtu, ki ne bo mogel preprečiti naše nadaljnje drobitve.

Takšen preskok bi šele spremenil vse manjšinske izkustvene in politične različnosti v trden subjekt. Pot je torej odprta, le korak je treba naravnati nanjo.

- JANEZ POVŠE

TUDI SLOVENCEM GRE ZASLUGA ZA IZVOLITEV ILLYJA IN BRANDOLINA

RAVNALI SMO POLITIČNO ZRELO

DRAGO LEGIŠA

Slovenska narodnostna skupnost v Italiji je srečno in uspešno prestala volilno preizkušnjo z dne 11. maja. Nobena skrivnost ni, da so bili njeni glasovi odločilni tako za izvolitev tržaškega župana kot za izvolitev predsednika goriške pokrajine. Naši volivci in volivke so namreč naravnost plebiscitarno glasovali za Riccarda Illyja v Trstu in za Giorgia Brandolina na Goriškem. S tem so predvsem preprečili, da se nista uveljavila kandidata, katerih izvolitev bi v Trstu gotovo pomenila povratek v preteklost, v Gorici pa ohranitev in konsolidacijo politične zatohlosti.

"Ostaja pa zelo močna slovenska trdnjava, ki spet postavlja v ospredje oba svoja bivša občinska svetovalca, Andreja Berdona in Petra Močnika; slednji je celo kandidat, ki je na listi oljke prejel največ preferenčnih glasov." Tako je zapisal tržaški italijanski dnevnik nekaj ur po ožjih volitvah oziroma balotaži, iz česar je jasno razbrati začudenje in hkrati občudovanje za prodoren uspeh obeh kandidatov Slovenske skupnosti. Njuna potrditev na teh volitvah pomeni, da so ju volivci nagradili za opravljeno delo in jima hkrati spet izrazili polno zaupanje. Njun osebni uspeh v okviru kandidatne liste Oljke je tudi zgovoren dokaz, da sta se v prejšnjem mandatu živo zanimala za probleme svojih sorojakov, a da sta tudi pobliže spremljala splošno gospodarsko in družbeno dogajanje ter si s stvarnimi predlogi in stališči prizadevala za reševanje odprtih problemov.

Predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin

Tržaški župan Riccardo Illy

TRST
RICCARDO ILLY **53,9 %**
ADALBERTO DONAGGIO **46,1 %**

GORICA
GIORGIO BRANDOLIN **56,3 %**
ANTONIO DEVETAG **43,7 %**

Kot je ob svoji ponovni izvolitvi poudaril župan Illy, bo njegova uprava posvečala največjo pozornost predvsem zaposlenosti, to je delu, in sožitju. Zavedajoč se dejstva, da je v Trstu na seznamu brezposelnih kakih 15 tisoč ljudi, namerava nova občinska uprava narediti, kar je v njeni moči in njenih pristojnostih, da se uresničijo pobude in načrti nekaterih domačih in tujih investitorjev, s čimer se bodo ustanovila nova delovna mesta. Druga, zelo pomembna postavka Illyjeve uprave je sožitje, ki naj se uresniči in utrjuje predvsem z odpravljanjem "prividov iz preteklosti". V Trstu je v tem pogledu še cela kopica idej in načrtov, ki so gotovo za ropotarnico. Med temi zavzema brez kakršnegakoli dvoma prvo mesto namišljena superiornost marsikaterega tržaškega Italijana, kot je na primer tik pred balotažo javno pokazal Illyjev tekmec, saj se drugače ne bi tako omalovažujoče in navsezadnje tudi žaljivo izražal o jeziku, ki ga govorijo tržaški Slovenci oziroma Kraševci. Mož očitno pozablja, da je naša zemljiška posest nekoč - sicer niti ne pred davnimi stoletji - segala tako rekoč do samega Svetega Justa! To pomeni, da smo Slovenci v Trstu avtohtono prebivalstvo, ne pa kaki prišleki, kot so v zgodovinskem smislu druge neitalijanske narodnostne skupnosti v tem mestu.

Tako pišemo ne zaradi nekakšne zapoznele polemike, ampak zato, da ne bi kdo mislil, da sme z nami pometati.

Kot so pokazali zadnji volilni izidi, je v Trstu od vseh posameznih političnih strank po številu prejetih glasov najmočnejše Finijevo Nacionalno zavezništvo, medtem ko mu je Berlusconijevo gibanje Naprej Italija takoj za petami. Iz tega izhaja, da bo kljub Illyjevi zmagi ostalo aktualno in pereče vprašanje vzpostavitve pravičnih in poštenih odnosov med italijansko večino in slovensko manjšino. Uspeh Riccarda Illyja in demokratov obeh narodnosti pa je - tako smo prepričani - jamstvo, da bodo šla prizadevanja odločno v smeri vzpostavljanja poštenih in pravičnih odnosov. Slovenci bodo v tem pogledu gotovo naredili vso svojo dolžnost.

STRAN 2

"POSLANEC, KI HOČE BITI UČINKOVIT IN VZBUJATI POZORNOST, BO V GOVORIH RAZVIJAL ENO SAMO MISEL; ČE JE MINISTER NAJVEČ DVE, ČE JE PREDSEDNIK VLADE, NAJVEČ TRI."
(Winston Churchill)

VSEBINA

02 Miro Oppelt
LADJA BREZ KRMARJA

03 Drago Legiša / intervju
IVO JEVNIKAR

04 Mariza Perat
FATIMA IN NJENO SPOROČILO

06 Breda Susič / intervju
MATEJKA PETERLIN O RADIJSKEM ODRU

07 Andreja D. Antoni
POGLED UNIVERZALNE RESNIČNOSTI

08 O. Pečar
V SPOMIN NA STANKA SKRINJARJA

09 Ivan Žerjal / intervju
DRAGO ŠTOKA O GLASBENI MATICI

11 VENKU ANTONIČU V SPOMIN

12 Rafaela Böhm
40 LET SLOV. GIMNAZIJE V CELOVCU

13 M.
USTAVITE ZARAŠČANJE KRASA!

14 Gabrijel Devetak
"TRADICIONALNA SLOVENSKA KUHINJA"

SVET OKROG NAS

LADJA BREZ KRMARJA

MIRO OPPELT

Za zapis o vrenju na italijanskem Severovzhodu smo si izposodili naslov zbirke esejev Borisa Paborja, ki je izšla lani pri Slovenski matici v Ljubljani. Niz kratkih in preglednih esejev o narodni identiteti v italijanski književnosti ponovno priporočamo v branje in premišljanje. Naslov se povezuje na Dantejev verz "O sužnja Italija, bridkosti polna, ladja brez krmarja v neurju budem, ne gospodarica več, le biša javna." Knjiga ugotavlja, da so kulturniki v Italiji zavzeli tisto vlogo, ki so jo imeli drugod pri snovanju držav oblastniki ter verski ali civilni reformatorji. Današnji položaj se zdi veliko hujši, saj so poleg političnih odpovedali tudi kulturni krmarji. Zeva nevarna praznina. Ni osebnosti, ki bi se dvignile iz kontingentnega kaosa in nakazale izhod vseobsegajoče krize. Ostaja edina tolažba, da Italija ni bila nikoli dežela revolucij in da se bo tudi ta kriza, ki dosega vrelišče, iztekla s kompromisnim izhodom. Prvi odzivi na vdor osmerice beneških avtonomistov na Trg svetega Marka in zasedbo zvonika so si nasprotujoči. Del javnega mnenja ne pripisuje akciji revolucionarnega naboja, drugi pa svari pred novim terorizmom.

Dejansko je država še vedno gluha do razširjenega nezadovoljstva na Severovzhodu, ki je privedlo do primerov skrajnega protesta v sicer še omejenem krogu ljudske osnove. Ob razkrojitvi krščanske demokracije, pa tudi socialistov, je Veneto ostal brez učinkovitih predstavnikov v Rimu. Mase so prisluhnile avtonomističnemu, če že ne separatističnemu vetru. Protest je izbruhnil tudi zaradi zavlačevanja pri zahtevah po uresničitvi federalizma ali razširjenih avtonomij, ki jih sicer predvideva že sedanja ustava. Dežela, ki je, kot je razvidno v knjigi predsednika Vsedržavnega sveta za gospodarstvo in delo De Rite, zaznamovala v petdesetih letih večje izseljevanje kot Jug, se je povzpela v naslednjih desetletjih na vrh podjetniškega in gospodarskega razvoja. Infrastrukture pa so v bistvu ostale zastarele, kar očitajo glubosti in nezmožnosti Rima. Razvijala je vrzel med podjetniškim razredom Veneta, ki je skrbel zgolj za gospodarsko rast in razcvet, ter političnim razredom. Do devetdesetih let so to vlogo prepuščali predstavnikom vodilne stranke. Dejansko pa smo v prehodnem obdobju, ko podjetniki iz Veneta niso še ustvarili svoje prave meščanske sredine, ki je sol utrditve razvoja. Predvsem pa naglo gospodarsko rast ni spremljala kultura. Raven šolske izobrazbe je bliskovito padla. Ob priložnosti naglega zaslužka je mladina predčasno zapuščala šole, odstotek diplomirancev je med najnižjimi v Italiji. Ljudstvo je tako v zagrenjenosti kaj lahko prepuščeno vabam protestnih krilatic in površnemu povzdigovanju sicer slavne preteklosti beneške republike. Ostaja presenetljivo dejstvo, da varnostnim organom ni uspelo pravočasno preprečiti vdora na Trg svetega Marka, če je res, da so skupino zasledovali v zvezi z vdori s poslanicami v vsedržavni televizijski dnevnik. Mar ni bilo kaj takega predvidenega? Vprašanje je, kakšen bo odziv države na potrebe Veneta in na protestni odziv.

Prepoved izobešanja slavne zastave z beneškim levom na Trgu svetega Marka ob dvestoletnici padca beneške republike, in to na osnovi fašističnega zakona, ni zrel odgovor.

PRODI OBISKAL SARAJEVO

SAŠA RUDOLF

"Še dalje bomo sodelovali pri normalizaciji stanja v Bosni," je ministrski predsednik Prodi med svojim nedavnim obiskom v Sarajevu zagotovil bosanskim sogovornikom, ki so izrazili zaskrbljenost nad morebitno zmanjšano italijansko prisotnostjo zaradi novih obveznosti v Albaniji. Prodi se je srečal z vsemi tremi člani kolektivnega predsedstva Bosne in Hercegovine, Muslimanom Izetbegovićem, Hrvatom Zubakom in Srbom Krajišnikom. Prisotnost srbskega voditelja, ki običajno ne prihaja na pogovore v Sarajevo, je dala Prodijevemu obisku dodatni pomen. Spomnimo naj, da je Krajišnik bojkotiral nedavni obisk nemškega zunanjega ministra Kinkla, italijanskemu ministrskemu predsedniku pa se je zahvalil za pomoč pri normalizaciji stanja in obnovi zaradi dolgotrajne vojne prizadete države. Srečanje s Prodijem ob prisotnosti visokega komisarja Carla Bildta je nudilo priložnost trem članom kolektivnega predsedstva za vsaj delno ublažitev nesporazumov, ki še dalje ovirajo uresničevanje daytonskih sporazumov.

Carl Bildt pa je tudi zaskrbljen nad položajem v Zvezni Jugoslaviji. Ekonomija se ni spremenila, parlament ni odobril prepotrebnih reform, saj vse ostaja pri starem. Gospodarstvo je v rokah komunistično usmerjene nomenklature, ki v mnogih primerih tesno sodeluje z organiziranim kriminalom. Nič boljše ni po Bildtovem mnenju v Republiki srbski, kjer naj bi imel Radovan Karadžić še vedno pomembno besedo pri političnih izbirah. Karadžić, za katerim je Mednarodno haaško sodišče za zločine v bivši Jugoslaviji izdalo mednarodno tiralico, je bil pod pritiskom javnega mnenja prisiljen prepustiti predsedniško mesto Biljani Plavšič.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000, INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

ODZIVI NA IZID UPRAVNIH VOLITEV

SLOVENSKA SKUPNOST

Potrditev Riccarda Illyja za tržaškega župana in izvolitev Giorgia Brandolina na čelo goriške pokrajine sta velikega pomena za nadaljnji razvoj celotne obmejne politične stvarnosti, pa tudi in še posebej za prihodnost slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Z njima je namreč zmagala tista politična opcija, ki se zavzema za premostitev starih pregrad in za ureditev odnosov med večinskim in manjšinskim narodom, pa tudi za okrepitev sodelovanja s sosedi, v prvi vrsti z Republiko Slovenijo. Z njima se bodo tudi znašli v upravnih večinah izvoljeni predstavniki SSk in sploh glavnina slovenskih izvoljenih svetovalcev, ki bodo tako imeli možnost, da se bodo učinkoviteje zavzemali za reševanje odprtih problemov, ki se nas pobliže tičejo. Zaradi vsega tega SSk izraža veliko zadovoljstvo ob izidu drugega kroga nedeljskih upravnih volitev.

SSk se želi ob tej priložnosti posebno zahvaliti slovenskim volilcem, ki so se znašli v novih zapletenih volilnih postopkih ter so v prvem krogu širokogrudno podprli njene kandidate, v drugem krogu pa bistveno prispevali k Illyjevi in Brandolinovi izvolitvi. To zaupanje more in mora predstavljati za izvoljene predstavnike tudi obvezo.

SSk z zadovoljstvom ugotavlja, da so slovenski volivci v tej volilni preizkušnji dokaj strnjeno nastopili. To pomeni spodbudo tudi za nadaljnja prizadevanja za okrepitev potitične enotnosti Slovencev v Italiji ob spoštovanju njihove raznolikosti, kar predstavlja za SSk slej ko prej neodpovedljiv cilj.

SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

Svet slovenskih organizacij izraža veliko zadovoljstvo ob izvolitvi Giorgia Brandolina za predsednika goriške pokrajine oziroma Riccarda Illyja za tržaškega župana.

Na Goriškem je uspeh kandidata, ki ga je slovenska manjšina podprla v zares veliki večini, še posebej pomemben, saj so se tudi v tem delu obmejnega prostora odprle otipljive možnosti za politiko razumevanja na vseh ravneh družbenega življenja. Zmagale so torej tiste programske smernice, ki omogočajo spodbudne razvojne možnosti uspešnega sobivanja med manjšino in večinskim narodom prav v smislu tiste odprtosti, ki obenem gradi novo Evropo. Šele v takšnem vzdušju lahko zaživi skupno življenje vseh na način, ki ga zahteva novi čas na pragu tretjega tisočletja.

NADALJEVANJE OBČNEGA ZBORA SKGZ

SKGZ, KAM?

V soboto, 10. maja, se je v gledališču France Prešeren nadaljeval 20. redni občni zbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Kot znano, so občni zbor prekinili decembra lani in izvolili 25-člansko komisijo, ki je prejela nalogo, da pripravi predloge za prenovo organizacije. Koordinator te komisije prof. Aldo Rupel pa je samo nekaj ur pred začetkom občnega zbora odstopil in v pismu obrazložil, da se je za ta korak odločil, ker naj bi v Zvezi potekal restavracijski proces. Ta - utemeljuje Rupel - vpliva na delovanje komisije in gre tudi mimo njenih odločitev. Rupla (in njegovega poročila) ni bilo na občnem zboru, zato je zaključke komisije v glavnih obrisih orisal Boris Siega, medtem ko je Rudi Pavšič podal svoje poročilo koordinatorja tajništva SKGZ. Pavšič je bil zelo oster do t.i. "katoliške" komponente slovenske manjšine, ki naj bi izvajala napade in pritiske na SKGZ, kot da bi bila le-ta kriva vsega tistega, kar je prizadelo manjšino. Med drugim se je zavzel, naj ima Slovenija državniški in ne strankarski odnos do manjšine ter naj spoštuje njeno subjektiviteto. Nasprotoval je tudi sistemu "fifty-fifty" pri podeljevanju finančnih sredstev, ker naj bi struktura SKGZ potrebovala bistveno več, saj je več ljudi v službi. V tem tonu je izzvenelo tudi blagajniško poročilo Vojka Slavca.

Kar se tiče predlogov o prenovi Zveze, ki jih je podal Siega, naj zabeležimo sprejemanje t.i. "izziva kompleksnosti" (ali multikulturnosti) slovenske manjšine, akcijsko enotnost, privolitev v volitve za skupno predstavništvo (do tedaj pa naj velja formula dogovorjenega zastopstva) in manjšinsko povezanost. Komisija je tudi predlagala, naj se SKGZ preimenuje v Zvezo Slovencev v Italiji.

Ruplov odstop je zbegal številne delegate, ki niso bili zadovoljni niti s podanima poročiloma. Slišati je bilo očitke o preveliki kritičnosti do drugega tabora manjšine, namesto da bi se resno posvetili koreniti reformi Zveze. Po mnenju nekaterih ne gre za nobeno prenovo, ampak le za neko lepotno operacijo, kritično pa je bil ocenjen tudi predlog o menjavi imena: Zveza Slovencev v Italiji, so menili nekateri delegati, naj bo ime tisti skupni organizaciji, ki bo predstavljala vso manjšino.

Na koncu so izvolili deželni svet in nadzorni odbor in odobrili nekaj statutarnih sprememb. Odločili so se tudi za izredni občni zbor Zveze, ki bo moral potekati že pred koncem tega leta. Splošni vtis, ki si ga je opazovalec naredil ob vsem tem, je ta, da SKGZ še ni prebrodila globoke krize, v katero je zašla, in da si znotraj nje še vedno niso na jasnem, kako naprej.

IŽ

S 1. STRANI

RAVNALI SMO POLITIČNO ZRELO

Enake ali vsaj podobne misli veljajo tudi za položaj na Goriškem, kjer je Giorgio Brandolin dosegel še bolj prodoren uspeh oziroma zmago kot Riccardo Illy v Trstu, saj znaša razlika med neposrednima tekmecema na Goriškem kar 12,6% glasov (v Trstu je ta razlika 7,8%). V slovenskih ali pretežno slovenskih krajih so naši ljudje zares plebiscitarno volili Brandolina, kot jasno pokažejo izidi v Doberdobu, Sovodnjah in Števerjanu. Že v prvem krogu pa se velika večina volivk in volivcev ni dala zapeljati ali zmotiti od raznih sirenskih glasov in ravnala tako, kot je velevala zdrava pamet, pri čemer uspeh ni mogel izostati.

Že na začetku smo napisali, da pomeni Brandolinova zmaga priložnost za odpravljanje politične zatohlosti, ki je posledica stanja v vrhu stare pokrajinske in sedanje mestne uprave. V tej smeri pojdejo tudi in predvsem prizadevanja slovenskih izvoljenih predstavnikov kot tudi ostalih izvoljenih predstavnikov v okviru zmagovite koalicije.

Čestitkam za zmago župana Illyja in predsednika Brandolina se pridružuje tudi naš časnik. Njunemu delu in delu njunih uprav bo naš časnik posvečal ustrezno pozornost; pohvalil, kar se mu bo zdelo pohvale vredno, in tudi grajal, če bo potrebno, kot sicer zahtevajo dolžnosti našega časnikarskega poklica.

INTERVJU / IVO JEVNIKAR

POTREBNI STA PREDVSEM NARODNA ZAVEST IN ŽIVLJENJSKA VOLJA

DRAGO LEGIŠA

Slovenska skupnost je dala pobudo za mednarodni seminar, ki je bil v celoti posvečen vprašanju "zastopanosti narodnostnih manjšin v izvoljenih telesih". Seminar je bil v torek, 6. t.m., v Finžgarjevi dvorani Marijanišča na Opčinah in sta ga priredila Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti in Društvo Skupnost iz Trsta.

Na dlani je aktualnost teme, ki je bila predmet razprave, zlasti v deželi Furlaniji-Julijski krajini, kjer je zaradi nove, za našo slovensko manjšino odločno krivične volilne zakonodaje leta 1993 izginil iz deželnega sveta predstavnik edine slovenske politične organizacije. Slovenska narodna manjšina je od prvih deželnih volitev leta 1964 do spremembe volilnih predpisov vedno imela v deželnem svetu svojega poslanca (torej celih 29 let!), izvoljenega na svoji narodni, slovenski listi.

Openski seminar je bil povod, da smo se o obravnavani temi pogovorili z zadnjim slovenskim poslancem v deželnem svetu Furlanije-Julijske krajine. Naš sogovornik je torej politik in časnikar (med drugim dragocen sodelavec našega časnika) Ivo Jevnikar.

FOTO KROMA

Ko je govor o Federalistični uniji evropskih narodnostnih skupnosti (FUENS), se vedno živo spominjam na dogodek sredi 60. let, ko bi ta mednarodna organizacija morala imeti redni kongres v Gorici, kot so bili predlagali slovenski demokrati iz Italije. Kongresa pa ni bilo, ker ga je takratna italijanska oblast v zadnjem trenutku kratkomalo prepovedala! Ste pobudniki seminarja imeli tokrat kakšne težave?

Ne, k sreči se časi spreminjajo in to sem v uvodnem pozdravu, ko so mi prijatelji naložili prijetno dolžnost, da vodim dopoldanski del seminarja, tudi poudaril. Junija 1966 so oblasti res prepovedale 16. kongres FUENS v Gorici, ko se je nekdo "spomnil" zakona iz fašističnih časov, po katerem so bila potrebna za mednarodna srečanja posebna dovoljenja. Kasneje je na pobudo mladih pri Slovenski skupnosti Mladinska komisija FUENS (danes Mens: Mladina evropskih narodnostnih skupnosti) priredila dva redna "velikonočna seminarja" med nami: v Dragi in Gorici. Z italijanske strani ni bilo več težav, neprijetnosti pa so bile, kar zadeva mladinski kongres v Dragi, z "matične" strani, ki smo jo želeli pritegniti: naprošeni predavatelj iz Ljubljane naenkrat ni vedel nič o seminarju, napovedana delegacija ZSMS se je opravičila, vabljeni mladi predstavniki italijanske manjšine pa si niso upali k nam.

No, tudi to je zgodovina, na katero pa nekateri danes gladko pozabljajo. Ostaja dejstvo, da se krivica iz leta 1966 še ni popravila. Na Opčinah smo zdaj imeli seminar, lepo bi bilo, da bi kmalu Slovenci v Italiji gostili še redni kongres FUENS, saj se je organizacija v zadnjih letih še razširila in si utrdila ugled.

Meniš, da bi vprašanje zastopanosti naše manjšine v izvoljenih telesih moglo na osnovi poteka razprav na seminarju narediti kak korak naprej na poti ustrezne ureditve?

Ob koncu seminarja sem imel precej mešane občutke. Po eni strani je res, da so načelno tako strokovnjaki kot politiki, ki so nastopili na seminarju, podprli zahtevo po zajamčenem vsaj minimalnem zastopstvu Slovencev v izvoljenih telesih. Deželni svet Furlanije-Julijske krajine je glede zastopanosti v samem svetu celo formalno predlagal popravek k statutu. Po drugi strani pa se ravno sprememba statuta glede volilnih preosnov nikamor ne premakne v parlamentu, ki je pristojen za tak sklep. Kakorkoli: v kratkem roku, do prihodnjih deželnih volitev, se ne kaže možnost res temeljite rešitve. Pri samem prehodu od načela k volilnim mehanizmom, ki naj ga uresničijo, pa se poleg tega pojavljajo velike razlike, začenši med strankarsko različno opredeljenimi Slovenci. Kar zadeva zajamčeno zastopstvo v parlamentu, pa še ni jasno, kako se bo usmerila dvodomna parlamentarna komisija, na katero se je, zaenkrat brez odmeva, glede tega vprašanja obrnilo tudi skupno zastopstvo.

Seminar je bil vsekakor priložnost, da se javno poglobljeno spregovori o tej problematiki, s katero so se doslej v ožjih krogih in bolj na načelni ravni ukvarjali le politiki.

V čem se kažejo največje težave za rešitev tega, za našo manjšino gotovo ključnega problema?

Eden izmed predavateljev, prof. Stefano Ceccanti, je opozoril na vrsto resničnih težav, ki gredo od sodne prakse italijanskega ustavnega sodišča do "logike" nanovo uvedenega večinskega volilnega ustroja in časovne stiske. Ostala dva predavatelja, dunajski profesor ustavnega prava dr. Theo Öhlinger in načelnik Urada za narodnosti pri slovenski vladi Peter Winkler, ter nekateri razpravljalci pa so pokazali, da se rešitve najdejo. Potrebna je pač resnična in krepka politična volja.

Nujna je zavest, da 3. in 6. člen italijanske ustave še kako sodita v jedro "superustave", o kateri se je precej govorilo. Gre za tista ustavna določila (mednje naj bi sodila tudi enakost volilne pravice), od katerih bi tudi z ustavnimi reformami ne mogli odstopati.

Tudi naše izkušnje kažejo, da se tolmačenje ustave spreminja. Če je ustavno sodišče leta 1965 z razsodbo št. 14 - ravno ob slovenskem vprašanju - slovesno izjavilo, da imajo osrednje oblasti izključno pravico, da sprejemajo določila o varstvu manjšin, zdaj že več let razlaga, da je varstvo manjšin temeljno načelo, ki ga morajo upoštevati vse oblasti, vsaka pač na področjih, za katera je pristojna.

Kmalu bodo v Furlaniji-Julijski krajini deželne volitve. Obstajajo po Tvojem kakšne možnosti za spremembo sedanje volilne zakonodaje, ki nas dejansko vnaprej izloča iz deželnega sveta?

Volitve bodo čez eno leto. Če bi politične sile res hotele, bi s spremembo deželnega statuta v parlamentu dale deželnemu svetu precej proste roke za ugodno rešitev. Vendar čas teče in za prihodnje volitve verjetno tega ne bomo dočakali. Kot je deželni svet pred prejšnjimi volitvami s svojim zakonom uvedel možnost povezav med strankami in pa tisti višji "vstopni prag", zaradi katerega je Slovenska skupnost - kljub povečanemu številu glasov - prvič izpadla iz deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine, tako bi lahko zdaj zakon ponovno spremenil. Tudi zato, ker uradni cilj takratne spremembe - zmanjšanje števila skupin v deželnem svetu - sploh ni bil dosežen. Izpadla sta Slovenska skupnost in Furlansko gibanje, ostale skupine pa so se delile in množile...

Kot smo slišali, so nekateri na openskem seminarju grajali in odklanjali rešitev, ki jo je v tem pogledu uzakonila Slovenija. Italijanska manjšina, ki v Sloveniji ne šteje niti štiri tisoč pripadnikov, ima namreč svojega državnega poslanca in zajamčeno zastopanost v vseh treh obalnih dvojezičnih občinah. Zakaj naj takšna ureditev ne bi bila za "izvoz"?

Po mnenju nekaterih italijanskih pravnikov bi bila dvojna volilna pravica - za zajamčenega predstavnika in za katero izmed strank - proti načelu enakopravnosti. Dejansko pa že večinski sistem, različnost okrožij, pokrajinski volilni ustroj glede razmerja mesto - okolica in podobni primeri odstopajo od strogo formalno pojmovane enakopravnosti.

Žal prihaja do nasprotovanj tudi v Sloveniji, kar nam ne koristi.

Vendar je treba tudi pripomniti, da je bistveno zajamčeno zastopstvo, ne dvojna volilna pravica. Skrb, ki jo imajo nekateri naši levičarji, češ da bi se z glasovanjem le za manjšinskega zastopnika odpovedali možnosti izražanja idejnega prepričanja in vplivanja na globalno politiko, se mi zdi odveč, saj bi moralo biti (kot je tudi urejeno v Sloveniji) za zajamčeno mesto več kandidatov, ki so lahko različno usmerjeni in se glede splošnih odločitev v izvoljenem telesu lahko različno opredeljujejo.

So, nadalje, po Tvojem kakšne možnosti, da bi rimski parlament v tej zakonodajni dobi odobril zaščitni zakon za našo manjšino? Ne bo tu kakšne ovire zaradi delovanja oz. samega obstoja dvodomne komisije?

Tudi tu gre za vprašanje politične volje. Če so politične sile, zlasti pa vlada, za zaščitni zakon, ga lahko brez težav odobrijo. Dvodomna komisija bi ne smela predstavljati ovire, ker ji ta snov ni bila izrecno poverjena. Sprva imenovani poročevalec je odstopil zaradi odgovornih zadolžitev v dvodomni komisiji, ki mu odtegujejo čas za redno zakonodajno delo. Čudno pa bi bilo, če bi se tudi ostali parlamentarci odpovedali svojim pravicam in dolžnostim, saj so bili izvoljeni v parlament, da tam rešujejo probleme. Morali pa bi seveda pohiteti, ker bodo predlogi dvodomne komisije, finančni zakon itd. zahtevali veliko časa.

Letos poteka 20 let, odkar je postal veljaven zakon, ki je potrdil osimsko pogodbo, med drugim torej njen znani 8. člen o ravni naše manjšinske zaščite. Te zaščite pa še od nikoder ni! Kaj bi morali narediti, da bi se ta zadeva zares premaknila z mrtve točke? Medtem se zdaj že spet govori o nekih avdicijah v Rimu kot za časa t.i. Cassandrove komisije pred skoraj 20 leti?

Če so avdicije res nujne, bi morali z njimi zelo pohiteti. Kot je že marsikdo poudaril, pa je res nevzdržno, da vzporedno s predstavniki manjšine vabijo nasprotnike zaščitnega zakona, nasprotnike ustavnega načela. Tudi take, za katere ne vemo, če res koga predstavljajo, in take, ki z našim vprašanjem nimajo zveze. Ali predstavniki Slovencev zahtevajo avdicije, ko parlament razpravlja o ugodnostih za istrske begunce? Poleg neposredno prizadetih, torej predstavnikov manjšine, spadajo na avdicije predstavniki izvoljenih teles, a še tu je potrebna jasnost: izvajanje ustavnega načela in mednarodne obveznosti (tudi ta vidik je bistven) ne more in ne sme biti odvisen od "oportunosti", "dobre volje večine", "števila". Gre za temeljne pravice. Res pa je, da je treba storiti vse, da jih večina razume in sprejme, saj imajo nestrpni demagogi žal še vedno precej lahek posel.

Volilni izidi v Trstu in na Goriškem pa so vsekakor tudi za zaščito zelo dober pokazatelj.

Se Ti zdi, da marsikdo pri nas preveč pričakuje od matične Slovenije?

Od Slovenije upravičeno pričakujemo odločno in dosledno zagovarjanje naših pravic. Zdi se mi, da je glede pedagoškega liceja Slomšek postopek ukinjanja avtonomije zaenkrat ustavljen zlasti zaradi nevarnosti diplomatskega incidenta.

Množijo se finančne želje - a tu smo na drugem področju, ki je v zvezi s krizo, ki jo je prinesel polom tako imenovanega družbenega gospodarstva v zamejstvu. Tu je vsako naduto nastopanje odveč, ker je Slovenija že veliko pomagala manjšini, vendar je v prehodni fazi pomoč življenjskega pomena.

Resnici na ljubo pa so nekateri problemi v zamejstvu danes tako hudi zato, ker oblasti v matici niso ali mogle ali znale ali hotele pravočasno nastopiti - kljub neštetim opozorilom - za pluralizacijo in "glasnost" tudi v gospodarskem in medijskem prostoru pri nas.

V kakšni meri je po Tvojem od nas samih odvisna naša prihodnost?

To je pač osnova. Za ohranitev in naravni razvoj manjšinske skupnosti je potrebnih več dejavnikov. Še pred strpnim in pravičnim zadržanjem večine, pred naravnanostjo k sožitju, pred povezanostjo z ostalimi deli naroda in pomočjo matične države sta potrebni narodna zavest in življenjska volja. V organizirani družbi pa to ni stvar samo čustev, izkazovati se mora tudi na političnem polju.

KONKRETNEJŠE SODELOVANJE KOROŠKE S F-JK

Trst - V sredo, 7. t.m., je bila koroška delegacija, z deželnim predsednikom Christofom Zernattom na čelu, na obisku pri predstavnikih F-Jk; te je vodil predsednik deželnega odbora Giancarlo Cruder.

Delegaciji so sestavljali pretežno gospodarstveniki, ker sta se obe strani menili predvsem o tesnejšem medsebojnem sodelovanju na tem področju. Na koncu sta predsednika podpisala dogovor, v katerem je zapisano, da si bosta deželi prizadevali za konkretnejše oblike sodelovanja še zlasti na gospodarskem področju z izkoriščanjem možnosti, ki jih nudijo razni načrti EZ. V to sodelovanje pa sodi tudi Slovenija, ki sicer na tržaškem srečanju ni bila zastopana. Tristransko sodelovanje naj bi se leta 2002 skristaliziralo v priredbi zimskih olimpijskih iger ob tromeji. Za te je bil najprej kandidiral Trbiž, zadnje čase pa je stopil v ospredje Celovec, ki bi želel postati nosilec nove kandidature. "Igre brez meja", kot so bile poimenovane, so izrednega simbolnega pomena, saj gre za igre v pravem evropskem duhu sodelovanja; zato sta Zernatto in Cruder še enkrat izrazila prepričanje, da bo tromeja le izbrana za prireditelja.

Beseda je stekla tudi o zagotovljenem zastopstvu slovenske manjšine v izvoljenih telesih. Zernatto je izjavil, da stranke na Koroškem še niso prišle do skupnega stališča o ustavnem popravku, kar pomeni, da v sedanjem mandatu do takšne možnosti ne bo prišlo. Cruder meni, da je za to vprašanje pristojen deželni svet, ki je na pobudo nekaterih strank že izdelal osnutek popravka statuta F-Jk.

- ERIK DOLHAR

VESELIMO SE: BINKOŠTI SO TU!

VLADIMIR KOS

O, vi vsi, ki se trudite
v Gospodovem vinogradu
z mislijo,
s pisalnimi in tiskarskimi stroji,
sredi dela prislubnite zvonovom:
Binkošti so tu!
Sveti Duh Gospod pozdravlja
ustvarjanj heroje.

O, mi vsi, ki se trudimo
za zmeraj boljši, lepši svet -
veselimo se Gospoda Duhá,
ki je z nami!
Kaj prepeva na pol?
Gospod je - v nas:
Ljubezen, Duh, Prelest.
Komaj se zavedamo med stvarmi in solzámi.

O, mi vsi, ki se čutimo Slovence,
veselimo se!
V prvih Binkoštih je tudi naš jezik
prisoten:
zmeraj bolj se zaveda,
kaj vse zmore, kaj vse reči sme,
da zavlada v nas
Resnica z Lepoto Dobrote.

Veselimo se!
Trud oranja prst rahljá
za cvet in sad.
Ustvarjalca-Duhá ne pozabimo:
delavce, ki za moč Ga prosijo,
ima posebno rad.
Neuspeh pri Njem je
verz, ki mu On daje rimo.

PRAZNIK V PONIKVAH NA KRASU

V Ponikvah pri Avberju je bilo v nedeljo, 4. maja, nadvse slovesno in praznično. V to kraško vas je privabil duhovnike, pevce, domačine, rojake in goste poseben dogodek: blagoslovitev obnovljene Marijine kapelice.

Plapolanje rumeno-bele zastave in čudovito sončno vreme sta priklicali v spomin nepozabno majsko srečanje s sv. očetom pred letom dni.

Vsako versko doživetje, vsaka prenovljena cerkev, kapelica ali znamenje je obogatitev za vso slovensko Cerkev, zato želimo posredovati vsem slovenskim bratom in sestram veselje, ki smo ga doživeli ob blagoslovitvi Marijine kapelice - pila sredi vasi Ponikve.

To znamenje je bilo postavljeno leta 1908 v zahvalo za takratnega novomašnika Avguština Zlobca (umrl je leta 1970 v Mačkoljah pri Trstu), Marijin kip pa je darovala Lukova Karlina v zahvalo, da je srečno prišla v Ameriko. Jeričevi (Ponikve št. 30) so letos to vaško kapelico, za katero so vsa leta skrbeli, lepo obnovili, pridno pa so jo Ponikovci okrasili in poskrbeli za prijeten potek celotne slovesnosti. "To je za Ponikve zgodovinski dogodek, saj se tukaj prvič opravlja sveta maša," je poudaril g. župnik Ivan Furlan - Ponikve spadajo namreč v župnijo Avber. Zato sta prihitela še oba živeča rojaka duhovnika: iz Portoroža Jeričev Dominik Pegan, iz Trsta Matjažev Joško - France Zlobec. Oba se že približujeta biserni maši, oba - skupaj s pokojnim g. Avguštinom - izpričujeta, da vas, v kateri so po družinah častili Mater Božjo, molili rožni venec, ima še zdrave verske korenine, kar je najboljše upanje za vstop v tretje tisočletje.

Nagovor g. župnika med mašno daritvijo je bil pravi slavospev lepoti slovenske zemlje in ljubezni do verskega in kulturnega bogastva ter spodbuda za ohranitev naravnih, kulturnih in verskih vrednot.

Ubrano petje mešanega in mladinskega zbora, glasna in jasna beseda g. župnika, naravna lepota Božje katedrale na odprtem so vsakomur privabljale v srce posebne občutke. "Tako lepo je, kot ob novi maši!" je vzkliknila pobožna žena.

Res, doživeli smo posebno lepe trenutke, za katere se moramo zahvaliti Bogu in majniški Kraljici, a tudi požrtvovalnosti in delavnosti g. župnika Ivana Ferluge, kot tudi vsem pridnim srcem in rokam, ki so pripravile tako lepo slovesnost in tako bogato pogostitev.

Na koncu še župnikovo voščilo: "Marija nas je danes povezala, ostanimo povezani z Bogom in Marijo!"

IKL

JANEZ PAVEL II. V LIBANONU

Papež Janez Pavel II. je več kot uspešno in slovesno končal svoje prvo pastirsko romanje na Bližnji Vzhod. 36-urno potovanje v Libanon je za svetega očeta pomenilo pravi izziv, saj je Libanon in še posebno njegovo glavno mesto Bejrut zagotovo v preteklosti doživelo več kot eno samo Golgoto. Papežu je tudi uspelo, da je ponovno priklical pozornost svetovne javnosti na pozabljeni Libanon, kjer so ljudje dokazali, da lahko v miru živijo muslimani in kristjani. Prav o teh stvareh pa je sveti oče tudi največ govoril, ko je poudarjal v svojih nagovorih sožitje in spravo, mir in blaginjo miru.

Upanje v prihodnost, odpuščanje, sprava in še enkrat beseda mir, to so bile glavne teme papeževega nagovora mladini pred baziliko Harisa. Sicer pa je svetega očeta sprejel predsednik republike Elias Hravi, pozdravili pa so ga vsi ljudje iz Libanona in prvič se je tudi videlo, kako zmorejo strpno živeti pod isto streho tako kristjani kot muslimani. Prav muslimani so z velikim veseljem sprejeli svetega očeta in njegovo ekumensko poslanico vsem ljudem dobre volje na Bližnjem Vzhodu. Sveti oče je namreč prepričan, da bi se vse težave v teh deželah lahko mirno rešile, in prav zato se je zavzel za to, da bi v Libanonu ne bilo nobene tuje vojske, ne izraelske in niti sirijske.

V nedeljo je sveti oče doživel pravo slavje, saj se je na travniku med morjem in Trgom mučencev v Bejrutu zbralo pri sveti maši preko pol milijona vernikov. Bili so prisotni ljudje vseh veroizpovedi in zato je lahko sveti oče upravičeno zadovoljen, ko se pripravlja na leto 2000: tedaj namerava na Sinaju pripraviti srečanje treh vélikih veroizpovedi: krščanske, judovske in muslimanske. S takšnim znamenjem bi na najlepši način začeli tretje tisočletje.

G. ZDRAVKO POGORELC VIZITATOR SLOVENSKIH LAZARISTOV

Za novega vizitatorja slovenske Misijonske družbe (to je lazaristov) je bil te dni izvoljen Zdravko Pogorelc, sedanji superior na Mirenskem gradu (**na sliki prvi duhovnik z desne; foto Emilijan Boštjančič**). Čestitkam in dobrim željam ob prevzemanju odgovorne službe se pridružuje tudi uredništvo našega lista, več o izvolitvi pa v naslednji številki.

OB 280-LETNICI KRONANJA KRALJICE SLOVENSKEGA NARODA

Frančiškani na Sveti gori, ki upravljajo tamkajšnjo božjo pot, pripravljajo razne slovesnosti ob bližnji 280-letnici kronanja Svetogorske kraljice. Vernike in druge obiskovalce Svete gore vabijo, naj se čimbolj živo spominjajo Marijinega prikazanja grgarski pastirici Urški Ferligojevi na Skalnici. Kronanje Marijine podobe so pred 280 leti namreč opravili premišljeno na tretjo nedeljo po Binkoštih: Marija se je prikazala Urški v soboto pred to nedeljo leta 1539.

Med dokazi tega skrivnostnega dogodka zgodovinarji najprej navajajo listino o podelitvi zemljišča za zidanje cerkve na Skalnici. Iz dokumenta navajajo samo podatke o podelitvi zemljišča. Izvirnik na pergamentu hranijo v frančiškanskem provincialnem arhivu v Ljubljani med drugimi svetogorskimi listinami in je označen s številko 4. Dragoceno listino so zdaj prevedli v slovenščino, pri čemer je pomagal frančiškanski pater dr. Bruno Korošak s Kostanjevice pri Gorici. Svetni dokaz je tudi dejstvo, da je od Marijinega prikazanja do zapisa omenjene listine minilo samo poldrugo leto.

V jubilejnem letu bodo na Sveti gori velika slavja. V nedeljo, 25. maja, bo ob 16. uri tradicionalno srečanje vernikov iz Nove Gorice in Gorice. 21. junija bodo ves dan slavili Marijo; 15. avgusta bodo verski obredi v Velikem šmarnu; 7. septembra ob 16. uri bo maša narodov; sklepna slovesnost ob 280-letnici kronanja Svetogorske kraljice pa bo 26. oktobra popoldne.

Letošnja romanja na Sveto goro bodo potekala pod geslom: Blagor ji, ker je verovala. Patri frančiškani, verniki in drugi obiskovalci bodo v letu Jezusa Kristusa skupaj z Njo prosili za ohranitev vere in za to, da bi dar vere zapustili našemu mlademu rodu.

M.

FATIMA IN NJENO SPOROČILO

MARIZA PERAT

Letos 13. maja je minilo osemdeset let, odkar se je v majhni in nepoznani Fatimi na Portugalskem Marija leta 1917 v Irijski globeli (globeli miru) prikazala trem otrokom: desetletni Luciji ter njenima bratrancema, sedemletni Hijacinti in devetletnemu Francku. Hijacinta in njen brat Francek sta kmalu po prikazovanjih umrla, kot je to napovedala Marija. Lucija pa še živi. Stara je devetdeset let in je redovnica karmeličanka v Coimbri na Portugalskem.

Fatima je poleg Lurda največja Marijina božja pot na svetu. Kot v Lurd se tudi sem zgrinjajo množice z vsega sveta, da tu molijo in prosijo Marijo pomoči. Kot iz Lurda se tudi iz Fatime dviga Marijin klic k pokori. Toda v Fatimi je ta klic še močnejši. Zdi se, da tu Marija na vse načine skuša prepričati ljudi, da bi prisluhnili njenim prošnjam in tako ušli kaznim v večnosti. V ta namen otrokom celo pokaže pekel, v katerem konča toliko nesrečnih duš, pekel, ki kljub neveri nekaterih v današnjem svetu ostaja nepreklicna in večna resničnost.

Da bi se človeštvo te strašne večne kazni rešilo, mu Marija nudi dva pripomočka: molitev sv. rožnega venca ter češčenje njenega brezmadežnega srca s pobožnostjo prvih petih sobot. Od sprejetja ali zavrnitve teh dveh pripomočkov je po Marijinih besedah odvisna usoda sveta, kajti morda nikjer drugje niso Marijina prikazovanja tako tesno povezana s svetovno zgodovino kot prav v Fatimi.

In že kraj sam in čas prikazovanj nista slučajna. Leta 1917 so namreč v t.i. "oktobrski revoluciji" v Rusiji, na skrajnem vzhodu Evrope, prišli na oblast boljševiki, to je pristaši komunizma, ki so v poznejših letih, kot je znano, zavladali nad vso Rusijo. Obenem se na skrajnem zahodu Evrope pojavi Žmagovalka, ki je strla kači glavo, ter nakaže svetu rešitev pred brezbožnimi silami, ki se pripravljajo, da preplavijo svet. Zato v svojih prikazovanjih nenehno prosi in roti človeštvo, naj se spreobrne, da ga ne zadeneta časna in večna kazen. "Časne kazni, to je vojne" je med svojim bivanjem v bolnici zaupala Hijacinta sestri prednici, "niso nič drugega kot kazen za greh." Da je to res, je potrdila tudi Marija sama, ko je pri enem izmed prikazovanj dejala:

"Vojna (namreč prva) gre h koncu." Toda če ljudje ne prenehajo žaliti Gospoda, se bo v kratkem pod Pijem XI. začela druga, še hujša vojna. Ko boste videli neko noč neznano svetlobo, vedite, da je to veliko znamenje, ki vam ga daje Bog, da je blizu kazen za toliko zločinov sveta: vojska, lakota, preganjanje Cerkve in papeža." In še nadaljuje:

"Da to preprečim, bom prišla pozvat, naj posvetijo Rusijo mojemu brezmadežnemu srcu in naj prejemajo zadostilno sv. obhajilo na prve sobote v mesecu. Če bodo poslušali moje želje, se bo Rusija spreobrnila in bo mir, sicer bo razširila v svetu svoje zmote, povzročujoč vojske in preganjanje Cerkve; mnogo dobrih bo uničenih, sveti oče bo mnogo trpel, več narodov bo uničenih..."

Kot priča zgodovina, so se te napovedi točno izpolnile. V noči od 25. na 26. januar 1938 se je pojavila "neznana svetloba", ki so jo zvezdoslovci označili kot izreden polarni sij po vsej Evropi. Sledila je druga svetovna vojna, ki je vzhodni Evropi in tudi nekaterim drugim državam prinesla diktaturo. Cela vrsta narodov je za dolgo dobo izgubila svobodo in samostojnost ter bila kot vklenjena v oklep molka, strahu in suženjstva. Versko življenje je bilo s silo zatrto in s silo so tudi hoteli zatreti verski čut v srcih ljudi. Mnogi so bili mučeni, mnogi obsojeni na smrt ali na prisilno delo, druge so obsodili na hišni pripor, kjer so bili oropani vsakega javnega delovanja. Koliko razdejanja, moralnega in materialnega, za odpravo katerega bodo potrebna dolga desetletja!

Kljub zmagi teh temnih sil se fatimsko sporočilo končuje z nadvse tolažilno obljubo: "Končno bo moje brezmadežno srce slavilo zmago. Sv. oče mi bo posvetil Rusijo, ki se bo spreobrnila, in svetu bo dana doba miru."

Začetki tega spreobrnjenja so že vidni, vendar na svetu ni še miru. Molimo zato tudi mi, da bi do tega miru čimprej prišlo.

VABILO K BRANJU

Z BOGATE POLICE DUHOVNEGA ČTIVA (2)

JURIJ PALJK

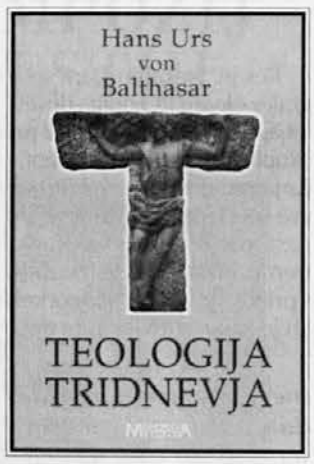

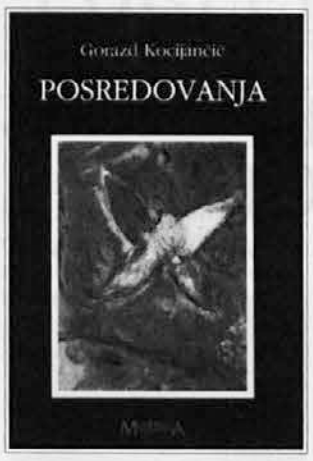

Sreča se skriva v tebi je naslov knjige, ki jo je napisal Phil Bosmans, prevedla Milena Turnšek, izdala pa Mohorjeva družba v Celju. Knjigo lahko mirno uvrstimo v zbirko tistih knjig, ki jih je potrebno brati "po kapljicah", saj so v njej zbrane misli in kratke iskrice o našem duhovnem življenju. Phil Bosmans je duhovnik-redovnik, ki piše o svojih srečanjih z ljudmi. Znan je po tem, da si že več kot trideset let prizadeva za kulturo srca. Njegove knjige so velike uspešnice, prav je, da ga imamo tudi v slovenskem prevodu.

Dr. Antona Stresa ni potrebno našim bralcem posebej predstavljati, saj smo nedavno objavili njegovo odmevno razmišljanje o slovenski Cerkvi in viziji o tem, kam naj gre slovenska Cerkev v prihodnosti. To je mislec, ki gotovo najbolj prodorno vstopa v slovensko družbo s svojim iskrenim iskanjem Resnice in Jezusa. *Svoboda in pravičnost* je naslov njegove knjige, ki je oris politične filozofije in jo je izdala Mohorjeva družba iz Celja v zbirki *Znanstvena knjižnica*. Knjiga je temeljnega pomena za vse tiste, ki skušajo razumeti, kakšni bi morali biti država, njen upravni in pravni ustroj, da bi bila država zgrajena čimbolj po meri človeka. Dr. Anton Stres piše pronicljivo, jasno in s sočnim slovenskim izrazoslovjem, jasno in nedvoumno o človeku kot družbenem bitju, o politični skupnosti ali državi, o značilnostih moderne države, o državi in civilni družbi, o državi in njeni suverenosti, državi in njeni legitimnosti, državi in pravičnosti. Knjigi je dodana bibliografija; prav pa bosta bralcu prišli tudi imensko in stvarno kazalo. Brez nepotrebnih besed lahko zapišem, da bi to knjigo moral prebrati in se iz nje tudi kaj naučiti vsakdo, ki hoče kaj o politiki in sodobni državi razumeti. Imenitno branje!

Hans Urs von Balthasar velja za enega največjih teologov našega stoletja in je napisal veliko odmevnih knjig. Pri Mohorjevi družbi v Celju so te dni izdali njegovo knjigo z naslovom *Teologija tridnevja*, za slovenski prevod je poskrbel Rafko Vodeb. Ko je papež Janez Pavel II. v Vatikanu leta 1984 izročal Balthasarju Mednarodno nagrado Pavla VI. za to knjigo, je dejal, da je avtor svoje silno znanje "postavil v službo takšnega umevanja vere, ki je sposobno sodobnemu človeku pokazati sijaj resnice, ki izžareva iz Jezusa Kristusa." Balthasarjevo teologijo imenujejo strokovnjaki "teologijo za tretje tisočletje". *Teologija tridnevja* obravnava "velikonočno skrivnost" Kristusovega trpljenja, smrti in vstajenja, središčnega in vrhunskega dogodka celotne odrešenjske in hkrati tudi svetne ter svetovne zgodovine. Balthasar je veljal za enega najbolj učenih mož svoje dobe, ko je umrl leta 1988, saj je do potankosti poznal tako Sveto pismo kot vse velike teologe in tudi leposlovje in filozofijo. V *Teologiji tridnevja*, ki velja za temeljni tekst teologije 20. stoletja, sam Urs von Balthasar pravi: "Celotna Nova zaveza soglasno trdi, da dobita Kristusov križ in pokop pravo pomembnost samo v luči vstajenjskega dogodka, brez katerega bi ne bilo krščanske vere." Ta knjiga bo gotovo dober priročnik za vse tiste, ki željio svoje teološko znanje poglobiti, in za vse, ki hočejo imeti več znanja in védenja o evangeljskih resnicah.

Posredovanja je naslov knjige, ki jo je uredil Gorazd Kocijančič; gre za izbor njegovih esejev, ki jih je po letu 1991 objavljal v slovenskem revialnem tisku in raznih zbornikih. V knjigi so tudi prevodi temeljnih besedil krščanskega izročila, saj so v njej zastopani avtorji Dionizij Aeropagit, Franz Xavr von Baader, Janez Skot Eriugen, Janez Zlatoust, Nikolaj Kuzanski, Irenej Lyonski, Evagrij Pontski, Erazem Rotterdamski in Maksim Spoznavalec. Knjiga je prava poslastica za vse, ki ljubijo odlične in zahtevne duhovne tekste, zapisi Gorazda Kocijančiča pa so zares dobri in jasni, saj se avtorju pozna, da postaja eden najboljših slovenskih krščanskih esejistov in poznavalcev pomembnejših krščanskih besedil. Kot je zapisano na platnicah knjige, avtor "želi kazati poti iz sodobne brezteme1jnosti mišljenja v krščansko apofatično uzrtje Nespoznatnega na različnih področjih: v hermenevtiki duhovnega, ontologiji, etiki, mišljenju svetega, antroplogiji, estetiki, poetologiji in eshatologiji." Seveda gre za knjigo, ki zahteva pripravljenost bralca, da se najprej nauči nekaj novega in tudi pri branju potrudi; delo je gotovo temeljnega pomena za vse nadaljnje knjige s podobno vsebino. Brati se mora počasi in zbrano, je imenitno branje za vse, ki se ne zadovoljijo z razlagami, ampak bi radi brali izvirne tekste velikih duhovnih mislecev krščanstva.

DALJE

SPRAVA - BOŽJI DAR

Cerkveno občestvo se pripravlja na **Drugo evropsko srečanje ekumenov**, ki bo od 23. do 29. junija letos v Gradcu v Avstriji. Za pri nas živeče ljudi, Italijane in Slovence, je naslov srečanja "Sprava - Božji dar in vir novega življenja" zgovorno povabilo. Da bo ekumenski sestanek v Gradcu kar se da ploden, prireja goriška Cerkev pripravljalni srečanji, na kateri vabi vse. V sredo, 21. maja, bo ob 20.30 predaval v avditoriju Fogar na Verdijevem korzu glavni tajnik Sveta evropskih škofovskih konferenc msgr. Aldo Giordano na temo: "Sprava - čemu? ... na poti v Gradec". Večer bo vodil pastor Martelli. V soboto, 31. maja, bo v centru skupnosti Arcobaleno v Štandrežu ob 13. uri družabno srečanje - izmenjava kruha in misli, ob 15.30 pa pogovor: "Naša nova Cerkev, izkušnje, načrti, sanje, da si skupaj omislimo drugačno Cerkev". Prireditelji so k obvestilu pripisali še povabilo: "Pridi in nam zaupaj misel, po kateri že živiš in jo morda že nosiš v srcu."

BESEDA ŽIVLJENJA

BINKOŠTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

Sadovi Duha

Nedeljo za nedeljo v mašni Veri izpovedujemo: "Verujem v Svetega Duha, Gospoda, ki oživlja; ki izhaja iz Očeta in Sina; ki ga z Očetom in Sinom molimo in slavimo; ki je govoril po prerokih." To je skoraj vse, kar o Svetem Duhu vemo in verujemo. Lahko rečemo, da je Sveti Duh vse preveč "neznani Bog". Sveti Duh je ljubezen, ki povezuje vse tri božje osebe; je ljubezen, ki deluje tudi danes s prav takšno močjo, kot je deloval v času apostolov. Kot na prve binkošti tudi danes prihaja na božje otroke. Ne samo na birmance, ki po polaganju rok škofa, naslednika apostolov, prejemajo njegove sedmere darove, ampak tudi na vse, ki smo z zakramentom svete birme prejeli pravico do dejanskih milosti, ki nas usposabljajo za dostojno krščansko poslanstvo.

Kako to, da veter Svetega Duha v današnji Cerkvi ni tako viharen, kot je bil prvi? Mar zato, ker smo kristjani preveč razvili pamet, premalo pa srce? Ker se damo voditi "mesu", kot pravi apostol Pavel? Ta desetletja po koncilu je znotraj Cerkve vedno močnejše gibanje za njeno prenovo v Duhu. Delovanje Svetega Duha prepoznamo po sadovih. Apostol Pavel v svojem Pismu Galačanom najprej našteva "sadove mesa", ki so nam znani, saj nas pogosto zasužnjujejo. "To so: nečistovanje, razuzdanost, malikovanje, čaranje sovraštva, prepirljivost, ljubosumnost, jeza, častihlepnost, razprtije, strankarstva, nevoščljivost, pijančevanja, žretja in kar je še takega." Njim nasprotni pa so sadovi Duha: "Ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, zvestoba, krotkost, samoobvladovanje." Saj tudi v takem napol poganskem ali misijonskem okolju, kot je to na Primorskem, vidimo, kako Duh božji rodi sadove: poznamo mlade in tudi starejše ljudi, ki se sredi sovražnega ali vsaj brezbrižnega okolja spreobrnejo k živemu Bogu; sredi umazanega sveta najdemo čiste, plemenite duše; matere, ki so zaradi zvestobe svojemu materinskemu poklicu izpostavljenje norčevanju; bolnike, ki dolga leta bolezni sprejemajo z nasmehom in ga v svojem trpljenju prinašajo še drugim. Delovanje Duha je očitno!

Duh božji se razodeva milo, ne s silo. V Prvi knjigi kraljev beremo, kako se je Gospod razodel preroku Eliju na gori Horeb: najprej je šel mimo silen vihar, za viharjem je bil potres in za potresom še ogenj, toda v vseh teh mogočnih in strah vzbujajočih pojavih ni bilo Gospoda. Bil pa je v glasu "rahlega šepeta". Podobno se razodeva tudi božji Duh. Ne dajmo se premotiti duhu tega sveta, temveč sodimo po sadovih. Laž in zmota sta vedno glasnejša od resnice, greh in pokvarjenost sta človeški slabosti bližje kot krepkost in dobrota; kar je puhlega, plehkega in praznega, si nadeva videz bogatega, trdnega, vrednega. Slabo blago potrebuje veliko reklame, dobro blago pa se samo hvali.

Jezus nam pošilja svojega Duha, da nas vodi k "vsej resnici" in da nam pomaga "resnico uresničevati v ljubezni". Da se bo to v večji ali manjši meri uresničilo, je potrebna najprej odprtost srca.

MAJSKO OGNJIŠČE

Majska številka Ognjišča, slovenskega verskega mesečnika za mlade, prinaša na naslovnici pomladno fotografijo dekleta sredi cvetočih trav. Druga stran je posvečena molitvi patra Dominika Thalhammerja, medtem ko v pismu meseca piše Mojca o papeževem obisku v Sloveniji in trdi, da ji je obisk sv. očeta zelo veliko pomenil. Gost meseca je tokrat delegat za slovensko dušno pastirstvo v Argentini msgr. Jože Škerbec, s katerim se je pogovarjal urednik revije Franc Bole.

Rubrika *Slike govorijo* je posvečena lepi sončni nedelji, ko so v Ljubljani posvetili novega nadškofa msgr. Franca Rodeta. V rubriki *Jaz mislim* nastopajo tokrat mladi Izolčani. Sledi zgodba Dade, ki piše o Igorju in svetem življenju. Lidija Petek je pripravila obisk pri preizkušanem invalidu Iztoku Gubancu, ki je na posebnih olimpiadah že prejel tri medalje. Pismo svoji birmanki je napisala botra, medtem ko sta Marija Brenčič Jelen in Pavel Berden napisala vsak svojo pesem. Po rubriki *Iz našega sveta* je molitev Branka Žužka z naslovom *K Materi Božji*. V obletnici meseca piše tokrat Silvester Čuk o dr. Jakobu Aleksiču, dolgoletnem profesorju Svetega pisma stare zaveze na teološki fakulteti v Ljubljani.

Priloga Ognjišča je posvečena 12. svetovnemu dnevu mladih, ki bo letos avgusta v Parizu in se ga bodo udeležili tudi mladi Slovenci. Sredi revije je kot običajno majhen poster, ki prinaša na hrbtni strani iskrive misli - nasvete za osebno duhovno življenje. Mag. Primož Krečič se je pogovoril v športni rubriki z mladim odbojkarjem Salonita iz Anhovega Jasminom Čuturičem, Tonka pa razmišlja o prvem svetem obhajilu. V izredno dobri rubriki *Priporočamo, berite* piše ljubitelj knjig in veliki poznavalec sodobne literature Silvester Čuk o knjigi papeža Janeza Pavla II. *Dar in skrivnost*, o knjigi Cvetane Priol *Darovana* in o knjigi Polone Škrinjar z naslovom *Klapa Joka Koprive*.

V lepi rubriki o nebeških zavetnikih so tokrat v Ognjišču predstavljeni sveti Florijan, sv. Izidor, sv. Janez Nepomuk in sv. Urban. Nadaljuje se tudi povest Karla Mauserja Rotija, sledijo pisma mladih, po katerih je Ognjišče tudi najbolj znano; tu je še lepa rubrika *Kako sva se spoznala*, in končno imenitna rubrika dr. Jurija Bizjaka *Iz studenca pisma*. Tokrat piše dr. Bizjak o Pavlu in njegovem drugem potovanju.

Majsko številko Ognjišča zaključujejo obvezni in simpatični Indijanček, križanka in humor. Zadnjo platnico krasi posnetek nove cerkve Svetega Duha v Stožicah pri Ljubljani: prav tam je lani potekalo pomembno srečanje sv. očeta s Slovenci.

Tudi tokratna številka Ognjišča je zanimiva in grafično dodelana, za kar ima največ zaslug njen oblikovalec Marko Čuk - Mare, ki pozorno sledi sodobnim tokovom revialnega oblikovanja.

JUP

PRIZNANJE MSGR. FRANCU BOLETU

Mestna občina Koper, ki 15. maja praznuje svoj občinski praznik, je podelila glavnemu uredniku Ognjišča msgr. Francu Boletu občinsko priznanje.

Gospod Bole si je že kot kaplan v Postojni zamislil versko revijo za mlade in jo poimenoval *Farno Ognjišče*. Iz tega lista je nastalo današnje Ognjišče, najbolj brana slovenska revija, ki ima v Sloveniji tudi najvišjo naklado. G. Franc Bole je eden najvidnejših katoliških časnikarjev na Slovenskem, pred leti je poskrbel za ustanovitev Radia Ognjišče in pripomogel k ustanavljanju neodvisne TV postaje TV3. Sicer pa je msgr. Franc Bole tudi predsednik Tiskovnega društva Ognjišče, ki izdaja knjige z versko vsebino. Za ilustracijo naj povemo, da so pred leti, ko branje knjig na Slovenskem še ni tako upadlo zaradi televizijskih programov, prodajali po 20, 25 tisoč knjig Ognjišča. Msgr. Boleta poznamo po njegovih člankih in odgovorih na pisma mladih Slovencev, ki so v duševnih stiskah. Poznamo pa ga tudi kot človeka, ki je veliko naredil na karitativnem področju in za invalide.

Seveda se čestitkam msgr. Boletu pridružujeta tudi uredništvo in uprava Novega glasa, ki mu tudi želita, da bi bil še vrsto let prisoten med nami s svojim peresom.

V SOBOTO, 24. T.M., PROSLAVA V KULTURNEM DOMU V TRSTU

PETDESET LET DELOVANJA RADIJSKEGA ODRA

BREDA SUSIČ

Radijski oder je v minulem sončnem letu praznoval petdeseto obletnico svoje ustanovitve. Profesor Jože Peterlin je namreč ustanovil to radijsko družino leta 1946. Od takrat je RO neprekinjeno deloval, se razvijal in odigral v našem prostoru neprecenljivo vlogo. O vsem tem ter o pobudah ob praznovanju pomembnega jubileja smo se pogovorili z Matejko Peterlin Maver.

Matejko Peterlin Maver naša širša zamejska javnost že dobro pozna ravno po zaslugi njenega dela v okviru Radijskega odra. Njen značilni glas, čistost in žlahtnost govora nas preko radijskih valov spremljajo že vrsto let. Matejki je že kot majhnemu otroku postal ambient radijskega ustvarjanja domač, saj je zrasla v družini vsestranskih radijskih ustvarjalcev, z igranjem v radijski skupini je začela zelo zgodaj in z njim nadaljevala do danes. Ukvarjala se je tudi z dramaturgijo in režirala več del. Zelo dragoceno pa je tudi njeno delo z mlajšimi, saj se s posebno občutljivostjo posveča vzgoji vedno novih generacij igralcev in igralk. Več kot deset let aktivno sodeluje pri vodstvu skupine. Ob proslavljanju obletnice je prevzela funkcijo koordinatorke raznih pobud, ki so jih že in jih še bodo člani RO za to priložnost izpeljali.

Radijski oder obhaja torej 50. obletnico svojega delovanja. Na to dolgo obdobje te vežejo tudi osebni spomini. Bi nam lahko opisala glavne točke življenja te radijske družine?

Res sem že od otroških let spremljala življenje Radijskega odra, ki je bila nekako moja širša družina. Skušala bom čim bolj strniti glavna obdobja njegove polstoletne zgodovine. Radijski oder je nastal skoraj sočasno z začetkom oddajanja slovenske radijske postaje, saj je svojo prvo igro odigral v juliju 1946 leta. Jože Peterlin je nekaj prej ustanovil Radijski oder iz redkih igralcev, ki so že kdaj nastopali na odru, od katerih pa ni nihče imel izkušenj pred mikrofonom. Skupino so pomagali postaviti na noge tudi posamezniki, ki so ob koncu vojne iz političnih razlogov zapustili Slovenijo in dobili v Trstu začasno bivališče, potem pa emigrirali v Ameriko ali Avstralijo. Naj navedem le nekaj imen: Drago Petkovšek, Iza in Vladimir Kralj, Martin Globočnik, Vilko Čekuta, Ludvik Klakočer...

Skupina je številčno in kakovostno rasla in se izpopolnjevala. Izvedbo raznih oddaj je najprej delila s Slovenskim narodnim gledališčem, ko pa to ni hotelo več sodelovati z Zavezniško vojaško upravo, je Radijski oder ostal edina radijska igralska skupina. To je bilo zelo lepo obdobje rasti in uveljavljanja skupine. Dramski program je bil zelo bogat, zelo veliko pa je bilo tudi drugih dramatiziranih oddaj: mladinske igre, varieteji, izobraževalne oddaje, pesniški večeri, dramatizirane novele, folklorne in narečne oddaje, itd. Ker je bilo oddaj veliko, je bilo lahko tudi sodelavcev veliko in ansambel je bil močan in kvaliteten. Prelomno leto je bilo leto 1975, ko je radijska ustanova izvedla reformo. Odpadle so večerne oddaje, z njimi pa tudi dolge celovečerne igre, spremenila so se tudi uredništva oddaj, spremenil se je ustroj programov: pomnožilo se je število kontaktnih oddaj, zmanjšal pa delež dramskih sporedov. Slovensko gledališče, ki je že l. 1951 znova začelo sodelovati, si je v tem času zagotovilo vedno več oddaj, medtem ko se je manevrski prostor Radijskega odra postopno ožil. Hud udarec za Radijski oder je bila tudi nenadna smrt ustanovitelja Jožeta Peterlina. Vendar je kljub nekaterim znakom zastoja bilo obdobje do začetka osemdesetih let še vedno plodno. Novost v tem obdobju je bila izvedba cele vrste dramatiziranih romanov, ki so bili med poslušalci zelo priljubljeni.

V začetku osemdesetih let so se pričeli pritiski na skupino, naj bi se izselila iz radijskih prostorov in si poiskala snemalni studio kje drugje. Večala se je tako imenovana "lastna produkcija Radia Trst A", v kateri so lahko nastopali člani Radijskega odra, vendar kot posamezniki in ne kot skupina; dela, odmerjenega RO, pa je bilo vedno manj. Kriza je nastopila junija 1984, ko kot skupina nismo več mogli snemati v prostorih Radia Trst A. Obdobje 1984-1990 je najbolj temno obdobje Radijskega odra. Posamezni člani so sicer še vedno nastopali na radiu, a ne več kot Radijski oder. Kmalu smo začeli iskati izhod iz stiske, da bi ohranili skupino pri življenju. Če smo hoteli še sodelovati na radiu, smo morali najti primeren studio, kjer bi lahko snemali. Po nekaj poskusnih snemanjih v studijih v Barkovljah in pri sv. Jakobu nas je rešila zadruga TRAK, ki je ob pomoči Sveta slovenskih organizacij opremila snemalni studio v ul. Donizetti. In tako smo prišli do zadnjega obdobja, ki je bilo namenjeno notranji obnovi RO in iskanju novih možnosti za preživetje in za uveljavitev skupine. Še vedno se srečujemo s težavami (premajhna kvantiteta dela, administrativne in birokratske težave...), vendar smo vsi polni elana, kar se je pokazalo

FOTO BUMBACA

tudi pri pripravljanju proslave ob 50-letnici.

Pomen in vlogo, ki jo je v preteklosti odigral in jo ima še danes RO v našem prostoru, lahko prikažemo že z nekaj številkami: v številčnem pregledu oddaj l. 1966 je Angel Turk zabeležil 8614 oddaj, v kronološkem pregledu oddaj po l.1966 si zabeležila nadaljnjih 1240 naslovov dramskih in drugih del, ki jih je RO v teh letih izvedel. Zaustavimo se pri teh številkah. Kaj pravzaprav pomenita, kako bi ju komentirali?

Ti številki kažeta na to, kako pomemben je bil delež RO pri oblikovanju programov Radia Trst A. Kažeta pa tudi na pomembno kulturno vlogo, ki jo je odigral RO ves čas svojega obstoja v slovenski javnosti. Poslušalcem smo posredovali skoraj vsa najpomembnejša dela iz slovenske, italijanske in svetovne književnosti, predvsem dramatike. Za marsikaterega v domovini "zamolčanega" ustvarjalca je bil v preteklosti odprt edino mikrofon RO. S tem da smo vedno posebno pazili na lep in kultiviran govor, smo poslušalce tudi jezikovno bogatili in jim dvigali narodno zavest. S svojo dejavnostjo smo spodbujali in še spodbujamo pisatelje, prevajalce, dramatizatorje, ki bi morda drugače nikoli ne prijeli za pero.

V seznamu, ki ga objavljate v zborniku, ki bo izšel ob 50-letnici, je naštetih 209 članov in igralcev, ki so izšli iz vrst RO. Ta številka dokazuje, kakšno izjemno vlogo je odigral RO pri vzgoji vedno novih generacij igralcev. Vendar v seznamu niso zabeležena samo imena tistih, ki so potem našli zaposlitev kot igralci, režiserji ali napovedovalci, pač pa tudi teh, ki so ponesli lepo govorico v celo vrsto drugih poklicev...

Res je. Nekateri člani so igrali v okviru RO dolga desetletja, nekateri so se ustavili pri skupini le za krajši čas. Prepričana pa sem, da je bil RO za vse šola lepega govora, vaja v nastopanju in premagovanju treme, in da so vsi te izkušnje s pridom uporabili, kamorkoli jih je zanesla življenjska pot.

Nove, težke razmere, v katerih morate danes delovati, vas verjetno silijo v to, da vedno znova iščete nove rešitve, nove izzive in da razmišljate o tem, kakšno vlogo naj bi v bodoče odigrala ta ustanova...

Računati na tak obseg dela, kot smo ga imeli včasih, bi bila utopija. Vendar pa smo prepričani, da je delež, ki ga ima danes RO pri izvajanju programov Radia Trst A, preskromen in trdno upamo, da bo s časom prišlo do neke bolj adekvatne prisotnosti RO v programih naše radijske postaje. To je tudi nujno, če hočemo skupino ohraniti pri življenju. Naša skrb bo še naprej veljala slušni igri, v sodelovanju s TRAKom pa bomo v bodočnosti iskali nove možnosti razvoja v sinhronizaciji risank in, upamo, tudi filmov. Še naprej bomo posebno skrb posvečali vzgoji mladih s tečaji dikcije in javnega nastopanja.

Katere pobude so že in katere še bodo stekle ob proslavljanju 50-letnice RO?

Praznovanje 50-letnice se je pravzaprav začelo že lani z izvedbo igre papeža Karola Wojtyle *Pred zlatarno* (ki je bila prevedena na našo pobudo) v času njegovega obiska v Sloveniji. Nadalje smo razpisali natečaj za izvirno radijsko igro, ki je imel zelo lep odziv. Veliko napora smo vložili v pripravo laserske plošče: *Glasovi za spomin*, na kateri so zbrani odlomki iz našega igranja od prvega ohranjenega traku do danes. Ploščo je pripravila Marjana Prepeluh, tonski mojster pa je bil Marjan Jevnikar. Izdali bomo tudi bogat in zanimiv zbornik, *Naš glas - pri vas doma*, v katerem so zbrani prispevki naših sodelavcev, poslušalcev, nekdanjih in sedanjih članov in vsaj približen pregled opravljenega dela. Za grafično opremo tako plošče kot zbornika sta poskrbela Matej Susič in predvsem Andrej Pisani. Krona praznovanja pa bo prireditev v Kulturnem domu, na kateri bodo člani RO izvedli v režiji Gregorja Tozona iz Ljubljane deli, nagrajeni na natečaju (*Saloma 1994* Ladislava Črnologarja in *Sam' še enkrat pejmo* Maje Lapornik) spojeni v nekakšno igro v igri. Kulturni del programa bo dopolnil še Kvartet Glasbene matice. Poudariti moram, da je pri izpeljavi teh pobud sodelovalo zelo veliko sedanjih, pa tudi nekdanjih igralcev Radijskega odra. Iskreno želimo, da bi se na tej prireditvi srečali v čim večjem številu, sedanji in nekdanji člani, sodelavci, naši zvesti poslušalci in vsi, ki so s simpatijo spremljali naše delo v minulih petdesetih letih.

Zamejska multikulturnost in še kaj

9. Donaggiova nekulturnost nevarna

ALEKSIJ PREGARC

Da, z zapečka tržaško-obmejnega liberalizma preži ta nevarnost.

Ta moja zapažanja so zapisana pred izidom volitev za zasedbo županskega stolčka v našem mestu, zato morda utegnem ubrati pot proti toku trenutne politične oportunosti, vendar še vedno zaupam v slutnjo svoje, sicer le pesniške treznosti. In te me ne puščajo na cedilu, zlasti kar zadeva npr. podžupana Damianija, nekoč precej kolebajoče osebnosti kulturno-političnega konteksta v našem mestu, vendar je prav Damiani znal zreti v prihodnost (malo manj Cecovini, ki pa se mu v že ugledni starosti obrablja miselna zakonska zveza z italijanskim kulturnim sporočilom). Kaže, da bo Damiani vztrajal ne le do prihodnjega preizkusa. Vse to so znaki nekakih sprememb, ki jih je premeteno predvideval že Tombesi, pa tudi pok. gospa Gruberjeva, ki je med množino zakonskih osnutkov za zaščito slovenske skupnosti v Italiji predstavila doslej najboljšega. Razen primera Cecovini, poznam ostale omenjene osebnosti in njihovo pot precej bolje.

V najbolj kritičnih trenutkih, ko se nameravajo pognati h krmilu našega mesta najbolj zatohle desničarske sile, ki jih celo njihov vodja Fini pomirja, se pojavi dr. Donaggio. Ironija usode hoče, da je to predsednik (zmes najslabše vrste demokristjanov liberalnega navdiha?) Trgovinske zbornice; zato bi njegova funkcija, ki mu vzhodno-severna območja za mejo nudijo možnost gospodarske ekspanzije, terjala večjo previdnost in pa posluh za poslovnost.

V okvir te poslovnosti spadamo tudi mi, tokrat nesojeni volivci za njegovo uveljavitev. Ker pa je naša prijaznost in naklonjenost povezana s kulturo, kar je marsikateri stranki, čeprav nam nekako "zgodovinsko" naklonjeni, bilo v preteklosti prej v breme kot v spodbudo, so danes Donaggiove izjave naravnost grozeče. Kljub našemu zgodovinsko številčnemu minimumu, kar pravilno poudarja Pangerc v nedeljskem Primorskem dnevniku, pa naša kultura ni zgolj zabava in nihče naj ne računa na njeno izčrpanost, kar so posredno ali neposredno, medsebojno oplajajoče ali izključujoče, že občasno in včasih prisiljeno morali spoznati Gruberjeva, Cecovini, Molea, Magris, Petronio, Mayer, Tomizza in drugi (kulturo-politiki, ki sem jih srečeval). In še vrsta italijanskih umetnikov, med katerimi je pokojni prof. Tavčar neutrudno tkal vezi. Tu se je Donaggiu zataknilo!

Dragi dr. Donaggio, pojem Trieste-shopping pojema, spoprijeti se je treba z drugačno pragmatiko, pa če bo država Slovenija kdaj postala član Evropske skupnosti ali ne. Predvsem pa niste poklicani, da se izjavljate o kvaliteti našega tekočega izražanja. Raje se zamislite nad svojo govorico, ki je prav tako oddaljena od toskanščine (ali rimsko-toskanščine), kot je naša zamejska daleč od svojega zbornega jezika, in zavedajte se, da vašo zmoremo vsaj tako kot vi, ki je pa za nas strokovno izven vašega zapečka, in preko ožjih meja našega naselitvenega prostora, komaj uporabna. Verjemite, da - nasprotno - premoremo mi še danes (mimo zadev o naših uradnih institucijah, ki že petdeset let čakajo na zakonsko priznanje) zavidljivo kulturno raven, če le prisluhnete petju naših najboljših zborov ali gledališki izraznosti (vaš protikandidat dr. Illy se je o tem gotovo prepričal v gledališču De Fabbri ob vrhunski predstavi Ballerina, Ballerina, *z izjemno interpretacijo vaše someščanke Lučke Počkaj); preletite športno področje ali pa se ozrite na našo pisateljsko dejavnost, ki bi morala biti v ponos celokupni skupnosti našega mesta. Imamo svoje pisatelje, pesnike, slikarje in glasbenike v vaši neposredni bližini, ti nimajo kaj zavidati vašim, ne po vsebini ne po svojevrstnem slogu, kar dokazujejo mnoge literarne nagrade, ki smo jih med izvirniki s prevodi svojih pesmi odnesli z vseh koncev Italije, pa likovne nagrade na raznih Bienalih itd. Jasno, da ne premoremo Mondadorijev in drugih založnikov, znamo pa tudi s skromnostjo uspeti; zato bomo kljub občasnim nihanjem še naprej spodobno ogledalo Trsta. Naša največja prednost pa je dinamika, da, gospa Dinamika!*

V to naj se zazre vaš pogled, in če boste hoteli v korak z nami, boste morali, v krču svoje nedelavnosti, še krepko črpati iz državne blagajne, kar pa ste v svoji obrambni ihti tržaškega italijanstva sicer vajeni. Če bi bili vi, gospod Donaggio, zares liberalno prosvetljeni (kar je nasploh celo prikupna drža), bi vam profesor Damiani pred dnevi ne pobral toliko glasov. Upamo, da bodo ti kakor koli tudi za nas koristni, zato je upanje v zmago naveze Illy-Damiani za nas "vsaj" obetajoče. Vi pa le hodite po svojem kolovozu naprej, mimo Jadranskega zavoda Združenega sveta, na Rilkejevo pot, in zamislite se nad Alasiom da Sommaripa, morda vas bo ob teh pomnikih doletelo Savlovo spreobrnjenje!

V MARIBORU SIMPOZIJ O SLOVENSKIH MESTIH

Oddelek za zgodovino na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru je priredil v dneh od 8. do 10. maja 1997 mednarodni simpozij na temo: *Slovenska mesta od srede 19. stoletja do prve svetovne vojne*. Simpozij je potekal v Glazerjevi dvorani Univerzitetne knjižnice. Referenti so bili iz Slovenije ter iz koroškega in iz tukajšnjega zamejstva. Na otvoritvi so udeležence pozdravili rektor Univerze prof. dr. Ludvik Toplak, župan prof. dr. Alojzij Križman in dekan Pedagoške fakultete prof. dr. Franc Rozman. Nato sta dr. Janez Cvirn in dr. Darko Friš - slednji je bil predsednik organizacijskega odbora - podala pregled dosedanjih raziskav zgodovine mest na Slovenskem.

Na zborovanju so bila obravnavana mesta Trst, Gorica, Celovec, Ljubljana, Maribor in Celje. V prvih dveh dnevih se je zvrstilo trideset referatov, po pet za vsako mesto. Porazdeljeni so bili v pet sklopov: politično, gospodarsko, kulturno, vsakdanje in versko življenje omenjenih mest od srede preteklega stoletja do prve svetovne vojne. Za Trst so nastopili Jože Pirjevec, Marta Verginella, Boris M. Gombač, Peter Rustja in Angel Kosmač, za Gorico Branko Marušič, Marko Waltritsch (z dvema referatoma), Lojzka Bratuž in Franc Kralj.

Zvečer prvega dne je bil za udeležence simpozija sprejem pri rektorju mariborske Univerze, zvečer drugega dne pa pri dekanu Pedagoške fakultete. Tretji dan je bil posvečen strokovni ekskurziji po starem delu Maribora in ogledu Sv. Trojice v Slovenskih goricah.

Marijino znamenje na Glavnem trgu (1743)

Gradivo vsestransko zanimivega in lepo organiziranega simpozija bo objavljeno v zborniku.

LB

BALERINA, BALERINA - PRETRESLJIVA IN LEPA ZGODBA

POGLED UNIVERZALNE RESNIČNOSTI

ANDREJA D. ANTONI

Ob izidu kratkega romana Marka Sosiča *Balerina, balerina* (v pomladnem paketu izdaj založbe Mladika) je imelo delo velik odmev in zdi se, da gre za nekakšen naš literarni dogodek leta. Da pa nas je ta "pretresljiva in lepa" zgodba še dodatno prevzela, ima zasluge tudi njena skorajda istočasna gledališka postavitev, ki si jo je bilo mogoče ogledati ob koncu prejšnjega tedna v nizu predstav *Festivala sodobne dramatike* v gledališču *teatro dei Fabbri* v Trstu.

Balerinina zgodba ima v romanu posebno življenjsko držo, ki ji dovoljuje, da v svojevrstnem zamiku vidi vse drugače in jasneje. V blagem sanjskem odmiku se ukinjajo vsakršne meje, tudi med življenjem in smrtjo. Navidezna zožitev njenega sveta pa se širi v brezmejnost, kjer ji vsi hočejo nekaj povedati, a ona to že vse ve, saj je posrednica univerzalne resničnosti.

Prav to je prevzelo tudi Branka Završana in Lučko Počkaj, da sta Sosičevo delo prenesla na odrske deske. Monodrama si je seveda v romanu morala najti oporne točke, na katerih je zrastla samosvoja predstava, ki se v marsičem odmika od literarne predloge. (Branko Završan - priredba in režija). Po padcu iz sanj se v igri ene same igralke izlušči svet resničnosti, ob doživljanju zgodb drugih, strne pa se dogajanje predvsem v stičišče grozot, ki ne dovolijo, da bi v predstavi zaživeli tudi svetlejši toni.

Lučka Počkaj

Taki črti podajanja je v oblikovanju zahtevne vloge sledila tudi Lučka Počkaj in imela ponovno priložnost, da nas je prepričala s svojo prvovrstno igro. Z bogatim razponom igralske izrazitosti je znala zapolniti izpraznjen prostor, ki je s skromno scensko zasnovo in spretnim oblikovanjem luči (Branko Završan) nudil gledalcu posebne estetske užitke. Gotovo nam bo ostala v spominu obžarjena Balerina v slapu zlatih zrnc.

Odlomke romana je za predstavo v italijanščino prevedla Daria Betocchi. V intenzivno gledališko predstavo je bilo vložene toliko kreativne energije, da bi delo verjetno moralo še kdaj zaživeti. Morda pa bo kdaj Balerina na odru spregovorila tudi v slovenščini ali nas s svojo enkratno življenjsko zgodbo ogovarjala tudi s filmskega platna?

OB 100-LETNICI ROJSTVA

SPOMINSKA PLOŠČA FRANCETU GORŠETU

V Zamostecu pri Sodražici (občina Ribnica) je bil v nedeljo, 11. maja, praznik, kakršnega v teh krajih ne pomnijo že veliko desetletij. V popoldanskih urah je bilo namreč v tem kraju odkritje spominske plošče ob 100-letnici rojstva akademskega kiparja Franceta Goršeta.

Tega velikega umetnika poznamo dobro tudi mi primorski Slovenci, saj je v prvih povojnih letih živel in ustvarjal tudi pri nas na Tržaškem in Goriškem.

Odkritje plošče Francetu Goršetu je bilo povezano s kulturno prireditvijo, na kateri so nastopili najprej kvartet trobil Gallus ter trije mešani pevski zbori, in sicer iz Sveč na Koroškem, z Občin ter mešani in moški pevski zbor iz Sodražice. Uvodni pozdrav je imel prof. Ludvik Mihelič. Ploščo sta odkrila župan ribniške občine Jože Tanko ter predsednik Krajevne skupnosti Zvone Janež. Ploščo je blagoslovil in imel krajši nagovor dekan Maks Ipavec.

Slavnostni govornik je bil g. Silvester Gaberšček, sekretar pri ministrstvu za kulturo Republike Slovenije.

V nadaljevanju sporeda sta imela nagovora dr. Valentin Inzko iz Koroške ter dr. Drago Štoka iz Trsta. Prikazala sta Franceta Goršeta kot velikega in zavzetega umetnika, ki se je v času svojega bivanja najprej na Primorskem, kasneje pa na Koroškem razdajal tudi v dobrobit razvoja slovenske narodne skupnosti v teh zamejskih deželah.

Nastop pevcev iz Sveč ter z Občin je bil živa priča Goršetovega umetniškega življenja in ustvarjanja v naših krajih. Združeni pevski zbori so sklenili kulturni popoldan s pesmijo *Kje so tiste stezice*. Pesem je bila skupna, prav tako, kot je bila skupna slovenska himna na začetku kulturnega programa.

Zamejski Slovenci, ki smo Goršeta osebno poznali, cenili njegovo umetniško delovanje in še v času njegovega življenja vrednotili njegovo umetniško ustvarjanje, smo še prav posebno veseli, da se je tudi njegova ožja domovina danes, več kot petdeset let po drugi svetovni vojni, tako oddolžila temu našemu velikemu akademskemu kiparju in kulturnemu ustvarjalcu.

DŠ

PROF. ALOJZ REBULA PREDAVAL NA VIDEMSKI UNIVERZI

Na oddelku za jezike in kulturo srednjevzhodnih evropskih držav je bilo v preteklem tednu zanimivo predavanje. Kot gost katedre za slovenski jezik in književnost na fakulteti za tuje jezike in književnosti videmske univerze je predaval pisatelj, prof. Alojz Rebula.

Predavatelja je slušateljem-slovenistom in zelo številnim gostom predstavila predstojnica katedre za slovenski jezik in književnost prof. Lojzka Bratuževa, pozdravil pa ga je tudi direktor inštituta, rusist prof. Remo Faccani. Prof. Rebula je prikazal predvsem rast slovenske književnosti od njenih prvih začetkov do današnjih dni ter navedel pomembnejše mejnike njenega razvoja, podrobno spregovoril o slovenski navezanosti na antične grške in latinske prvine, na krščanstvo in na evropske duhovne tokove, njeno ukoreninjenost na domačih tleh kakor tudi medsebojno oplajanje narodov, s katerimi je slovenski človek stoletja živel v skupni avstroogrski državi.

Po predavanju se je razvila živahna razprava o slovenski literarni ustvarjalnosti na splošno, o njenih velikih možeh in stikih naših mož s tujimi velikani literarne umetnosti ter o tem, kako se da literarno delo preliti v drug jezik (npr. slovenski-italijanski in obratno), ne da bi pri tem trpel izvirnik (mojstrski Župančičevi prevodi), ter o odnosih oziroma stikih med Italijani in Slovenci, še posebej v teh krajih, kjer že stoletja živita oba naroda drug ob drugem, a sta se šele pred kratkim začela pobliže spoznavati.

(S+R)

PISMO UREDNIŠTVU

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO!

Oproščam se prijateljici prof. Tutovi za nerodno sestavljeni drugi del stavka "bi ob drugačnih tutorjih in drugačnih okoliščinah drugače spregovorila." Tisti "drugače" je sporen in neroden, ker nisem tega pojmoval vsebinsko, ampak jezikovno. Prav ima, zakaj tutorji so pri nas stranke in njihovi ideološki obrazci, o čemer pa tu nočem razpravljati.

Glede moje strankarske premenljivosti: na dan z besedo, prosim!

Če je res kaka strankarska smet priplesala pred moj prag in tam ostala, nosim zanjo vso odgovornost. Prikladnost takega početja je seveda, kot za vsakogar, tudi zame vprašljiva; o tem lahko spregovorimo.

O mojih prevodih. Hudo krvavo sem si izboril prevode svoji pesmi, jih plačal ali pa povrnil z enakim opravilom; v glavnem: brez pomoči naših "krovnih" - vse je razprodano... Vsekakor naj ob tem pribijem: o naravi funkcionalne multikulturnosti nameravam zaenkrat ostati, žal, pri svojem.

Hvala za pozornost in lep pozdrav

- ALEKSIJ PREGARC

PODLISTEK

Nemška univerza in današnji trenutek (7)

JOŠT ŽABKAR

Nemška univerza je v tem stoletju doživela dve čistki. Prvo so izvrševale zasedbene oblasti po drugi svetovni vojni. V tujini najbolj znan primer je Martin Heidegger. Zgubil je stolico, po nekaj letih pa še enkrat imel razna predavanja. Ogromna večina judovskih profesorjev, ki se je pred Hitlerjem podala v emigracijo, predvsem v Združene države, se ni vrnila. Druga čistka je bila po pridružitvi komunistične Nemčije k demokratski Nemčiji. Striktno partijski predmeti so bili odpravljeni in profesorji in podobni, ki so bili praktično nameščeni samo zato, da univerzo kontrolirajo v smislu vzhodnonemškega komunizma, so bili odstavljeni. Oditi je moral tudi vsakdo, ki ni imel zadosti znanstvene kvalifikacije. Jasno je, da so sfrčali z univerze partijski zaupniki in denuncianti. Partijskega psevdomarksističnega elementarizma ni nihče več potreboval. V ostalem sem si pa edin z vsemi tistimi, ki so se veselili, da je precej pred zlomom komunizma prišel iz Nemške demokratične republike filozof Ernst Bloch, gotovo najbolj pomemben marksistični filozof povojne dobe. In kapitalistična Nemčija je velikemu marksističnemu utopistu priobčila celo vrsto del. Jasno pa je, da je nacistični režim odslovil dejansko vse profesorje judovskega izvora - in s tem je Nemčija utrpela veliko škodo.

In zaključim z nekaj mislimi o slovenščini na nemških univerzah. Gotovo razne nemške univerze ponudijo vedno znova kakšne univerzitetne kurze za učenje slovenščine in slovenske književnosti. Problem je, kdo bo učno osebje plačal - Slovenija ali Nemčija? Problem je, kaj bo nekdo delal v Sloveniji, ko se bo po končani službeni dobi petih let vrnil v Slovenijo. Problem je, ali poslati iz Slovenije germanista ali slavista ali slovenista. Problem je, kaj slovenske univerze lahko ponudijo tej ali oni nemški univerzi kot protiuslugo na tem ali onem področju. Pri vsem tem je jasno, da je univerza v Tübingenu že zato najbolj kompetentna za slovenščino, ker je Trubarjev Derendingen danes predmestje Tübingena, v času Trubarja pa je bil vas.

KONEC

In memoriam

Stanko Skrinjar

O. PEČAR

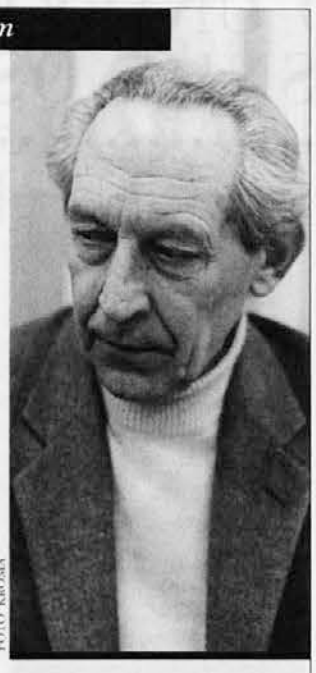

FOTO KROMA

"Dober dan, GASPUD Stanko!" Tako smo otroci, danes že starejše povojne generacije, nagovarjali Stanka Skrinjarja, učitelja, vsestranskega kulturnega delavca, velikega ljubitelja mladine in naše slovenske besede. O njem in njegovem delu takrat seveda nismo dosti vedeli. Bil nam je pač le velik prijatelj, saj nam je v času fašističnega terorja posredoval našo govorico preko svojih lutk in pravljic ter nas skupaj s sestro Tončko in Irmo Čok skrivaj učil slovenščine in nas pripravljal v letih 1944-45 na bodočo šolo.

V svoji takratni razigranosti nismo mogli doumeti velikega pionirskega dela, ki ga je Stanko Skrinjar opravljal v prid mladini in njenega povojnega šolstva. Nismo tudi vedeli za križev pot njegove preganjane družine, katero je usoda ponesla v severno Italijo, za Stankove aretacije in emarginacije, zaradi prevelike ljubezni do svojega ljudstva in besede.

Danes, morda nekoliko pozneje, vemo za Skrinjarjev trud in velike zasluge ob povojnem obnavljanju slovenskih šol, pripravljanju učbenikov, za delo v razredu, zbiranje mladih v skavtskih skupinah, delo na kulturnem in socialnem področju. Vse to je opravljal tiho, vestno, ne da bi odklanjal najmanjše prošnje ali celo želje.

Vselej so ga vodile in spremljale poštenost, doslednost in spoštovanje do bližnjega in drugače mislečega.

Svojo navezanost na rojstni kraj je stalno izpričeval v pogovorni in pisani besedi. Čeprav mu rojstna vas zaradi premnogih ideoloških razhajanj ni vedno izkazovala priznanj ali celo hvaležnosti za opravljeno delo, Stanka Skrinjarja ni motilo ali odmaknilo od zastavljenih ciljev.

Njegova največja skrb je bila: izpričevati in ohraniti prisotnost naših ljudi na tem ogroženem delčku slovenske zemlje.

Ko so se pred nekaj leti v cerkvi na Katinari prenavljale Kraljeve freske, je kot član župnijskega sveta nadvse pazljivo sledil restavratorskim delom, da bi le česa ne spreminjali. "Vse mora ostati točno, kot nam je naslikal Tone Kralj". Zrl je v umetniški Križev pot, ki že sedemdeset let izpričuje trpljenje in pričakovanje slovenskega človeka v tistem težkem času, in si ga verjetno tesno vlil v svoje srce.

Mi, že danes starejši povojni otroci, končno vemo o delu Stanka Skrinjarja, našega velikega, plemenitega lonjerskega človeka, ki je na sam vrh postavljal svoj narod, vero in jezik.

"Bog lonaj za vse, GASPUD Stanko!"

Skrbno bomo branili vaše delo in poslanstvo ter ga posredovali našim otrokom.

PO ZMAGI RICCARDA ILLYJA

URESNIČITI NAČRTE ZA PRIHODNOST

IVAN ŽERJAL

Verjetno si ni nihče pričakoval, da bo Riccardo Illy premagal svojega tekmeca Adalberta Donaggia s tako široko prednostjo. Skoraj 10.000 glasov (65.256 proti 55.887) in 8 odstotkov prednosti (53,9% proti 46,1%) je rezultat, ki je presenetil tudi največje optimiste.

To je najprej velik oseben uspeh Riccarda Illyja, ki ga imajo tudi mnogi zmerni volivci za pravega moža, ki bo pripeljal Trst v leto 2000. Je pa tudi uspeh tistega Trsta, katerega pogled je uprt v prihodnost in ne v preteklost (*Zmagal je tisti, ki je gledal v prihodnost*, je bil naslov komentarja Fulvia Gona v Piccolu dne 12. maja). Obzorje, ki je pred nami, je namreč jasno, bolj jasno, kot je bilo pred štirimi leti, ob prvi Illyjevi zmagi. Illy in leva sredina sta tokrat dobila potrditev, kar daje upati, da se je v zavesti in miselnosti Tržačanov res nekaj premaknilo.

Riccardo Illy je namreč prav v zadnjih dneh volilne kampanje izrazil pozornost za problematiko dela, sociale ter sožitja med slovensko in italijansko narodno skupnostjo. Na javnem srečanju na sedežu *Lege nazionale* (to je v samem "svetišču" nacionalističnega in protislovenskega Trsta) se je npr. zavzel za pravico Slovencev, da v odnosu do oblasti uporabljajo materni jezik, in je pozitivno ocenil osnutek za zaščito slovenske manjšine, ki ga je podpisal valdostanski poslanec Caveri. Tudi glede na dejstvo, da take izjave niso bile nikoli preveč "popularne" v Trstu in da se je v preteklosti zaradi njih marsikateri politik "spekel", je rezultat presenetljiv. Se protislovenski nacionalizem umika v ozadje?

Riccardo Illy bo še naprej vodil tržaško občino

Tržaški Slovenci smo lahko zelo zadovoljni z izidom drugega kroga volitev, saj ni samo zmagalo tisto zavezništvo, ki je nam prijaznejše, ampak so bili izvoljeni v občinski svet štirje slovenski predstavniki (Peter Močnik in Andrej Berdon za Slovensko skupnost, Igor Dolenc za Demokratično stranko levice - vsi trije na listi Oljke - in Igor Canciani za Stranko komunistične prenove), Nadji Debenjak (DSL) pa se le za las ni posrečila izvolitev (je prva neizvoljena na listi Oljke). Če bodo svoje delovanje znali dobro koordinirati, bo to zelo pozitivno za našo skupnost, ki sedaj lahko z večjo sproščenostjo gleda na prihodnost. Sedaj se lahko občinska uprava posveti uresničevanju načrtov, ki so prepotrebni za novi preporod tržaškega mesta. Slovenci seveda pričakujemo, da nam bo župan Illy tudi v dejanjih zagotovil pravice, ki nam pripadajo in za katere se je tudi javno zavzel.

Ob koncu naj še omenimo volilno udeležbo, ki je bila še nižja kot pred dvema tednoma. Volilo je namreč le 62,8% upravičencev. To je mogoče posledica dejstva, da po novem volilnem sistemu glasuješ ne tistega kandidata, ki ti je najbližji, ampak tistega, ki je najmanj oddaljen od tebe. Svoje je prispevalo tudi to, da so ljudje prevečkrat poklicani na volilne preizkušnje (15. junija bo npr. glasovanje o nekaterih referendumih). Vendar je treba paziti na ta trend, ki dolgoročno lahko ogroža vlogo politike (tudi na krajevni ravni), konec koncev pa tudi demokracijo samo, ki mora ostati v zavesti ljudi.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

PREDSTAVITEV KNJIG MILENE MERLAK IN LEVA DETELE

V ponedeljek, 12. maja, so v Društvu slovenskih izobražencev predstavili dve knjigi, ki sta izšli pri Mohorjevi založbi v Celovcu. Gre za zbirko pesmi in lirične proze Milene Merlak Detela *Svet svitanja*, ki prinaša prerez pesničinega ustvarjanja v letih 1955-93, ter za knjigo Leva Detele *Kocbekovo berilo - Kocbeks Lesebuch*, ki prinaša izbor iz Kocbekovih spisov v slovenščini in nemščini.

Zakoncev Detela zamejskim ljubiteljem književnosti ni potrebno posebej predstavljati, saj sta znana kot sodelavca tržaških revij Mladika in Most in tržaške slovenske radijske postaje Radio Trst A. Na ponedeljkovem večeru DSI se je v Peterlinovi dvorani zbralo večje število tržaških prijateljev, prisoten pa je bil tudi slovenski konzul v Trstu Tomaž Pavšič.

Po uvodni besedi predstavnika celovške Mohorjeve inž. Franca Kattniga sta o svojih knjigah spregovorila kar književnika sama, pri tem pa je Milena Merlak Detela prebrala več svojih pesmi. O Kocbekovem berilu je Lev Detela med drugim dejal, da je ta knjiga nekak kažipot za nemškega bralca v svet Edvarda Kocbeka, njegove vizije, poetologije in nenavadnosti. Ustavil se je tudi ob aferah, ki so svojčas prizadele Kocbeka (od predvojnega članka o Španiji do novel *Strah in pogum* in intervjuja z Borisom Pahorjem) in ga pahnile v nemilost pri takratnih slovenskih in jugoslovanskih oblasteh.

PREJELI SMO

PAVEL KRIŽMANČIČ NA MARATONU "DVEH GRADOV"

V nedeljo, 4. maja, je potekal v Trstu mali maraton "dveh gradov" ali Bavisela 97, o katerem se je že veliko pisalo. Tudi sam sem ljubitelj tekov in sem si ta maraton ogledal, oziroma sem ga spremljal s kolesom. Moram reči, da je bilo zame to enkratno doživetje.

Že na štartu v Vižovljah sem opazil dva handikapirana na vozičku. Takoj sem prepoznal v enem Pavla Križmančiča. Povedal mi je, da se že drugo leto udeležuje Bavisele. Vprašal sem ga, ali misli prevoziti vseh 21,097km; z nasmeškom mi je odgovoril: "Seveda". Odločil sem se, da ga bom spremljal in ni mi bilo žal. Doživel sem res enega najlepših tekov. Nisem mogel drugega kot občudovati to železno voljo in moč priti do cilja. Če so vsi drugi tekli "z nogami", je tekel Pavel "z rokami", in to nič slabše od ostalih. Bilo mi je prav hudo, ko se mu je v miramarskem parku zlomilo naslonjalo za noge in je izgubil skoraj 15 minut, da je to nadomestil s pasom, ki ga je na srečo imel s seboj. Na cilj je prišel samo 23 minut za prvouvrščenim Kenijcem Kipronom. To pomeni, da bi bil vsekakor med prvimi, če ne bi imel nezgode z vozičkom; čudim se, da se organizatorjem ni zdelo vredno niti omeniti fantov na vozičkih, kaj šele jim dati kakšno majhno priznanje. Ali niso tudi ti fantje športniki, ki se borijo in potijo prav enako kot vsi ostali "normalni" športniki? Po mojem mnenju (pa brez zamere) so še večji športniki, kajti se ne borijo samo v športu, ampak tudi v življenju, kjer jim je prav gotovo bolj trdo "postlano" kot pa nam.

Ko sem potem, zvečer, po televiziji poslušal njegov opis teka in željo, da bi šel na maraton v New York, sem mu iz vsega srca zaploskal. Bravo, Pavel in tebi enaki! Vztrajaj tako naprej! V meni si dobil svojega zvestega prijatelja in upam, da ti bom kdaj lahko v pomoč tudi z dejanji in ne samo z besedami.

Hvala ti!

AB

V MILJAH ODSLEJ ŠOLA ALBINA BUBNIČA

FOTO KROMA

Slovenska osnovna šola v Miljah nosi od sobote, 10. maja, ime po znanem tržaškem učitelju in časnikarju Albinu Bubniču, čigar ime je povezano zlasti z dragocenimi raziskavami o grozotah Rižarne. Ploščo na pročelju šole je odkril Albinov brat Jože Bubnič, priložnostni govor pa je imela ravnateljica Ksenija Dobrila. Poleg nje so spregovorili med drugimi predsednik Društva Slovencev miljske občine Jurij Vodopivec, miljski podžupan Italico Stener in podpredsednik deželnega sveta F-Jk Miloš Budin.

SVETOIVANČANI V RODIKU

Cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana se je v nedeljo, 11. maja, podal na krajši izlet v Rodik.

Svetoivanski pevci so odpotovali nekaj pred poldne; po končani glavni maši so se na pokopališču te kraške vasi poklonili spominu na skladatelja Ubalda Vrabca, ki tam počiva. Ob njegovem nagrobnem spomeniku so zapeli nekaj skladateljevih pesmi. Po kosilu so obiskali še vojaški muzej v Lokvi, ki ga je ustanovil Srečko Rože.

OBVESTILO BRALCEM

Zaradi pomanjkanja prostora je moralo izostati poročilo o *Škratu* št. 11-12, ki ga bomo objavili prihodnjič. Bralcem se opraščamo.

INTERVJU / DR. DRAGO ŠTOKA

USODA STAVBE GLASBENE MATICE MORA ZANIMATI NAS VSE

Pred časom se je prek časopisja v zamejstvu razširila vest o morebitni prodaji poslopja v ul. Ruggero Manna 29 v Trstu, kjer ima že ves povojni čas svoj sedež Glasbena matica. O usodi te stavbe pa tudi o prihodnosti Glasbene matice kot šole in kulturne ustanove smo se pogovorili z njenim predsednikom dr. Dragom Štoko.

Kaj se dogaja s stavbo, kjer ima sedež Glasbena matica?

Usoda stavbe v ulici Ruggero Manna št. 29 v Trstu zanima in mora zanimati danes ne samo Glasbeno matico, ampak vso slovensko narodno skupnost v Italiji. V tem dvonadstropnem poslopju se namreč nahaja že vseh petdeset povojnih let slovenska glasbena šola, danes poimenovana po slovenskem skladatelju Mariju Kogoju. Trenutno obiskuje to našo šolo okrog 400 gojencev, ki so zaupani skoro 40 učnim in neučnim močem. Stavba sama je v središču mesta (le nekaj minut je oddaljena od glavne železniške postaje), ima svoj parkirni prostor, ni vezana na kakšen odlok s strani "Belle arti", urbanistično vzeto pa je zazidljiva in prizidljiva. Lastnik stavbe je od 10. januarja 1966 Založništvo tržaškega tiska, pred njim pa je bil lastnik Primorski dnevnik oz. *Založništvo Primorski dnevnik*, in sicer od 24. decembra 1945, ko je bila stavba kupljena od zasebnice Cosovi Lidije. Zanimiva zgodovina te naše stavbe, ki potrjuje le dejstvo, da je ta od konca vojne sem v slovenski lasti oz. da je del slovenske družbene imovine, saj ni mogel Primorski dnevnik leta 1945 razpolagati s tako finančno močjo, da bi sam kupil stavbo, ampak je denar za nakup prišel v Trst pač iz Ljubljane z namenom, da bo ta stavba služila Slovencem, konkretno Glasbeni matici za njeno šolo in druge dejavnosti.

S strani ZTT so zanikali možnost, da bi stavbo prodali...

12. aprila letos je bil v PD objavljen moj intervju, v katerem sem izrazil veliko zaskrbljenost nad usodo naše stavbe in govoril o nameri ZTT, da misli to stavbo (zaradi velikih dolgov, v kateri je danes ZTT) prodati. To namero je meni in tajniku GM Primožu Možini povedalo vodstvo ZTT na sestanku, ki je bil 26. marca letos na sedežu ZTT v Trstu. Predsednik ZTT Adrijan Sosič je sicer delno zanikal to namero v pojasnilu, ki je bilo v PD objavljeno že 13. aprila, in si pri tem zaželel, da bi ZTT skupno z vodstvom GM čimprej poiskalo ustrezno rešitev. Kakšna naj bi bila ta rešitev, pa mi ni jasno. Glasbena matica nima denarja za odkup stavbe. Kje naj dobi skoro milijardo lir, kolikor je danes tržna vrednost te stavbe?

Bi kaj več povedali v zvezi z nedavnim sestankom na šolskem ministrstvu v Rimu? Kako bo s podržavljenjem GM?

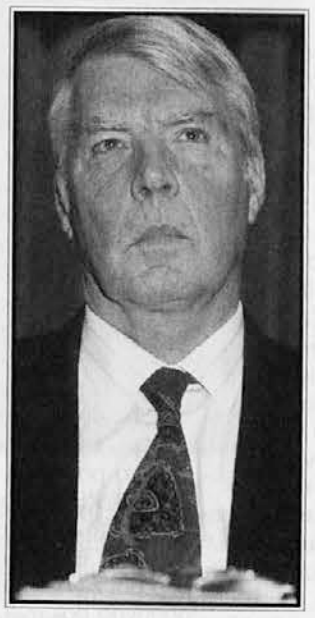

Predsednik Glasbene matice dr. Drago Štoka (Foto Bumbaca)

V Rimu je bil 30. aprila sestanek med Glasbeno matico in posebnim tajnikom ministra Berlinguerja dr. Vittoriom Campionejem ter ravnateljem inšpektorata za umetniško izobraževanje dr. Giancarlom Cerrettom. V tem razgovoru je bila zelo konkretno nakazana pot, ki omogoča, da morda že s prihodnjim šolskim letom postane šola Glasbene matice avtonomna sekcija pri tržaškem konservatoriju Tartini. Mi smo pristojnemu ministrstvu predstavili svojo zahtevo, ki je ustanovitev našega slovenskega konservatorija. Ker pa je to na podlagi obstoječih zakonov nemogoče izvesti, pristajamo v podrejenosti tudi na to rešitev, to je na ustanovitev avtonomne sekcije slovenske glasbene šole v okviru konservatorija Tartini. Točneje povedano: avtonomna sekcija pomeni seveda avtonomno slovensko glasbeno življenje v vseh ozirih. Tako kot se danes dogaja npr. z našimi slovenskimi šolami ali pa z našo slovensko radijsko in televizijsko postajo. Samo v tem smislu bi lahko bili s podržavljenjem Glasbene matice zadovoljni. Vodstvo konservatorija Tartini soglaša z našim pristopom in v tem smislu ne vidimo kakih hujših zaprek. Težave bodo morda drugje: v sprejemu gojencev na konservatorij, v načinu razpisa natečaja za učno in neučno osebje, v iskanju primerne stavbe, v kateri bo slovenska glasbena šola in za katero mora poskrbeti tržaška pokrajina v sodelovanju s tržaško občino.

Če bo šola podržavljena, kakšno bo nadaljnje delovanje GM kot privatne ustanove? Kakšne so možnosti?

V primeru podržavljenja Glasbene matice bo slednja kot ustanova razbremenjena marsičesa, predvsem seveda skrbi za vodenje glasbene šole in s tem povezanimi finančnimi problemi. GM pa bo kot osrednja slovenska glasbena ustanova delovala še naprej in morda tudi z večjim elanom kot doslej. Še naprej bo skrbela za tiste gojence, ki jim iz enega ali drugega razloga ne bo mar do konservatorija (ki terja veliko predanost glasbenemu pouku in vzgoji): še naprej bo skrbela za koncertno sezono in druge glasbeno-kulturne dejavnosti v Trstu, Gorici, Benečiji in Kanalski dolini. Možnosti razvoja slovenske glasbene dejavnosti so velike, po ustanovitvi avtonomne sekcije slovenske glasbene šole pri tržaškem konservatoriju pa nekje lahko še večje in vsestransko bolj hvaležne kot doslej. Vsaj upam, da bo tako!

IŽ

Stavba, v kateri se nahaja Glasbena matica - Šola Marij Kogoj

OBVESTILA

SKLAD MITJA Čuk vpisuje otroke v poletna središča. 1) Poletno središče v otroškem vrtcu na Proseku: od 1. do 14. avgusta od 8. do 17. ure. 2) Poletno središče v otroškem vrtcu na Opčinah: od 18. do 30. avgusta od 8. do 17. ure. Vpisovanje v uradih na Narodni ul. 126 na Opčinah, vsak dan med 13. in 15. uro, razen ob sobotah (tel. 212289). 3) Poletno varstvo na Opčinah: od 1. julija do 30. septembra od 8. do 13. ure (možno vpisovanje iz tedna v teden).

ZAČETNI TEČAJ ročnega tkanja, ki ga vodi Magda Tavčar pri Skladu Mitja Čuk, ima na razpolago še nekaj mest. Informacije pri Skladu, Narodna ul. 126, Opčine, tel. 040/212289.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi na izlet v soboto, 24. maja, v malo znane, a zelo lepe kraje, kot so zelena Vremska dolina, Prem z gradom in Kettejevo sobo in Ilirska Bistrica, Škocjan z razgledom na jame in drugi. Vpisovanje pri Fortunatu, ul. Paganini 2 v Trstu, do sobote, 17. maja.

V SOBOTO, 17. maja, bo ob 18. uri v kavarni *Tommaseo* v Trstu otvoritev likovne razstave Brune de Fabris. Umetnico bo predstavila Liliana Visintin.

NA TRETJO nedeljo maja (18. maja) bo v socerbski jami ob 16. uri sv. maša. Vabljeni!

SREČANJE BOLNIKOV in starejših vernikov bo v nedeljo, 18. maja, ob 16. uri v Bazovici. Najprej bo sv. maša, ki jo bo daroval g. Jožko Kragelj, nato pa družabnost v Slomškovem domu. Tam nam bo mladinski zbor *Vesela pomlad* zapel nekaj pesmi, nakar bo sledil med zakusko sproščen razgovor.

SKUPINA MLADIH Slovencev in Italijanov vabi na srečanje ob prazniku binkošti v nedeljo, 18. maja 1997. Zbrali se bomo ob 12. uri pred župnijo sv. Sergija, od koder se bomo odpravili v naravo. S seboj prinesite kosilo iz torbe in veliko dobre volje! Zbrali se bomo ob vsakem vremenu!

ZGONIŠKA ŽUPNIJA in KD *Rdeča zvezda* vabita na koncert komornega zbora *Kras* pod vodstvom Matjaža Ščeka v nedeljo, 18. t.m., ob 19. uri v cerkvi sv. Urha v Samatorci.

SLOVENSKI KLUB pod pokroviteljstvom ZSKD, ul. sv. Frančiška št. 20, vabi v torek, 20. t.m., ob 20.30, na predstavitev knjige *Mračna leta v Benečiji (Gli anni bui della Slavia)*. Knjigo bo predstavil s svojim sodelavcem odgovorni urednik *Doma*, msgr. Marino Qualizza. Nekaj utrinkov iz knjige bo prebrala naša priznana umetnica, Benečanka Claudia Raza.

V SREDO, 21. maja, bo ob 20.30 v župnijski dvorani v Nabrežini mesečna konferenca. Na sporedu bo pričevanje Manuele in Reni Tomšič *Tudi v težavah te reši vera, zaupanje in ljubezen*. Sledi razgovor in družabnost.

PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

KULTURNA PRIREDITEV OB JUBILEJNEM 35. PRAZNIKU ČEŠENJ

v nedeljo, 18. maja 1997, ob 18. uri.

DAROVI

ZA CERKEV v Nabrežini: ob 40-letnici poroke Tommasi Rudež 100.000; Muotri 100.000; ob krstu Sare in Luka Z.K. 50.000; Kakeš 100.000; Abrasmar 100.000; v spomin pok. Irene Kralj-Metlikovec 200.000; N.N. 20.000; sred. šola 20.000; Zari Mario 100.000; Rudež 20.000; Lucija 10.000; Caharija 10.000; Caharija 5.000.

ZA POPRAVILO župnišča v Sočergi: Ivan Buzečan v namen obletnice staršev 100.000; sestre Buzečan namesto cvetja na grob bratrancev Tončke in Romana 60.000.

ZA MISIJONARJA brata Pavla in Ivana Bajca s Cola: vaščanka Meri 100.000.

ZA MARIJINO družbo v ul. Risorta: družbenica Meri ob osmi obletnici moževe smrti 100.000.

ZA NOVI glas: M. 20.000.

ZA SVETO goro: N.N. Trst 25.000 lir.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: N.N. Trst 25.000 lir.

ZA SLIVENSKO cerkev: v spomin na Zofijo Kralj sestra Rahela 500.000 lir.

TUDI LETOŠNJA MAJENCA JE ZA NAMI

FOTO KROMA

Od 9. do 12. maja je v Dolini potekala tradicionalna Majenca, vaški praznik, ki pa je presegel krajevni okvir, saj je postal znan in priljubljen v zamejstvu. Praznik, ki ga je odprlo in zaključilo postavljanje oz. podiranje maja, je spremljalo več kulturnih prireditev. Kot ponavadi se je Majence udeležilo veliko število ljudi, ki so lahko okusili domačo jedačo in pijačo ter zaplesali ob zvokih priznanih ansamblov.

JURJEVANJE TRŽAŠKIH SKAVTOV IN SKAVTINJ

V nedeljo, 27. aprila, je Slovenska zamejska skavtska organizacija priredila vsakoletno Jurjevanje, ki je zaradi slabega vremena potekalo v Slomškovem domu v Bazovici. Srečanje se je začelo s sv. mašo, ki jo je daroval skavtski duhovni vodja Tone Bedenčič, sooblikovali pa so jo sami skavti in skavtinje s svojimi mislimi, prošnjami in zahvalami. Nato je načelnica Martina Grahonja s kratkim govorom o novih metodah in usmeritvah vzgoje v skavtski organizaciji uvedla obred obljube. V SZSO je letos prestopilo 27 volčičev in veveric ter 20 izvidnikov in vodnic. Ob koncu so še vsi ostali člani obnovili svojo skavtsko obljubo in s tem se je zaključil slovesni del Jurjevanja.

Po kratki pavzi za malico, čestitke in slike so vsi skupaj posedli v krog okoli namišljenega tabornega ognja, s katerim se je tudi zaključilo skrajšano Jurjevanje. Na programu je bilo nekaj skečev, predvsem pa pesmi, ki so se jih skavti in skavtinje naučili na tedenskih sestankih med letom ali na raznih taborih, ki jih SZSO vsako leto prireja kot višek svojega delovanja. Letos bodo tabori vseh starostnih vej potekali v drugi polovici julija v raznih krajih Slovenije od Bovca do Celja.

MILAN GREGORIČ V TRŽAŠKI KNJIGARNI

Tržaška knjigarna in Založba Lipa vabita na predstavitev knjige Milana Gregoriča *Politično ciklon nad Istro* ali *Izjalovljen poskus njene destabilizacije*. Knjigo bo ob prisotnosti avtorja in založnika predstavil prof. Jože Pirjevec v petek, 16. t.m., ob 18.30. Toplo vabljeni!

UTRINKI

KAJ IMA A. CELENTANO Z... MENOJ?

Da, da! Znani italijanski popevkar. Med pridigo sem omenil lepo Celentanovo popevko Chi è lui? *(Kdo je ta?), v kateri opeva Kristusove kreposti in našo bedo, ne da bi ga omenil z imenom. "Škoda, da so mi ploščo »odnesli«!", sem poudaril. Po maši pride v zakristijo gospa in se predstavi za teto od Adriana, ki prebiva v Trnovci. Takoj se ponudi, da obvesti nečaka v Milanu za ploščo. Kmalu sem prejel bogato pošiljko plošč, fotografije s podpisom in dolgo pismo, lastnoročno. Marsikdo ne verjame tej zgodbi, a je resnična! Po operaciji glasilk v Ljubljani me je povabil kirurg prof. Kambič na svoj dom, kjer me je čakalo kosilo..., pripravljeno od same Vilme Bukovčeve, operne pevke (prima donna!). A se ni končalo pri tem. Z mešanim zborom iz Mirna, ki ga je vodil Venče Budin, je nastopila v nabrežinski cerkvi s koncertom Marijinih pesmi kot solistka. Občinstvo je kar strmelo ob takem petju... in ga ni pozabilo! Iskrena hvala in čestitke obema!* - (B+B)

ZADNJI KONCERT SEZONE SCGV KOMEL

ZAGREBŠKA GLASBENA ŠOLA MED NAMI

Mladi koncertanti srednje glasbene šole bodo v soboto gostovali v Gorici

Koncertna sezona SCGV Komel se izteka. Večje prireditve so že za nami, na programu je še zadnja iz niza Srečanj z glasbo. V bogati ponudbi teh srečanj smo že od bliže spoznali različne instrumente, skladatelje iz preteklosti in sedanjosti, predstavili so nam nove glasbene izdaje in plošče, zadnje srečanje pa je namenjeno predstavitvi glasbene ustanove, tokrat Srednje glasbene šole Pavel Markovec iz Zagreba. S to šolo je SCGV E. Komel navezal stike že pred leti, saj so njegovi učenci že tam nastopili in bili vedno zelo lepo sprejeti. V soboto, 17. t.m., pa se bo ob 19.30 v veliki dvorani KC Lojze Bratuž predstavila zagrebška mladina in prikazala svoje delo z zanimivim in pestrim sporedom, ki vsebuje glasbene točke različnih instrumentov in skupin. Spet lepa priložnost, da od bliže spoznamo kulturno bogastvo naših sosedov in njihove mlade predstavnike.

SCGV E. KOMEL - KONCERTNA SEZONA 1996/97

DOBAR VEČER
GLAZBENA ŠKOLA
PAVLA MARKOVCA - ZAGREB

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, sobota, 17. maja 1997, ob 19.30

OTROŠKA PREDSTAVA V KULTURNEM CENTRU

KAJ VSE SE SKRIVA V JAJCU?

IVA KORŠIČ

V sredo, 30. aprila, je dvorana Kulturnega centra L. Bratuž z velikim veseljem odprla vrata najmlajšim gledalcem. Otroci, ki obiskujejo zadnje leto vrtca na raznih koncih Goriške, so se v spremstvu vzgojiteljic pripeljali na predstavo, ki je bila namenjena samo njim. Seveda so bili zaradi tega prav ponosni. Prvič je v prenovljeni veliki dvorani nastopilo Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice z otroško igrico pisatelja Zlatka Krilića *Jajce*.

Uprizoritev je bila ljubko izoblikovana in čustveno obarvana, a morda tudi zato, ker v glavnem nosi njeno "breme" ženski svet, saj so, razen lektorja Srečka Fišerja, avtorja glasbe Vanje Pegana, tehnikov in odrskih mojstrov, bile središče vsega ženske: od režiserke do scenografke, kostumografke, dramaturginje in igralk. Ker je igrica preprosta, jasna v zasnovi in dramaturškem ter scenografskem posegu, je s svojo naravno očarljivostjo takoj osvojila "drobiž". Neučakano kot Joja so otroci strmeli v velika jajca in radovedno pričakovali, kaj se bo iz njih izleglo. Njihovi nežni obrazki so pazljivo sledili Joji, ki je nestrpno čakal, kdaj se bo iz jajca izlegel piščanček Franc, ki bi ga kot odrasel petelin vsako jutro budil namesto nadležne budilke. Toda Joja in mladi gledalci so spoznali, da se iz jajca, skrivnostnega čuda matere narave, lahko izleže marsikaj: želva Zlatka, čriček Vladimir, polž Stanko, kača Vasilka, hobotnica marica, krokodil Jože, noj Zlatko, paglavec Slavko, ki komaj čaka, da se bo spremenil v žabico, pa orel Ivan, sin kralja višin, pajek Miroslav... Tako je junaček neobičajne pravljice vendarle spoznal, da jajca sploh niso vsa enaka in da niso le zato, da jih smeš "v ponev razbiti, na oko narediti, stepena ocvreti..." Otrokom, odkritosrčnim, neizprosnim kritikom je predstava zelo ugajala, saj so navdušeno zaploskali oblikovalkam, ki so s svojo iskrivo igro prikazale značilnosti nastopajočih živalic, ki bi bile zaradi živo pisanih, iznajdljivih kostumov še privlačnejše.

Premiera igrice *Jajce* je bila že davnega 8. dec. 1988, a ostaja še zmeraj najbolj priljubljena v otroškem repertoarju PDG.

Prepričani smo, da se bo PDG tudi v bodoče rade volje oglasilo pri nas v veliko radost naših malčkov.

PO UPRAVNIH VOLITVAH

UVELJAVIL SE JE PROGRAM, KI NAJ NAS POPELJE V TRETJE TISOČLETJE

Na Goriškem vlada med slovenskimi ljudmi veliko zadovoljstvo, saj je nedeljski drugi krog upravnih volitev prinesel veliko zmago kandidata levosredinske koalicije inž. Giorgia Brandolina.

Prihodnja štiri leta bo torej goriško pokrajinsko upravo vodil inž. Giorgio Brandolin, ki je zastopal politično koalicijo Oljka in je v drugem krogu volitev prejel 56% glasov. Porazil je desničarskega kandidata Antonia Devetaga, ki je kandidiral za politično koalicijo gibanja Naprej Italija, Nacionalnega zavezništva, Združenih krščanskih demokratov in Krščansko-demokratske sredine. V novem pokrajinskem svetu bosta tako tudi dva Slovenca, in sicer kandidat Oljke David Grinovero, ki je sicer član Slovenske skupnosti, in Damjan Primožič, kandidat Stranke komunistične prenove.

V novem goriškem pokrajinskem svetu bo imela Oljka 10 pokrajinskih svetovalcev, Stranka komunistične prenove štiri, desničarska Finijeva Alleanza nazionale-Narodno zavezništvo tri, Berlusconijevo gibanje Naprej Italija tri, prav toliko tudi Bossijeva Severna liga in enega svetovalca bo imelo Združenje krščanskih demokratov-CDU.

David Grinovero, ki bo naslednja štiri leta v goriškem pokrajinskem svetu zastopal slovenske volivce, je za naš tednik takole ocenil izid volitev: "Seveda sem izida volitev zelo vesel, ker sem se zelo bal, kako bo šla balotaža. Zadnje dni so namreč predvsem naši politični nasprotniki spravili politični boj na zelo nizko raven, saj je njihovo govorjenje spominjalo na izjave, ki so jih v naši pokrajini dajali ljudje pred petdesetimi leti. Vesel sem, da so goriški volivci in med njimi še posebno slovenski, razumeli, da desničarska koalicija ponuja stare politične vzorce, ki temeljijo na delitvi večinskega naroda in manjšine, da nam desnica ponuja pogled v preteklost, medtem ko smo pri Oljki pripravili program, ki bo goriško pokrajino dostojno popeljal v tretje tisočletje. Slovenski volivci pa smo spet dokazali, da se zavedamo, kako pomembna sta skupno nastopanje in skupen boj za naše pravice. Slovenci smo ponovno dokazali, da znamo nastopiti skupno in enotno, ko gre za bistvena vprašanja za našo manjšino. Nova pokrajinska uprava, katere član sem tudi jaz, se bo zavzemala za sožitje ob meji in bo skušala še povečati sodelovanje z bližnjo občino Novo Gorico in vso Slovenijo. Goriško pokrajino moramo odpreti novim tokovom. Ko se zahvaljujem volivcem, ki so nas podprli, moram tudi omeniti, da sem vesel dejstva, da sva v pokrajinskem svetu spet dva Slovenca.

-JUP-

15. SREČANJE MLADIH SLOVENSKIH GLASBENIKOV OBMEJNIH ŠOL

V sredo, 7. maja, so se mladi glasbeniki treh dežel - Slovenije, Koroške in Julijske krajine - srečali v Kulturnem centru Lojze Bratuž na povabilo dveh zamejskih glasbenih ustanov: Glasbene matice in SCGV E. Komel. Pobudo, ki je nastala že pred petnajstimi leti, neutrudljivo vodi član zveze društev glasbenih pedagogov Slovenije prof. Lovro Sodja v prepričanju, da ob glasbi utrjujemo obstoječe medosebne vezi, navezujemo nove prijateljske stike in naprej gradimo "stopničke na poti glasbenega in osebnega razvoja mladih." Srečanje poteka vsako leto v eni od treh dežel; in letos je bila na vrsti naša dežela.

Po prvi glasbeni točki je v imenu organizatorjev pozdravil ravnatelj SCGV Komel prof. Silvan Kerševan. Orisal je kulturno in glasbeno zgodovino goriških krajev od prvih začetkov do težkega delovanja med vojno, vse do današnjih dni, ko živimo v veliko boljših razmerah, čeprav "na prepihu". Prof. Kerševan se je spomnil na Lojzeta Bratuža, ki velja za "simbol ljubezni do naroda in do glasbe". Ob koncu se je ravnatelj SCGV Komel še posebej zahvalil prof. Sodji, "ki je razumel potrebe in težave zamejskega prostora," in z vzklikom "VIVAT MUSICA" zaželel prisotnim prijeten glasbeni večer.

Nato so se na odru zvrstili glasbeniki iz Nove Gorice, Sežane, Radovljice, z Jesenic, Raven na Koroškem, iz Slovenj Gradca, Koroške in našega prostora. Po res prijetni, letos jubilejni prireditvi, se je srečanje končalo s skupno večerjo, ob kateri so se mladi glasbeniki, ravnatelji in profesorji pobliže spoznali.

- VALENTINA PAVIO

BISERNA POROKA V ŠTEVERJANU

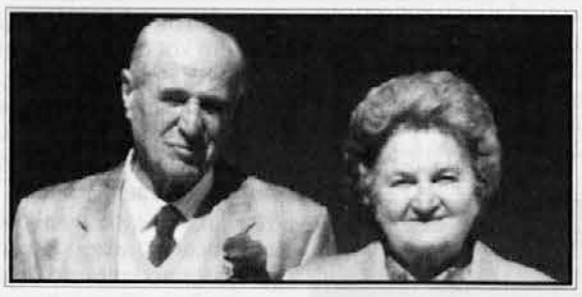

Dne 8. maja sta praznovala 60 let skupne življenjske poti Danijel (Dane) Miklus , rojen l. 1907, in Emilja (Milka) Humar, ki se je rodila leta1913. Živita v Ščednem v Števerjanu. 10. maja se je njun praznik začel s sv. mašo, nato so pred cerkvijo nazdravili s prijatelji. Popoldne sta praznovala med sorodniki v domači vasi.

Dane je v mladih letih zapustil kolonsko kmetijo in se zaposlil kot ključar; iz Gorice je šel v tržiško ladjedelnico, dokler ni bil poklican v vojsko v posebni bataljon v Potenzo. Ker kmetija ni bila donosna, sta se po vojni z ženo lotila trgovanja s sadjem in zelenjavo po kraški planoti s "furgončinom"; tako do upokojitve. Še danes ju krajani dobro poznajo. Rodili so se jima štirje otroci: Mario, Edi, Darko in Majda. Ti so jima dali kar osem vnukov. Vsi skupaj - pridružujeta se jim uredništvo in uprava našega tednika - želijo dragima jubilantoma še dolgo let skupnega življenja.

PRAZNIK ŠPARGLJEV V ŠTANDREŽU

SOBOTA, 24. MAJA
ob 17. uri slikarski ex-tempore, **ob 20.30** prosta zabava

NEDELJA, 25. MAJA
ob 19. uri kulturni program - zbor in veseloigra, **ob 20.30** prosta zabava

SOBOTA, 31. MAJA
ob 20.30 prosta zabava

NEDELJA, 1. JUNIJA
ob 17. uri tekmovanje v pritrkovanju, **ob 19. uri** kulturni program, mladinski zbori, šolska mladina in ritmična skupina, **ob 20.30** ples, **ob 22.30** tombola.

V OKVIRU PRAZNIKA ŠPARGLJEV BODO TUDI FOTOGRAFSKI NATEČAJ, BOGAT SREČOLOV IN ODLIČNA JEDAČA TER PIJAČA.

KO KORENINE KLIČEJO

SAŠA QUINZI

V petek, 9. maja, je bila v prostorih galerije Ars na Travniku predstavitev slik Terese Lendaro. Večer sta z glasbeno točko uvedli Marta Lombardi s flavto ob klavirski spremljavi sestre Sandre. Kar številno publiko je pozdravil Jurij Paljk, ki je tudi sprejel slikarko in orisal njeno življenjsko pot. V odsotnosti prof. Joška Vetriha je njegov prikaz slikarkinega opusa prebrala Katja Sfiligoj.

FOTO BUMBACA

Teresa Lendaro se je kot hči slovenskih izseljencev iz Barda v Benečiji rodila v San Martinu (Mendoza) v Argentini. Tam je opravila študijsko pot in leta 1983 zaključila Akademijo za likovne umetnosti v Buenos Airesu. Istega leta se je začela aktivno ukvarjati s slikarstvom in je sodelovala na razstavah in tekmovanjih, kjer je prejela več nagrad in priznanj. Želja, da bi globlje spoznala lastne korenine, jo je najprej privedla do potovanj po Evropi, od l. 1990 pa stalno živi v videmski pokrajini.

Lendaro se je slikarstvu približala, potem ko se je več let posvečala fotografiji, v kateri so njeno pozornost privlačevali predvsem arhitektonski detajli. V slikarstvu se ob oljih in akvarelih najraje izraža v pastelih in s kolaži v mešani tehniki. Tudi v ozadju teh je razvidno, kako se slikarka ni bistveno oddaljila od motivike fotografskih posnetkov. V seriji kolažev (arhitektonski odlomki) se izraža v geometrijski pravilnosti in medsebojnem ravnovesju skoraj strukturno pravilno razmeščenih barvnih ploskev. Namerno je izpostavljen ročni trenutek stvaritve, ki je Lendarovi blizu, saj uspešno vodi umetniške tečaje za najmlajše.

Prikupnejše so razstavljene pastelne slike, ki zaobjemajo celoten dosedanji ustvarjalni lok umetnice. Tudi tukaj se slikarka najraje poslužuje črte, ki ustvarja pravilne geometrijske like - mreže, loke ali križe, le da pastelne barve ublažijo njihove stroge obrise in dajejo vtis krhkega, v luči trepetajočega (Beneški spomini) ali v spominu oddaljenega (Brezčasovnost) sveta. Na tem pajčolanu se zopet ustavljajo črtice, krogci in drugi liki - znaki skupne, arhaične in od slikarke vneto iskane simbolike.

Razstava, ki jo dopolnjuje izbor majhnih lesenih izdelkov, bo po urniku delovanja knjigarne na ogled vse do konca meseca.

KOMORNI ZBOR AVE V ŠTANDREŽU

ANDREJ BRATUŽ

FOTO BUMBACA

V nedeljo, 11. maja, je nastopil v štandreški župni cerkvi znani slovenski mešani zbor Ave iz Ljubljane, ki ga vodi dirigent Andraž Hauptman. Koncert je priredila župnija sv. Andreja s sodelovanjem Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Za to glasbeno prireditev so ljubitelji zborovske pesmi popolnoma napolnili veliko in za koncertne nastope primerno štandreško cerkev.

Komorni zbor Ave je nastal leta 1984 in je nato z uspehom nastopal po Sloveniji, pri nas v zamejstvu in v tujini. V Gorici je pred kakim letom dosegel več prvih nagrad na mednarodnem tekmovanju Seghizzi. Sedaj se je napotil v drugo tekmovanje, in sicer v Francijo. Pred nekaj leti je z uspehom nastopil med ameriškimi Slovenci in drugod med zdomci. V svojih pevskih programih prinaša slovenski zbor (ki ga sestavljajo v glavnem mladi pevci) dela od klasične polifonije do sodobne slovenske in tuje zborovske glasbe. Zato je bil tudi na tem koncertu spored tako izdelan.

Zbor je predstavil v prvem delu skladbe Palestrine, Gallusa, Mendelssohna, Verdija, Brittna, Busta in Sandström-Praetoriusa. V drugem delu nedeljskega koncerta pa so bili prisotni skladatelji Sandström-Purcell, Čopi, Pahor, Vremšak, dve zadnji skladbi pa sta bili znani črnski duhovni pesmi. Na koncu je zbor dodal par slovenskih ljudskih pesmi. Kot je torej iz programa razvidno, gre za precej razvejan, obenem pa zelo zahteven zborovski spored, ki je seveda odraz njegove umetniške politike.

Ne bomo tu naštevali posameznih skladb in ocenjevali njih izvajanja. Lahko zatrdimo, da je zbor Ave res pokazal visoko tehnično raven in globoko interpretacijsko občutljivost. To se je pokazalo pri linearni polifonski izvedbi recimo Palestrinovega moteta kot v zapletenih in sodobno obarvanih zvočnih prijemih kakega drugega avtorja. Slovensko zborovsko ustvarjalnost so zastopali skladatelji Ambrož Čopi, Karol Pahor in Samo Vremšak. Naj tu podčrtamo npr. Čopijev latinski *Pie Jesu* s prijetno modernim izrazom, zlasti pa še blestečo izvedbo Pahorjevega *Očenaša hlapca Jerneja*, ki je izzvenel kot mogočno zveneča prošnja ponižanega človeka za dosego pravice.

Igor Stravinski je nekje zapisal, da se v glasbi človek poveže z bližnjim in z Bitjem. In če je to res možno, se je gotovo dogodilo marsikomu na tem koncertu, kjer je vokalna glasba zažarela v vsej svoji pristnosti in plemenitosti.

VENKU ANTONIČU V SPOMIN

Ogromna množica ljudi se je zbrala v torek, 13. t.m., v Jamljah, da bi se poslovila od Venka Antoniča, ki je po daljši bolezni umrl v tržiški bolnišnici v soboto, 10. maja, dva dneva pred svojim 75. rojstnim dnevom. Pogrebni obred je ob somaševanju osmih sobratov vodil jameljski župnik Anton Prinčič, udeležila pa se ga je ogromna množica sorodnikov, prijateljev in družinskih znancev, ki so se želeli pokloniti spominu tega po naravi veselega in pokončnega, a hkrati tudi milega in zelo občutljivega človeka.

Rodil se je v Dolenji Brestovici kot prvi sin mami Anastaziji in očetu Vincencu. V rojstni vasi se je še zelo mlad vključil v tamkajšnje župnijsko življenje. Še zlasti je sodeloval pri cerkvenem zboru, ki se je izredno razvil po prihodu g. Bernarda Špacapana in njegovega brata Mirka. Ob petju pa je bila to še velika šola življenja in slovenstva ter utrjevanja v vrednotah demokracije in vere.

Prvo zaposlitev je dobil v tržiški ladjedelnici. Začela se je vojna in kot italijanski vojak, orožnik, se je najprej znašel v Južni Italiji, nato pa v Severni Afriki, kjer so ga marca leta 1943 zajeli Angleži in poslali v vojaško taborišče v Casablanco. Kmalu so te ujetnike premestili v ZDA. Obiskali so več taborišč v Kaliforniji in Arizoni. Venko je konec vojne pričakal v Richmoundu v Virginiji. Domov se je vrnil v mesecu marcu 1946 in se zaposlil v Gorici v ameriški vojaški slaščičarni. Ko je septembra 1947 stopila v veljavo mirovna pogodba med Italijo in Jugoslavijo in so se ameriški vojaki umaknili z Goriškega, se je za njihovo družino začel drugi križev pot. Pokojna Venkova mama Anastazija je v svojih *Spominih*, ki so jih pred kratkim natisnili v obliki brošure, tako zapisala o tistih dnevih. "*Težko je bilo odločiti se in zapustiti rodno zemljo ter se odpovedati državi, po katere prihodu smo toliko let hrepeneli. A zmagala je pamet nad čustvi. Ni bilo mogoče ostati pod režimom, ki se je v sovraštvu izživljal prav zoper to, kar je bilo človeku najdražje, zoper verske svetinje.*" Vincenc in Anastazija sta se umaknila s sinovoma Venkom in Leopoldom ter hčerkama Anico in Marijo v Jamlje in torej v neposredni bližini svoje rojstne vasi nadaljevala svojo življenjsko usodo. Za Venka je to pomenilo februarja 1949 poroko z Bazilko Soban, vstop

k zavezniški policiji v Trstu oz. po prihodu Italije delo uradnika na sodišču.

Podobno kot ta družina so preko meje prišli tudi drugi sovaščani in prav to jedro brstovskih pevcev je na začetku leta 1966 ustanovilo moški zbor Fantje izpod Grmade. Venko je pri ustanovitvi zbora imel veliko vlogo, saj mu je bil nekakšen krstni boter, predlagal je njegovo ime in tudi povabil svaka Iva Kralja, da je prevzel nalogo pevovodje, ki jo opravlja še danes.

V krogu tega zbora je rajni deloval do konca, saj je bil njegov zadnji nastop prav ob jubilejnem koncertu, ki so ga Fantje imeli 30. junija lani v Slivnem. Na pogrebu pa so mu Fantje izpod Grmade peli v slovo v cerkvi in na pokopališču, kjer mu je nekaj besed v slovo povedal prijatelj Zdenko Kuštrin in v imenu zbora Marko Tavčar; ta je med drugim ugotavljal, da je bila zasluga rajnega Venka in vseh, ki so ustanovili zbor, da so znali kot dediči najžlahtnejšega nauka, ki so ga prinesli s seboj iz Brestovice, to bogastvo ne le ohraniti, ampak tudi pomnožiti.

Ob tej smrti naj tudi v imenu uredništva in uprave Novega glasa izrečemo ženi Bazilki in otrokom, dr. Vilku, Loredani in Robertu ter bratu, sestrama in ostalim sorodnikom globoko občuteno sožalje.

ZAHVALA

Ganjeni ob tolikih izrazih sočustvovanja ob izgubi našega dragega

VINCENCA ANTONIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin. Posebna zahvala naj gre duhovnikom, ki so darovali pogrebno sv. mašo.

Žena, hči in sinova, sestri in brat

Jamlje, 13. maja 1997

UMRLA JE MATI G. TVRTKA TADIČA

Gospodu Tvrtku Tadiću, ki deluje v podgorski župniji in je našim Slovencem posebno drag, je nedavno umrla mati Klada Tadić - Mamić. Tako je o njej pisalo v *Glasu koncila*:

"Sestra smrt je postavila dvopičje (ne pike!, op. p.) na Klarino tukajšnje zemeljsko življenje po 92 letih potovanja po stari grešni zemlji v rodnem Livnu na praznik svetega Marka. Tiho je prekoračila edino resnično mejo, ko je prešla iz tega sveta v nadsvet - onstran večnosti.

Po njeni želji je pogreb vodil O. fra Stjepan Vrgoč, nosili pa so jo njeni sinovi: Dražen, Miran, Zoran in Zvonimir v spremstvu edinke Ilirije, mestnih frančiškanov, redovnic, sorodnikov in mnogih prijateljev. Pokopana je bila v soboto, 26. aprila, v lepi kamniti družinski grobnici Mamićev. Bog ji je podaril prvorojenca Tvrtka, duhovnika, in v njenem 47. letu še zadnjega Damira-Smiljana, v rokah katerega je blaženo preminula v hvaležnosti Bogu za dar življenja in vere ter za moč, ker je med drugim hkrati imela v zaporu moža Stipa eno leto, Dražena 12 let in Tvrtka 4 leta. Naj o usmiljenju božjem poje vse veke!"

Maša za pokojno bo v podgorski cerkvi v nedeljo, 25. maja, ob 8.30.

SOŽALJE

Društvo F.B. Sedej in mešani zbor iz Števerjana izrekata občuteno sožalje Robertu Antoniju in družini ob izgubi očeta.

Ob izgubi dragega deda Venka Antoniča izraža iskreno sožalje vnukinjama Harjet in Aleksiji ter svojcem mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela.

Ob izgubi dragega očeta Venka Antoniča izreka PD Rupa-Peč iskreno sožalje sinu Vilku in sorodstvu.

Ob smrti Venka Antoniča izrekajo ženi Bazilki, sinovoma Vilku in Robertu, hčeri Loredani ter ostalim sorodnikom globoko občuteno sožalje Fantje izpod Grmade, dekliški zbor Devin in OPZ Ladjica.

DAROVI

ZA SLOVENSKE ustanove v Gorici in za cerkev sv. Ivana bivši odbor goriških staršev po 1.200.000 ter namesto cvetja na grob Igorja Paulina 300.000 (skupno 2.700.000).

N.N. GABRJE po 50.000 lir za cerkev v Gabrjah in za misijon g. Ivana Štante.

ZA CERKEV v Rupi: N.N. 5.000; Jolanda Pahor 50.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: A.Š. 200.000 lir.

V SPOMIN na svaka Venka Antoniča daruje Ivo Kralj po 50.000 lir za Novi glas in za slivensko cerkev in 100.000 lir za zbor Fantje izpod Grmade.

ZA ZBOR Fantje izpod Grmade: namesto cvetja na grob Venku Antoniču Natko Antonič 50.000, Valerija Terčon iz Mavhinj 50.000, Marica Širca 20.000 lir.

OBVESTILA

NA BINKOŠTNO nedeljo bo ob 10.30 v stolnici nadškof med slovesno mašo podelil zakrament sv. birme.

MLADINSKI PEVSKI zbor Vrh sv. Mihaela prireja Gregorčičevo proslavo v ponedeljek, 19. t.m., ob 20. uri v kulturno-športnem centru Danica na Vrhu.

V NEDELJO, 25. maja, bo skupno romanje goriške in koprske škofije na Sveto goro z mašno daritvijo ob 16. uri.

V RESTAVRACIJI Nautilus na Trgu Republike 21 v Tržiču je odprta skupinska likovna razstava tržaških in goriških slikarjev do 30. junija. Za informacije tel. 040/305669.

PD RUPA-Peč vabi na izlet v Umbrijo od 28. do 31. avgusta letos. Za informacije: Ivo Kovic - tel. 882285.

ČESTITKA

V nedeljo, 18. maja, se bosta vzela Edi Pavletič in Danjela Juretič. Da bi bila njuna skupna pot polna ljubezni in sreče, jima iz srca želijo pevci in prijatelji PD Rupa-Peč in Moški zbor Mirko Filej.

KATOLIŠKA KNJIGARNA - TRAVNIK 25, GORICA

vabimo vas na predstavitev nove knjige:

IGOR ŠKAMPERLE

KRALJEVA HČI

Roman bo ob prisotnosti avtorja predstavil Dušan Jelinčič. V petek, **16. maja 1997**, ob 18. uri.

KROŽEK ANTON GREGORČIČ
SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

vabita na predstavitev Zadruge Primorski dnevnik

KAKŠEN NAJ BI BIL PRIMORSKI DNEVNIK

OB PREDSTAVITVI BO POTEKALO TUDI VČLANJEVANJE V ZADRUGO

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, **torek, 20. maja** 1997, ob 20.30

KATOLIŠKA KNJIGARNA - TRAVNIK 25, GORICA

vljudno vas vabimo na predstavitev zadnjih treh knjig Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček

R. STURMAN - **SLOVENCI V TRSTU 1848-1890**
E. PELIKAN - **ENGELBERT BESEDNJAK V PARLAMENTU**
R. DOLHAR - **LEVA SREDINA IN TRŽAŠKI SLOVENCI** - II. DEL

Sodelujejo avtorji in urednik zbirke Ivo Jevnikar. Petek, **23. maja 1997**, ob 18. uri.

DRUŠTVO JADRO IZ RONK

prireja ob 10-letnici obstoja

KONCERT LATINSKO-AMERIŠKE GLASBE

NASTOPA PRIZNANI BRAZILSKI PIANIST
ALBERTO CHUCAYBAN

Kulturni dom - Gorica, v petek, 23. maja 1997, ob 20.30. Vstopnica 10.000 lir.

MEŠANI PEVSKI ZBOR RUPA-PEČ
IN MOŠKI PEVSKI ZBOR MIRKO FILEJ

vabita na

SREČANJE PEVSKIH ZBOROV

KROPA (SLOVENIJA), RUPA-PEČ IN MIRKO FILEJ

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, Gorica, v nedeljo, 25. maja 1997, ob 17. uri.

PARIFIKACIJA IN POLITIČNA VOLJA ITALIJANSKE VLADE

ERIKA JAZBAR

Parifikacija dvojezičnega centra v Špetru je postala realnost. Pogosto smo ob obiskih raznih vladnih predstavnikov povedali, da obljubljajo nekaj, kar naj bi bilo za vogalom, vendar potem nas pustijo, da čakamo. Tokratne besede niso letele v prazno, saj so prvo (najmanj problematično) obljubo tudi izpolnili.

Sekretar v italijanskem zunanjem ministrstvu Piero Fassino oktobra in pred kratkim sam minister za šolstvo Luigi Berlinguer sta trdila, da za parifikacijo edine šolske strukture v videmski pokrajini, kjer je slovenščina enakopraven jezik, manjka le podpis, skratka da je birokratska pot, na kateri je bilo precej ovinkov in spotikanj, prišla do svoje prve postaje.

Res, dobili smo uradno sporočilo, da je ministrstvo za šolstvo poslalo 23. aprila na šolsko skrbništvo v Videm koncesijo za parifikacijo omenjenega šolskega centra; sledila bo konvencija med Zavodom za slovensko izobraževanje in omenjenim skrbništvom in s prihodnjim šolskim letom bo dvojezični center v Špetru priznana zasebna šola; to pomeni, da bo struktura prejemala denar, ki ga predvidevajo normative o zasebnem šolstvu v Italiji, in sicer 108 milijonov lir letno.

Na predstavitvi publikacije Doma v Špetru je sam senator Bratina povedal, da vlada oz. Oljka ni s tem dejanjem naredila nič tako nemogočega, izrednega ali nenavadnega. Gledano iz Evrope seveda. Zatohla klima, ki je vladala v teh krajih do včerajšnjega dne, ni dopuščala niti takega zelo enostavnega in za nič revolucionarnega dejanja.

Ukrep namreč zdaleč ne rešuje najbolj perečega problema šolskega centra v Špetru, ki je v glavnem finančne narave. Omenjena vsota je prenizka, da bi se šolski center lahko vzdrževal; zato bo o tej problematiki tekla še marsikatera beseda na ravni notranjih manjšinskih razgovorov kakor tudi pri raznoraznih obiskih, ki jih imajo naši predstavniki z institucionalnimi osebnostmi z obeh strani meje.

Skratka s takim uresničenim ukrepom ne bomo še govorili o novem odnosu italijanske vlade do slovenske manjšine, ker čakamo prej na uresničitev drugih, konkretnejših obljub, ki smo jih lahko slišali oktobra v Trstu in ki nam bodo dale razumeti politično voljo ali nevoljo grupacije Oljka.

Nehvaležni pa bi prav gotovo bili, če bi spregledali ukrep, ki ga je italijanska vlada namenila delu slovenske manjšine, ki živi v videmski pokrajini (!) in se s tem nekako tudi precej "izpostavila".

VOLILNI IZID V OBČINI ČENTA

Na balotaži, ki je bila v nedeljo, 11. maja, v videmski pokrajini, je bil za slovensko manjšino, ki živi v tem predelu F-Jk, predvsem zanimiv izid glasovanja v občini Čenta, ki šteje nad 5000 prebivalcev. Zmagal je županski kandidat leve sredine Lucio Tollis. Podpirali so ga Demokratična stranka levice, Stranka komunistične prenove in občinska lista Vivere Tarcento z Ljudsko stranko.

Opozicijo vodi tako bivša županja Severne lige, vendar kandidatka sredinske grupacije Tarcento 2000 Michela Gasparutti.

40 LET SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU

RAFAELA BÖHM

Razne prireditve slovenskih organizacij v Celovcu niso nobena posebnost: vsako leto je na sporedu koncert "Koroška poje", svoje znanje pa pokažejo tudi dijaki osrednje slovenske izobraževalne ustanove, slovenske gimnazije. Njihova letošnja akademija je bila slavnostna, saj je potekala v počastitev 40-letnice obstoja.

Celovška gimnazija

Zelo vesel bi bil "oče" tega dela, njen prvi ravnatelj in vsestransko zaveden Korošec, dr. Joško Tischler, ko bi slišal, da slovensko gimnazijo, za ustanovitev katere je 9. maja 1957 podpisal dekret tedanji minister za prosveto dr. Drimmel, letos zapušča že skoraj 1.300 absolventov. Petintrideset generacij maturantov res ni majhna stvar.

Starejši še vedo za lepote in tegobe začetka, ko so obiskovali popoldanski pouk v gimnaziji pod Križno goro, kjer so bili na razne načine izpostavljeni zaničevanju in tudi telesni ogroženosti nemško govorečih sodeželanov; ko so razne izvenšolske dejavnosti obiskovali v kletnih prostorih Mohorjeve in potem v preprostem dijaškem domu "Haimlinger" na Velikovški cesti. Vendar - vztrajali so, saj je bil odnos med dijaki in profesorji čisto družinski, težave pa so jih naredile še bolj samozavestne in kljubovalne.

Leta 1963 je prvih 17 dijakov opravilo maturo. Potem se je število absolventov večalo iz leta v leto. Kljub temu so morali kar 18 let čakati na lastne prostore, ki jih je junija 1975 svečano odprl minister za šolstvo dr. Sinowatz. Danes je slovenska gimnazija povečana (v njenih prostorih ima pouk tudi dvojezična trgovska akademija) in po dvajsetih letih tudi prenovljena. Pouk poteka v dvajsetih razredih, na razpolago pa je kar petdeset profesorjev oz. učiteljev, od katerih so mnogi že nekdanji absolventi te ustanove, med dijaki pa njihovi otroci. V štiridesetih letih so gimnazijo vodili trije ravnatelji: prvi je bil njen ustanovitelj, dr. Tischler, ki ga je po desetih letih nadomestil tudi že pok. dr. Zablatnik, od leta 1978 pa je "šef" nekdanji profesor te ustanove, dr. Vospernik.

Šolske akademije, s katerimi je začel pok. duhovnik dr. Cigan, so bile vedno dobro obiskane, med častnimi gosti pa so bile številne ugledne osebnosti političnega in kulturnega življenja doma in v tujini (med njimi nekdanji avstrijski predsednik dr. Kirchschläger). Tako je bilo tudi ob okrogli obletnici. V soboto, 10.5., zvečer so se v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu zbrali vsi, ki sp povezani s slovensko gimnazijo: nekdanji in sedanji absolventi, profesorji, starši in seveda ugledni gostje od blizu in daleč. Na sporedu so bili glasbene točke mladinskih zborov, recitali in plesi; glasbene pozdrave pa sta prinesli društvi, ki sta letos z gimnazijo pobrateni. Zelo zanimiv je bil tudi film z naslovom "Naši absolventi - doma in po svetu", ki je pokazal, da je Slovenska gimnazija res lahko ponosna na svoje dijake, iz katerih so se razvile pomembne osebnosti tako na političnem, kulturnem kot gospodarskem ali umetniškem področju. Posebno dolg in bučen aplavz so poželi dijaki z glasbenim recitalom *Naša šolanost do soseda*, svojega ravnatelja pa so za okrogli rojstni dan presenetili s šestdesetimi rdečimi nageljni.

Tudi govorov ni manjkalo: glavno besedo je imel seveda ravnatelj Vospernik sam, ki je bil še posebno vesel številnih častnih gostov; pozdrave in čestitke pa so prinesli še novi celovški župan Scheucher, zastopnik ministrice za šolstvo Oberleitner, minister za kulturo Republike Slovenije Školč in koroški deželni glavar Zernatto.

Na koncu skoraj dve uri in pol trajajočega sporeda je zadonela skupna pesem: najprej melanholična *Lipa zelenela je*, potem pa še državna himna v obeh deželnih jezikih.

Slovesnost je minila, vzdušje, ki je spet dvignilo slovensko samozavest, pa bo ostalo. Na 40 let Slovenske gimnazije v Celovcu ne bo spominjal samo bogat zbornik, ki so ga v ta namen izdali, ampak tudi dejstvo, da je ta ustanova povezana z mnogimi kulturnimi društvi in drugimi ustanovami in da so njeni nekdanji dijaki na razne načine povezani z njo.

NAJBOLJ PODLA ZLORABA

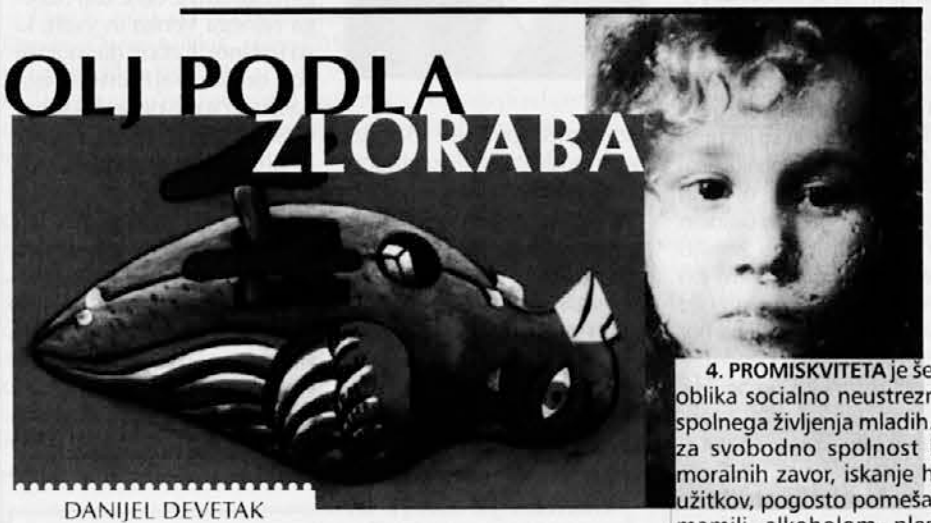

DANIJEL DEVETAK

Slovensko kulturno-rekreativno **društvo Jadro iz Ronk** skrbi pod mentorstvom prizadevnega Karla Mučiča za vsestransko in celovito zdravo rast družbenega tkiva, saj prireja tako jezikovne tečaje kot književne večere, srečanja z zanimivimi osebnostmi, pa še slikarske razstave, obrtniške tečaje ipd. V četrtek, 8. maja, je društvo organiziralo **srečanje s psihologom Vilijemom Ščuko**, doma iz Nove Gorice, ki je vsaj v zamejstvu zelo poznan, med drugim zaradi svojega zvestega strokovnega sodelovanja pri reviji *Škrat*, ki jo izdaja Sklad Mitja Čuk. Na sedežu društva Jadro je dr. Ščuka govoril o spolni zlorabi otrok. Vprašanje nasilja nad otroki, pedofilije in otroške prostitucije je v zadnjih desetih letih v Evropi vedno bolj zaskrbljujoče (spomnimo le na vrsto grozljivih dejstev v Belgiji v zadnjem letu!), in v Sloveniji v zadnjih časih nič manj.

To, kar žene odraslega do deviantnih dejanj, ni ljubezen do otroka, ampak - nasprotno - globoko in destruktivno sovraštvo. Še najbolj zaskrbljujoče pa ni dejstvo, da obstajajo taki odrasli, ampak to, da se močno širi kultura te družbene degeneracije. Nekaj z našo kulturo ne gre; nenavadnosti v spolnem vedenju so vedno bolj številne, vedno bolj smo zapredeni v čudne spolne deviacije. Za otroke je življenje vedno težje, predvsem v večjih mestih t.i. brezskrbnega otroštva skoraj ni več. Svet postaja čedalje bolj divji, močno pada kulturna in etična civilizacijska raven. Preveč je denarja, premalo načel... Tudi ko gre za življenje, prevladuje istrumentalna in potrošniška logika. Prepogosto slišimo o ogabnih in grozovitih dejanjih, pred katerimi ne moremo zakrivati oči.

Dr. Ščuka je s pravnimi izrazi, ki so v rabi na slovenskih sodiščih, razložil, da izraz "zloraba" lahko pomeni *izrabljanje* ali pa *škodljiva raba*. Spolna zloraba je zato patološko zelo huda zadeva, saj gre za fizično nasilje nad otroki. To se lahko izraža v več oblikah.

1. POSILSTVO je nasilje nad otrokom, ki povzroča telesno poškodbo. Ker je otrok nebogljen in majhen, storilec uživa, ker otrok ne razume, in mu škodi. V tem primeru so žrtve predvsem dečki.

2. INCEST je tudi pogosta oblika spolne zlorabe znotraj družine; gre za obliko, ki je sicer razširjena, čeprav zelo pogosto ostaja zakrita. Žrtve so večinoma deklice od 7 do 12 let, ki ostajajo v večini primerov čustveno prizadete. Iz neke angleške študije izhaja, da so 30% žensk, ki so v psihiatričnih ustanovah, v otroških letih posilili očetje.

3. PROSTITUCIJA med otroki je v Evropi kar redek pojav, zelo pa je razširjena v severni Afriki, južni Ameriki (Braziliji!) in na Daljnem Vzhodu. Za primer vzemimo Brazilce, ki so v mladih letih posebno ljubeznivi, za pogled prijetni in naivni. Če temu dodamo še blazno revščino, v kateri živijo, je razumljivo, da je otroška prostitucija v preštevilnih primerih - stil življenja. Otrok je torej predmet (igrača, uporabna dobrina) bodisi za tistega, ki ga "prodaja", kot za tistega, ki ga "kupi"! Oblasti si z ene strani ne upajo dotakniti se problema, ker se bojijo padca turizma. Starši se z druge strani pojavu ne protivijo, ker bi jim v družini zmanjkal denar, ki ga otrok zasluži več kot oče-delavec. Otrok, ki se prostituira, hrani brate, sestre in starše, ki živijo v skrajni revščini.

Tudi homoseksualnega vedénja je v Evropi vedno več (v Franciji govorijo o 15-20%). Ljudje iščejo vedno bolj dražljive izkušnje. Zato v prostituciji iščejo otroka.

4. PROMISKVITETA je še ena oblika socialno neustreznega spolnega življenja mladih. Gre za svobodno spolnost brez moralnih zavor, iskanje hitrih užitkov, pogosto pomešano z mamili, alkoholom, plesom, ritmičnim rajanjem in spolno darežljivostjo. To je predvsem pogosto v večjih mestih med mladostniki (15-20 let). Tri četrtine fantov v Sloveniji pri 18. letih še niso imele spolnih odnosov, polovica deklet pa jih ima že pri 16. letih.

ŽRTEV IN STORILEC

Žrtev je otrok, predvsem ko je neodločen, nežen, čustveno moten, plah, preobčutljiv, preveč vajen ubogati. Storilec pa je običajno (moški) samotar, čudak, osebnostno moten, agresiven, nestrpen, zaprt, molčeč, socialno neprilagodljiv, poln notranjih bojev in kompleksov, tak, ki ne gleda človeku v oči, ki ne zna iskati nežnosti v ženski in se nasilno, v blodnih motnjah, s svojimi patološkimi energijami znaša nad otrokom, da se tako maščuje nad ženskami.

KAJ STORITI?

Stopiti do oblasti pomeni pogosto romati od urada do urada, od sodnika do psihologa in odvetnika; zadeva pride na dan in otrok ostane označen (etiketiran) za vedno, kar lahko povzroči resne psihoze. Starši lahko za preventivo vzgajajo otroke k odprtosti, da postanejo samostojni, trdni, odločni; pomembno je jih spodbujati k delu in tudi pohvaliti. Če otrok v družini ne prejme ljubezni, ostaja čustveno neurejen. Mati naj nudi otroku dosti ljubezni in čustev, oče pa zdravo možatost, zanesljivost. Če otroku govorimo o spolnosti, se bo znal sam tudi braniti že od majhnega. Tudi učitelji v šoli so pomemben barometer, ki lahko opazujejo otrokovo delo in razpoloženje, hitro zapazijo njegovo stisko. Z njim naj govorijo osebno, z veliko mero diskretnosti in skromnosti; pogovarjajo naj se predvsem z materami. V razredu naj govorijo o tem, kako je pomembno kontrolirati naravne strasti z razumom in kulturo. Važno je, da otroci vedo za obstoj izprijencev; samo tako se lahko branijo pred njimi.

NI ŠE POGOJEV ZA VZPOSTAVITEV DIPLOMATSKIH ODNOSOV MED SLOVENIJO IN JUGOSLAVIJO!

ŠE VEDNO TEŽAVE S PRIBLIŽEVANJEM EVROPI

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji evropsko usmerjene politične stranke menijo, da doživljamo zgodovinsko pomembno obdobje, ki ga spričo možnih posledic lahko primerjamo s plebiscitom za ustanovitev samostojne in neodvisne države 23. decembra leta 1990.

REFERENDUM O VSTOPU V EVROPO?

V dneh, ko se je Državni zbor pripravljal na razpravo o potrditvi (ratifikaciji) sporazuma o pridruženem članstvu Slovenije v Evropski zvezi, je gibanje civilne družbe, t.i. Gibanje 23. december (ta naziv spominja na referendum za osamosvojitev), prišlo na dan z zahtevo, naj se razpiše referendum o tem, kaj mislijo Slovenci o združevanju z Evropo. Pobudo je s posebno izjavo podprla tudi skupina 38 razumnikov z dr. Francetom Bučarjem, prvim predsednikom parlamenta v novi slovenski državi, na čelu. Predlog za referendum (po slovenskem zakonu ga lahko podprejo vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov) je povzročil polemike in nov val političnih napetosti med strankami. Če bodo predstavniki tega gibanja vprašanje glede integracije z Evropo prilagodili zahtevam zakona o referendumu in ljudski iniciativi, za omenjeni referendum ne bo več ustavno-pravnih zadržkov. Pobudniki bi začeli zbirati podpise (morali bi jih zbrati 40 tisoč), Državni zbor pa bi moral prekiniti razpravo o ratifikaciji sporazuma o pridruženem članstvu Slovenije v EZ.

Pobudniki referenduma sicer zatrjujejo, da ne nasprotujejo omenjeni integraciji, pač pa že t.i. španskemu kompromisnemu predlogu. Po tem bi Slovenija kupcem iz držav članic EZ omogočila nakup nepremičnin v dveh fazah oz. stopnjah. Najprej bi bil nakup dovoljen - ob pogoju vzajemnosti - tistim državljanom EZ, ki so tri leta bivali na ozemlju Slovenije, ob koncu četrtega leta po uveljavitvi asociacijskega sporazuma pa bi bil nakup nepremičnin dovoljen državljanom vseh članic EZ. Nasprotniki t.i. španskega kompromisa pri utemeljevanju svoje zahteve za referendum menijo, da so omenjena določila o nepremičninah prilagojena italijanskim pričakovanjem, zaradi česar "španski kompromisni predlog postavlja Slovenijo v položaj drugorazredne države, o katere bistvenih življenjskih vprašanjih odločajo drugi z vidika svojih koristi."

ZA EVROPO ALI ZA BALKAN?

Zadeva, ki ima družbene, politične in gospodarske razsežnosti, se bo v teh dneh najbrž razpletla. Če bo Državni zbor sprejel zahtevo za izvedbo referenduma Gibanja 23. december, bo LDS, ki je največja politična stranka, morda tudi ob podpori SLS, zahtevala "svoj referendum, na katerem bi Slovence vprašali, ali so za Evropo ali pa za Balkan." LDS bo tudi napravila vse, da bi Državni zbor spremenil 68. člen slovenske ustave, ki tujcem prepoveduje prodajo nepremičnin. S sprostitvijo tržišča nepremičnin bi, tako meni Drnovšek, zadovoljili pričakovanja in zahteve EZ, kar bi, ne glede na morebitna referenduma, omogočilo nadaljevanje pogajanj o rednem članstvu Slovenije v EZ.

BEOGRAJSKI "NE" NORMALIZACIJI ODNOSOV MED SLOVENIJO IN JUGOSLAVIJO

Na pobudo Slovenije je imela delegacija, ki jo je vodil državni podsekretar v zunanjem ministrstvu Štefan Cigoj (doma iz Solkana), v Beogradu pogovore o vzpostavitvi diplomatskih odnosov z Zvezno republiko Jugoslavijo. Državi naj bi odprli veleposlaništvi v Ljubljani in Beogradu, s čimer bi laže in uspešneje reševali zlasti težave in humanitarna vprašanja Slovencev na območju ZRJ in jugoslovanskih državljanov v Sloveniji. Pogovori so bili sicer formalno korektni, toda delegaciji nista dosegli soglasja o nobenem vprašanju. Dogovorili sta se le, da se bosta čez čas ponovno sestali, takrat v Ljubljani. Kot je izjavil Cigoj, še ne obstajajo politični pogoji za normalizacijo odnosov med Slovenijo in ZRJ. Za vzpostavitev vsaj najnujnejšega sodelovanja med državama se zlasti zavzemata beograjski nadškof dr. Franc Perko, ki meni, da bi potem lahko bolje zaščitili okoli 5 tisoč slovenskih državljanov, ki prebivajo v Srbiji in Črni gori, torej v ZRJ. V Sloveniji politični krogi menijo, da ZRJ morebitni sporazum o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med državama pogojuje s popuščanjem glede razdelitve premoženja razpadle Jugoslavije in z zahtevo, da Slovenija sprejme tezo Beograda, da je ZRJ edina naslednica prejšnje skupne države.

Kljub "zamrznjenim" političnim odnosom pa se trgovina in gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in ZRJ širita. Pri tem so posebno aktivni v Črni gori. Beograjski župan Zoran Djindić je te dni v neki radijski oddaji menil, da napete odnose med državama poskuša ohraniti predvsem nekdanja birokracija, ki še zmeraj sanja o veliki Srbiji in nekakšni novi skupni Jugoslaviji. "Toda to obdobje je dokončno minilo," je dodal in izrekel željo, da bi obnovili stike med Beogradom in Ljubljano.

SPREMINJA SE IN IZGINJA KRAŠKA KULTURNA KRAJINA

USTAVITE ZARAŠČANJE KRASA!

Vsak del Slovenije je naš dragulj in pogosto tudi problem...

Kras, ki je zgodovinski in zemljepisni pojem - tudi tisti del v Italiji, ki ga naseljujejo povečini Slovenci - je še posebej občutljiv za vsakršno človekovo ravnanje. Kras je bil dolgo obdobje pojem za skalnata območja, goličave, izvirno krajino in njene lepote, a tudi za težke življenjske razmere in revščino prebivalcev. Toda iz takšnih naših predstav je ohranil samo naziv, ker se je življenje na velikem območju kraškega značaja temeljito spremenilo in izboljšalo.

Veliko zaskrbljenost povzroča naglo zaraščanje Krasa, o čemer je Informativna revija *Kras* pred dnevi v Novi Gorici pripravila okroglo mizo. O zaraščanju oz. širjenju gozda so razpravljali kmetijski in gozdarski strokovnjaki, raziskovalci, gospodarstveniki, politiki in predstavniki slovenskih ministrstev za kmetijstvo, gozdarstvo ter okolje in prostor. Udeleženci so ugotovili, da je z gozdom poraščena že polovica Krasa, po prepričanju nekaterih pa celo 70% tega območja. Stanje je tako zaskrbljujoče, da dobiva značaj nacionalne katastrofe, saj se zaradi zaraščanja hitro spreminja, siromaši oz. izginja kraška kulturna krajina.

Posamezni strokovnjaki so v svojih posegih menili, da je zaraščanje Krasa mogoče upočasniti, morda celo zaustaviti, kar bi bilo najbolj koristno in smotrno. Pojavu bi se morali postaviti proti z ohranjanjem ali širjenjem pašnikov, vinogradov in drugih obdelovalnih površin, zlasti pa z oživitvijo živinoreje in drobnice. Ponekod so sicer spet začeli rediti koze in ovce, torej drobnico, ki so jo v Sloveniji po drugi svetovni vojni prepovedali, tudi z obrazložitvijo, da so namreč koze znak za splošno zaostalost krajev, kjer so jih gojili.

Vendar velja opozoriti na nekaj dobrih primerov ponovnega ovrednotenja možnosti za skladen naravni razvoj Krasa. Nekaj rejcev drobnice je ustanovilo Društvo za rejo drobnice na Krasu. Posamezni kmetje ali lastniki zemljišč svoje pridelke lahko kot za "med" prodajo doma, z nadzorovano pašo govedi in drobnice pa zaustavljajo razraščanje podrasti in prodiranje gozda na pašnike ter celo travnike. Toda te izkušnje govedorejcev, ki so se tržno že uveljavili, še niso prodrle med druge kmete ali nekdanje kmete, ki so včasih gojili govedo, da bi jih prepričale o smotrnosti ponovne reje govedi in drobnice. Na posvetovanju so navedli, da so včasih na Krasu redili celo 300 tisoč ovac in 150 tisoč koz, ki so same "urejale" kraško krajino. Spodjedale so namreč podrast, zaradi česar se gozd ni mogel razbohotiti. Pred 15 leti je bilo domnevno še 15 tisoč glav drobnice, potem pa se je število ovac in koz začelo hitro zniževati. Poznajo posebno pasmo ovce, t.i. istrsko pramenko, ki je za goličave, kakršen je Kras, menda najbolj primerna. Nekaj optimizma in obetov je s svojimi mislimi, predlogi in zagotovili ustvaril Ciril Smrkolj, slovenski minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Menil je, "da je prva naloga v slovenskem in torej tudi kraškem kmetijstvu, zložba kmetijskih zemljišč, kar bi omogočilo uspešno kmetovanje." Minister je tudi zagotovil, da bo podprl vse projekte, ki bi Krasu vrnili pravo podobo. Po njegovem prepričanju bi moral Državni zbor o Krasu imeti posebno razpravo. Kmetovanje v tako težkih pogojih, kot so na Krasu, bi morala država tudi finančno podpirati.

Minister Smrkolj je na posvetovanju v Novi Gorici poudaril, da bi morala strategija razvoja kraških območij upoštevati tudi tisti del Krasa, ki je v Italiji. Morda bi lahko celotno območje, ki ga sicer loči državna meja, razglasili za skupni naravni park, kjer pa ne bi smelo biti omejitev za gospodarjenje s kmetijskimi in drugimi površinami. Dodajmo, da o Krasu, njegovem pomenu in možnostih pogosto razpravljajo tudi naši rojaki v Italiji, zlasti tisti, ki ga naseljujejo oz. z njim upravljajo in gospodarijo.

M.

PO TREH LETIH RAZISKOVANJA

KNJIGA O NAHAJALIŠČIH IN ZNAČILNOSTIH VODA NA TRNOVSKO-BANJŠKI PLANOTI

Slovenija je dobila dragoceno strokovno delo s področja podzemeljskih voda na Trnovsko-Banjški planoti. V projektu, ki sta ga financirala predvsem ministrstvo za okolje in prostor in ministrstvo za znanost in tehnologijo, je sodelovalo kakšnih 50 raziskovalcev šestnajstih inštitutov iz Slovenije, Avstrije in Nemčije. Opravili so geološke, hidrološke, geomorfološke, speleološke, meteorološke in druge raziskave, vključno z opazovanjem izotopov v padavinah. Bistvo projekta pa je bilo sledenje voda, da se ugotovijo (in deloma dopolni dosedanje védenje, kakšne so) vodne zveze, hitrost in intenzivnost teh zvez v različnih hidroloških razmerah, da se ugotovi primernost sledilnih metod glede na okoliščine in na podlagi dobljenih rezultatov ugotovi možnost za onesnaževanje kraškega podzemlja oz. kraške vode vodonosnika Trnovsko-Banjške planote s površja.

V okviru projekta je bilo opravljenih več sledenj (barvanj) voda v osrednjem delu planote, kjer so sledilo injicirali v požiralnike, vrtače in kraška brezna. Pobrali so vzorce vode v najglobljih breznih (Jazben, globok 334 metrov, in Velika ledenica v Paradani, globoka kakšnih 700 metrov). Potrebno je bilo uporabiti tudi precej "tehnike", npr. gasilske cisterne za "zalivanje" sledi na injicirnih mestih, avtomatske merilnike in avtomatske zajemalnike na izvirih.

Izsledke raziskav o nahajališčih voda na Trnovsko-Banjški planoti bodo objavili v različnih strokovnih publikacijah, a tudi v zajetni knjigi, ki bo obsegala več kot 300 strani. Le-ta bodo tudi velikega praktičnega pomena za porabnike vode, saj so strokovnjaki v treh letih raziskovanja ugotovili, da je Trnovsko-Banjška planota ogromen, pravzaprav neizčrpen vir vode, ki je tudi ekološko čista in nasploh dobre kakovosti. Svoje delo in ugotovitve bodo strokovnjaki predstavili tudi na sedmem mednarodnem simpoziju o sledenju voda, ki bo od 26. do 31. maja v Portorožu.

M.

V SLOVENSKI VOJSKI SAMO ŽIVILA DOMAČEGA IZVORA

Slovenski obrambni minister Tit Turnšek je izdal ukaz, da se v slovenski vojski lahko pripravlja samo hrana domačega izvora. Slovenska živila so namreč skoraj vsa kakovostna in ustrezajo tudi ekološkim standardom oz. zahtevam.

Omenjeni ukrep pa najbrž spada tudi k varčevanju, ki ga novi obrambni minister izvaja v vojski. Doslej so namreč tudi za potrebe pripadnikov oboroženih sil pogosto uporabljali živila, ki so jih uvozili iz tujine. Podpredsednik vlade Marjan Podobnik je pred dnevi v pogovoru s predstavniki gospodarstva v Škofji Loki opozoril na nesmisel, da so vojaki na Gorenjskem jedli nizozemski krompir, na njivah in v skladiščih pa je propadlo na stotine ton domačega, gorenjskega krompirja. Primer pa ima tudi drugo, manj spodbudno plat. Uvoženi krompir, ki ga kupujejo Slovenci, je menda precej cenejši od našega domačega. Na Gorenjskem pa so ga mnogi kmetje raje pustili zgniti, kot da bi krompir prodali "pod ceno".

Primer uporabe domačih živil v slovenski vojski je takoj vzbudil odmev v parlamentu. Tam je poslanec SLS Franc Rokavec pozval vse državne in javne ustanove, naj se zgledujejo po obrambnem ministru. Tudi v restavraciji Državnega zbora, v šolah, bolnišnicah, otroških vrtcih in sploh povsod, kjer so kuhinje državna oz. javna last, naj bi namreč pripravljali samo hrano slovenskega izvora.

M.

MLAJŠI ARHITEKTI IZ SLOVENIJE RAZSTAVLJAJO V RIMU

V prostorih galerije Tecnolyta (Via Nazionale 193) v Rimu je odprta razstava najbolj uspešnih del skupine mlajših arhitektov iz Slovenije. Gre za devet projektov, ki so predstavljeni na 27 panojih. K razstavi pa spadajo tudi barvni katalog, plakat in vabilo. Miha Dešman je v uvodu razstavnega kataloga napisal, "da njega in druge razstavljalce poleg brezmejne zavzetosti za svoj poklic in pripravljenosti trpeti zanj združujeta tudi talent in znanje, ki sta potrebna, da se zasnuje kakovostno arhitekturno delo."

Med razstavljenimi projekti je tudi tisti za opremo Kapelice v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani, avtorja Gorenčiča, ter projekt za obnovljeno osnovno šolo v Vipavskem Križu; slednjega je izdelal arhitekt Marko Lavrenčič. Razstavo mlajših slovenskih arhitektov bodo iz Rima predvidoma preselili še v Trst, na Dunaj, v Velenje in Ljubljano. Pozneje pa naj bi gostovala tudi v Zagrebu in Pragi. - M.

NEPROFITNE ORGANIZACIJE PRED REFORMO (2)

DAMJAN HLEDE

Zakon št. 662 z dne 23. decembra 1996 vsebuje v tretjem členu, odstavki 186-193, pooblastilo vladi, naj v devetih mesecih (torej do 30. septembra 1997) preuredi davčno zakonodajo t.i. tretjega sektorja. Pooblastilo samo že vsebuje pomembno strukturalno razdelitev neprofitnih organizacij v dve vrsti: netrgovinske ustanove (*enti non commerciali*) in t.i. Onlus (*organizzazioni non lucrative di utilità sociale*).

❶ **Za netrgovinske ustanove** (kategorijo bo treba najprej točno opredeliti, kar verjetno ne bo zelo lahko) določa zakon naslednja načela, ki jih bo morala pooblaščena vlada pravno izvršiti:

- neobdavčljivost prispevkov s strani javne uprave netrgovinskim ustanovam s socialnimi nameni za dejavnosti, ki so v skladu s statutarnimi cilji;
- neobdavčljivost odstopov stvari ali uslug s strani ustanove lastnim članom v sklopu lastne dejavnosti;
- neobdavčljivost priložnostnih javnih nabirk;
- priprava nekega homogenega sistema za olajšano obdavčenje (z davkom na dohodke in davkom na dodatno vrednost) netrgovinskih ustanov, ki so prejele dohodke z dejavnostjo trgovinske narave, a le v določenih mejah, ki jih bo tudi treba definirati;
- določitev nekaterih računovodskih obveznosti (proračun, obračun), ki naj bodo različne z ozirom na mero prihodkov, z obveznostjo objave in računovodske kontrole v primerih, ko prihodki ustanove presegajo meje, ki jih predvidevajo davki na dohodke;
- olajšave za odstope premoženjskih dobrin in za prihodke predstav in umetniških izvedb.

❷ **V zvezi z ustanovami Onlus** sam zakon izključuje iz olajševalnega območja nekatere organizacije, in sicer: javne ustanove, trgovinske družbe, različne od zadrug, bančne fundacije, politične stranke, sindikalne organizacije, organizacije delodajalcev in združenja delavskih oz. poklicnih kategorij. Vlada bo morala podrobno opredeliti dejavnosti s kolektivnim interesom in socialnim namenom, ki bodo deležna olajšav. V ta namen je določena absolutna prepoved vsakršne, tudi posredne, porazdelitve dobičkov. Zakon določa tudi avtomatično pripadnost nekaterih ustanov kategoriji Onlus. To velja za združenja prostovoljcev, ki so vpisana v posebne deželne ali pokrajinske registre, za nevladne organizacije, ki so priznane v skladu z zakonom št. 49/87, in za socialne zadruge (gre za tiste zadruge, ki jih ureja zakon št. 381/91 in imajo namen upravljati socialne, sanitarne ali vzgojne usluge oz. izvajati kmetijske, industrijske, trgovinske dejavnosti z namenom delavskega vključevanja prikrajšanih oseb).

Olajšave bodo priznane samo ustanovam, ki bodo imele izrecne statutarne uredbe, ki bodo jamčile prosojnost in notranjo demokratičnost. Med olajšavami bodo določeni davčni odbitki za vsote, podarjene ustanovam Onlus, in olajšave za dohodke, ki bodo sad proizvajalne ali trgovinske dejavnosti teh ustanov.

❸ Za enotno izvajanje predpisov o subjektivnih pogojih za vključitev med olajšane organizacije in za območje veljavnosti olajševalnih norm bo skrbel poseben **nadzorni organ**, ki bo deloval pod neposrednim nadzorom predsednika vlade in bo moral predstaviti parlamentu letno poročilo.

DALJE

PO VELIKEM USPEHU V ZDA

MOVIA IZ BRD NAJVEČJI ZASEBNI IZVOZNIK VIN V SLOVENIJI

Vinogradništvo in vinarstvo v Goriških Brdih veliko prispevata k razvoju te pomembne kmetijske dejavnosti v Sloveniji, kar je tudi del naporov za njeno polnopravno vključitev v EZ.

Kar zadeva trženje oz. izvoz vin, je velik uspeh doseglo gospodarstvo Mirka in Aleša Kristančiča z nazivom *Movia* v Ceglem pri Medani. Nedavno sta vinogradnika in vinarja z že omenjenim vzdevkom, ki je tudi naziv blagovne znamke vin, pridelanih v tej družini, odpremila prvo pošiljko vin na Finsko. Tako zdaj od celotnega pridelka vin, ki je lani znašal okrog 600 hl oz. 100 tisoč steklenic vina, proda to gospodarstvo, ki je po svojem pridelku med prvimi v zasebnem vinogradništvu in vinarstvu v Brdih, v tujino kar okrog 65 odstotkov vseh svojih vin. Največji odjemalci so v Nemčiji, kamor Movia izvozi približno 40 tisoč steklenic raznih vin letno.

Nov uspeh pa je gospodarstvo Movia doseglo nedavno na mednarodnem ocenjevanju vin v Cincinnatiju v ameriški zvezni državi Ohio. Merlot letnika 1993 in t.i. veliko rdeče vino, ki je izdelano iz nekaj različnih vinskih sort, sta prejela dve srebrni medalji. Gre za priznanje, ki je bilo doseženo na najbolj pomembnem ocenjevanju vin v ZDA.

Priznanji za vini, ki ju je prejelo gospodarstvo Movia, je v celotnih ZDA hitro povečalo zanimanje za slovenska vina. Za ameriške strokovnjake ta vina predstavljajo pravo odkritje. V družini Mirka in Aleša Kristančiča so povedali, da so po ocenjevanju vin in prejetih medaljah v Cincinnatiju v ZDA v nekaj dneh prodali celotno zalogo. Skupaj bo ta družina letos prodala v ZDA okrog 20 tisoč steklenic vina. Po obsegu zasebnega izvoza na tuje sta Mirko in Aleš Kristančič dosegla prvo mesto v Sloveniji.

M.

TRADICIONALNA SLOVENSKA KUHINJA

"TRADITIONAL SLOVENIAN COOKERY"

GABRIJEL DEVETAK

Pri Založbi Mladinska knjiga v Ljubljani je izšla praktična knjiga v angleškem jeziku z naslovom *Traditional Slovenian Cookery* in podnaslovom *Culinary Riches of The Regions of Slovenia*. Knjiga je izredno bogato barvno ilustrirana, obsega pa 144 strani.

Kuharske recepte je izbral Slavko Adamlje, sicer pa so pri tem delu sodelovali še ugledni slovenski strokovnjaki in fotografi. Uvodoma so v angleščini na kratko prikazani Slovenija kot dežela bogatih različnosti, slovenska vina, harmonija hrane in vina. Sledijo kuharski recepti in jedi po posameznih pokrajinah, začenši z Gorenjsko. Pri tej je zanimivih več tradicionalnih jedi, kot so prežganka, šara, žganci, cmoki, Kranjska ohcet, zaseka itd. Za Dolenjsko in Belo Krajino so zanimiva njihova vina in domače jedi, kot npr. špehovka, matevž, fižolov štrukelj, belokranjska povitica itd. Za Koroško pa je Slavko Adamlje vključil mavžlje, masovnik, žgance, sadne žlikrofe, koroški šarkelj in drugo. Za Štajersko in Prekmurje so poleg dobrih vin s poreklom zanimive jedi bograč, štajerska bržola, mlinci, mežerli, bujta repa, prekmurska in prleška gibanica, krapci in podobno. Za Primorsko in Notranjsko pa so značilne zlasti naslednje jedi: jota, čompe, pašta fižol, idrijski žlikrofi, bakalca, pršut, tripe, budle, brodet in drugo. Od vin pa kraški teran, briška in vipavska vina.

V zaključnem delu knjige pa je še indeks jedi, s pomočjo katerega si lahko podrobneje ogledamo tiste recepte oz. hrano, za katero se najbolj zanimamo. Vsekakor velja založbi posebno priznanje, da se je odločila za izdajo slovenskih jedi v angleščini. S tem je dana možnost, da promoviramo Slovenijo tudi na tem področju bodisi takrat, ko so tuji turisti pri nas, kakor tudi pred njihovim prihodom.

OKVIRNI ZAKON O OBRTNIŠTVU

KAPITALSKE DRUŽBE TUDI ZA OBRTNIKE

30. aprila je 10. komisija italijanske poslanske zbornice dokončno sprejela zakonski osnutek, ki vnaša spremembe v tretji člen zakona št. 443/85 (okvirni zakon o obrtništvu). Gre za člen, ki določa, da je obrtniško tudi tisto podjetje, ki je organizirano v družbeni obliki, tudi zadružni, z izjemo družb z omejeno odgovornostjo, delniških družb in komanditnih družb (navadnih in delniških), pod pogojem, da večina članov (ali, v primeru dveh članov, eden od njiju) izvaja pretežno, tudi ročno, osebno delo in da ima delo v podjetju večjo vlogo kot kapital.

Zakonski osnutek predvideva dodatni odstavek k temu tretjemu členu, v katerem naj bi bilo določeno, da je obrtniško tudi tisto podjetje, ki:

a) je organizirano v obliki družbe z omejeno odgovornostjo z edinim članom (*S.r.l. unipersonale*, družbena oblika, ki je bila uvedena v italijanski pravni sistem z zakonom št. 88/93 v izvedbi 12. direktive Evropske skupnosti št. 89/667, in sicer prav z edino izjemo obrtniških podjetij, zaradi nasprotnega predpisa omenjenega tretjega člena zakona 443/87), ki ne sme biti hkrati edini član druge d.o.o. ali član navadne komanditne družbe;

b) je organizirano v obliki navadne komanditne družbe z istimi pogoji kot pod a).

Ko bo zakon vstopil v veljavo, bo prinesel precejšnjo novost, saj bo omogočil tudi srednjemajhnim podjetjem na obrtniškem področju, da se lahko poslužijo organizacijskih in razvojnih možnosti, ki jih nudijo omenjene družbene oblike. Nenazadnje bo omogočil tistim podjetjem, ki so se v preteklosti morala izbrisati iz seznama obrtnikov, ker so se preobrazila v kapitalske družbe, da se bodo lahko vanj spet vpisala.

DH

SGZ GORICA V LJUBLJANI

STROKOVNI IZLET SEKCIJE MALE TRGOVINE

Na zadnjem občnem zboru Slovenskega gospodarskega združenja Gorica - sekcije za malo trgovino si je komaj izvoljeni odbor zadal nalogo, da ponovno oživi sindikalno delovanje sekcije. Odločili so se, da organizirajo izlet v Ljubljano na ogled znanega Blagovnega trgovinskega centra, imenovanega BTC, ter starega dela mesta. Izlet je bil 25. aprila, udeležila sta se ga tudi predsednik SGZ Vid Primožič in načelnik sekcije Beni Kosič.

V BTC nas je vljudno in toplo sprejel in pogostil direktor Vinko Kocjančič, ki je orisal nastanek in delovanje tega modernega, največjega prodajnega centra v Sloveniji. Vsak dan obišče BTC množica kupcev, ki jih privabi predvsem široka ponudba, kajti na enem mestu se lahko oblečejo od glave do pete, kupijo darila, kozmetiko in športno opremo, prisotni sta tudi ponudba avdio in video tehnike in oprema za stanovanja, gradbeništvo, prehrano itd. Pohvalijo se lahko z bogato gostinsko ponudbo. Udeleženci izleta so bili res navdušeni z enkratno organizacijo, pri kateri je sodeloval tudi direktor Območne gospodarske zbornice iz Nove Gorice.

Žal je lepi, sončni dan še prehitro minil, legla je noč in mi smo se morali odpeljati domov; pozdravili smo se in se poslovili, ob tem pa si obljubili, da se bomo čimprej ponovno srečali pri podobni pobudi.

LJUDSKA ZDRAVILA ZA VSAKDANJE BOLEZNI

Mladinska knjiga je izdala zanimivo in praktično knjigo *Ljudska zdravila za vsakdanje bolezni* (96 strani), ki jo je napisala Anne McIntyre. V njej je prikazano zdravljenje vsakdanjih bolezni s pripravki za uživanje in zunanjo uporabo. Sledijo prikazi posameznih ljudskih zdravil, kot so cimet, vodna kreša, med, oves, limona itd. Vsako od njih ima navedene pomembnejše lastnosti, opisano uživanje in druge podrobnosti.

Marsikdo ni seznanjen, da je kis blága kislina z močnim zdravilnim učinkovanjem, ki deluje razkužilno, odvajalno in protiglavično. Ravno tako je zanimivo tudi olivno olje kot simbol miru in čistosti. Deluje odvajalno in protivnetno. Od nekdaj vemo, da je za določene potrebe voda najboljše zdravilo, saj odpravlja strupe in spodbuja krvni obtok. Da česen odganja okužbe in deluje razkužilno, se mnogi premalo zavedajo in včasih bežijo pred tistimi, ki dišijo po česnu.

V zaključnem delu knjiga je še tabela o zdravilih in boleznih, s katero si lahko pomagamo. Prav tako sta koristna abecedno kazalo in slovarček pomembnejših izrazov. Vse to in še več v lični knjigi. - GD

ZDRAVJE NAŠIH OTROK

JELENA STEFANČIĆ

OGNJIČ (Calendula officinalis):
- uporabni deli: cvetni listi;
- delovanje: hladi in neguje kožo, ima različne antiseptične lastnosti;
- indikacije: večinoma ga uporabljamo za zunanje zdravljenje kot kremo ali mazilo za kožne bolezni. Hladi in blaži kožna vnetja, majhne rane, razjede, ekceme in zdravi bradavice. Mnogokrat je bolj učinkovit kot kreme iz kortizona in steroidov in nima škodljivih stranskih učinkov;
- kontraindikacije: jih ni;
- opozorilo: tinkture nikoli ne uporabljajte za zdravljenje očesnih bolezni, ker vsebuje alkohol, ki zelo peče.

NAVADNI GLOG (Crataegus oxycantha):
- uporabni deli: meso jagod;
- delovanje: krepi srce, pomirja, pospešuje nastajanje in izločanje seča, sprošča mišične krče in krče prebavil, splošno krepi;
- indikacije: učinkovit je pri nespečnosti zaradi prevelike vznemirjenosti, prevelike stimulacije ali šibkosti. Ekstrakt navadnega gloga, ki ga ponekod prodajajo v trgovinah, lahko dajete dojenčkom po hranjenju. Pomaga jim pri prebavi mleka in preprečuje nastanek bolezenskega vzorca oteklih jeter;
- kontraindikacije: jih ni.

RUDBEKIJA (Echinacea purpurea):
- uporabni deli: korenine;
- delovanje: zmanjšuje nastajanje flegme, čisti kri, je antiseptik in antibiotik;
- indikacije: uporablja se pri boleznih, pri katerih telo proizvaja gnoj, na primer v obliki turov in razjed. Pomaga pri izpuščajih, ošpicah in noricah. Je zelo močno zelišče, koristi otrokom s šibko energijo;
- odmerjanje: za vsak odmerek razredčimo v vodi 50mg korenine ali četrt čajne žličke tinkture. Polovičen odmerek te količine dajemo otrokom, mlajšim od 3 let, dvojnega otrokom, starejšim od 8 let;
- kontraindikacije: jih ni.

DALJE

DEŽELNE NAGRADE

DAVID BOGATEC "ZLATI OREL"

ČEDAD - V ponedeljek, 12.t.m., je dežela Furlanija-Julijska krajina podelila nagrade lani najuspešnejšim športnikom.

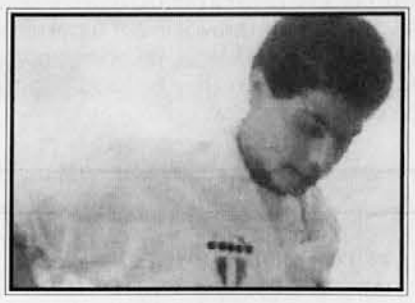

Zlatega orla so prejeli lanski svetovni prvaki, med katerimi je tudi rolkar kriške Mladine David Bogatec (*na sliki*). Srebrnega orla so prejeli evropski prvaki iz naše dežele, srebrnega pa italijanski državni prvaki. Med temi je tudi več zamejskih športnikov: plavolasa Poletova kotalkarica Tanja Romano, državni prvak v smučarskih skokih Janko Ehrlich iz Žabnic v Kanalski dolini, Krasovi pingpongašici Katja in Vanja Milič ter jadralca Sirene in Čupe Andrej Močilnik in Jaro Furlani. Veteranom so nazadnje razdelili še "bele orle" za uspešno kariero. Med nagrajenci je bila že spet zgoniška šampionka v namiznem tenisu Sonja Milič. - ED

AMATERSKI NOGOMET

GORIUP (SOVODNJE) IZKLJUČEN ZA 5 LET

Mladost še za deželni naslov v 3. amaterski ligi

FOTO BUMBACA

V sredo, 7.t.m., je disciplinska komisija deželne nogometne zveze izrekla težko kazen. Igralec Sovodenj Massimo Goriup (*na sliki v belem dresu*) ne bo smel stopiti na nogometna igrišča za celih pet let, točneje do 6. maja 2002, ker je na tekmi predzadnjega kola promocijske lige v Cussignaccu z glavo silovito udaril sodnika v obraz. Sodniku, ki je krvavel, sta priskočila na pomoč odbornika Sovodenj in Cussignacca, tako da je lahko po 6 minutah prekinitve nadaljeval s tekmo. Sodnik pa se je zvečer zatekel po zdravniško pomoč v pordenonsko bolnišnico. Goriup je bil najprej začasno suspendiran, sedaj pa je Zveza izrekla težko obsodbo. Predsednik ŠD Sovodnje Davorin Pelicon je že takoj po neljubem dogodku obsodil nešportno gesto sicer enega najboljših napadalcev promocijske lige in izjavil: "Nemudoma se bomo sestali v društvu, da bi primerno ukrepali. Predstavili bomo pritožbo, da bi nogometašu znižali kazen."

A preidimo raje k bolj veselim novicam. Doberdobska Mladost se po napredovanju v 2. amatersko ligo bori še za deželni naslov najboljše enajsterice 3.AL. V nedeljo se je začel mini-turnir z zmagovalci ostalih skupin te najnižje amaterske lige. V Doberdob je prišla v goste Roianese in prejela kar 3 zadetke, s katerimi so Doberdobci dokazali svojo premoč.

S prijateljsko tekmo v Bazovici proti Pievigini je domača Zarja sklenila letošnjo sezono. Čeprav so Bazovci proti močnejši ekipi izgubili, so pri zvesti domači publiki pustili dober vtis.

MLADINSKI NOGOMET

MEMORIAL PADOVANI

ŠD Juventina iz Štandreža je konec tedna priredilo mladinski nogometni turnir za Memorial Paolo Padovani v spomin na svojega preminulega nogometaša. Domači Štandrežci so v polfinalu visoko premagali Sovodenjce, v finalu za 1. mesto pa so se srečali s Pro Gorizio in pričakovano izgubili.

KOŠARKA

JADRANU NI USPELO!

Naša združena ekipa je po porazu v zadnjem kolu izpadla v C1 ligo.

Razočarani trener Čehovin (Foto Kroma)

Zadnje kolo B lige je bilo za Jadran usodno. Kanček upanja, ki so ga "modri bojevniki" še imeli za obstanek v B ligi, se je popolnoma razblinil v 2. polčasu tekme v Collegnu, ko so Jadranovci popustili na celi črti in položili orožje. Po prvem polčasu je kazalo že dobro, saj so se naši enakovredno borili z nasprotnikom in celo vodili. Ob izhodu iz slačilnic po premoru med polčasoma pa se je zgodilo to, na kar nas je Jadran, žal, že navadil: popoln in nerazumljiv black-out. Domačini so zadevali kot za stavo, našim pa so v obrambi padle roke. Končna razlika 23 točk je že sama po sebi dovolj zgovorna. Jadran je tako zaključil svojo dvoletno izkušnjo v B ligi z žalostnim zadnjim mestom na lestvici. Žalosten epilog nekega obdobja, na katerega bomo imeli vsi lepe spomine. Osvetlila so ga imena, ki bodo v zgodovini zamejske košarke za vedno zapisana z zlatimi črkami. Od bivših igralcev so nekateri stopili v vodstvo društva (Marko Ban), nekateri so še vztrajali (Sandi Rauber, David Pregarc), drugi so zbrali različno pot. Kaj pa zdaj? Nedvomno je, da je k neuspehu letošnje sezone oz. k morali, ki je bila v ekipi pod petami, prispeval propad glavnega pokrovitelja peterke (TKB). Zavedati se moramo namreč, da so že zdavnaj minili časi, ko so naši košarkarji igrali za steklenico vina. S tem nočemo žaliti današnje generacije Jadranovcev, ki je tudi v taki finančni stiski pljuvala dušo na igrišču. Verjetno pa je sedaj potreben korenit preustroj. Poletje je kot nalašč za to. Največji talent zadnje generacije, Jan Budin, je že izrazil željo, da bi igral na vsedržavni ravni, tako da po vsej verjetnosti v prihodnjem prvenstvu ne bo branil barve Jadrana. Poleg njega pa imamo še vrsto odličnih košarkarjev, ki so posejani po raznih ekipah. Nekateri bi bili na razpolago, drugi pa odločno ne. Nekatera prvenstva pa se niso še niti zaključila, tako da je preuranjeno sklepati, kaj bo. Načrte bo društvo predstavilo na občnem zboru prve dni junija. O tem Vas bomo seveda obveščali sproti, vodstvu Jadrana pa lahko samo zakličemo: pogumno naprej! - ERIK DOLHAR

D IN PROMOCIJSKA LIGA

DOM NA DOBRI POTI

Kontovelu derby s Cicibono

Goriški Dom Agorest Rob Roy se je moral v Gradežu pošteno namučiti, preden je strl odpor domače Petrolifere. Fantom trenerja Semoliča pa na koncu ni zmanjkalo moči, tako da so odnesli zlata vredni točki, ki jih še vedno držijo priklenjene na 1. mesto na lestvici. Muk do napredovanja pa še zdaleč ni konec. Domovci bodo že v prihodnjem kolu spet pred težko nalogo, saj bodo igrali sicer doma proti petouvrščeni peterki iz Ronk.

Zelo zanimivo je bilo tudi na slovenskem derbyju med Kontovelom in Cicibono Preff. Marsich. Čeprav je šlo obema ekipama le za prestiž, saj tako Kontovelci kot Svetoivančani tavajo okoli polovice lestvice, je bila tekma tako izenačina in napeta, da smo izvedeli za zmagovalca šele po dveh podaljških. Za dve sami točki so bili tokrat boljši Kontovelci Klavdija "Tolota" Starca, z vedno učinkovitim Igorjem Čivardijem na okopih.

Borovci Radenske tokrat niso imeli sreče pri ekipi iz Ronk, ki jo bodo v prihodnjem kolu prepustili udarcem Domovcev.

V promocijskem prvenstvu je Salvijev Breg v Dolini izgubil z minimalno razliko proti Petrolchimici.

ODBOJKA

FANTJE KOIMPEXA SO SE REŠILI, DEKLETA ŠE NE

Naš prapor in Borovke napredovali v D ligo

V B2 ligi sta bili tokrat naši moški šesterki uspešnejši od ženske. Slogaši Koimpexa so si zagotovili obstanek v ligi z domačo zmago proti skromni postavi Mec & Gregory's, Valovci Imse Kmečke banke pa so svoje napredovanje v B1 ligo proslavili nič manj kot na igrišču prvouvrščene Isole della Scala. Za dekleta združene ekipe Koimpexa pa bo za obstanek v B2 ligi odločilno prihodnje, zadnje kolo, ko bodo igrala na igrišču predzadnje uvrščenega Mogliana. Sainova dekleta (*na sliki Katja Fabrizi*) so namreč na domačih tleh klonila pred postavo Noventa Girls. V moški C1 ligi je bila motivirana Livenza pretrd oreh za Sočo Sobema, nič bolje pa se nista izkazali niti obe naši ženski šesterki v isti ligi. Igralke Olympie Kmečke banke K2 Sport so namreč gladko izgubile v domači telovadnici proti Sartoriju, ravno tako gladek pa je bil tudi domači poraz Valovk La Goriziane Zadružne kreditne banke proti Codogneju. Kalčeve varovanke so imele sicer na razpolago kar 12 set žog, a jih niso znale izkoristiti. V D ligi si bosta morala naša predstavnika (Slogašice in Espegovci) zagotoviti obstanek prav v prihodnjem, zadnjem kolu, saj sta tokrat oba ostala praznih rok. Če bodo Espegovci ostali v tej ligi, bodo prihodnjo sezono imeli na voljo slovenski goriški derby z briškim Našim Praporjem, ki se je po neoporečno gladki zmagi proti Intrepidi po 10 letih vrnil v D ligo. Če pa si bodo tudi Slogašice zagotovile obstanek, bodo prihodnje leto igrale v slovenskem tržaškem derbyju proti Boru, ki si je ravno tako kot Brici z enako gladko zmago proti ekipi Sant'Andrea v zadnjem kolu prvenstva 1. divizije zagotovil napredovanje.

MLADINSKA PRVENSTVA

NARAŠČAJNICAM V GORICI NI USPELO, NAJMLAJŠIM PA JA

V povratni finalni tekmi za naslov goriškega pokrajinskega prvaka v kategoriji naraščajnic Valu MTI niti drugič ni uspelo premagati Villesse. V Trstu se je šele začela polfinalna faza v isti kategoriji. Naraščajnice Sloge so premagale Alturo inse uvrstile v finale, v polfinalu pa se borijo tudi Kontovelke. Dečki Soče Unitekno so po zmagi v prvenstvu v play offu, ki je sicer zgolj prestižnega značaja, porazili še drugouvrščeno Torriano. V Miljah je bil pokrajinski del prvenstva UISP v mini in superminiodbojki, ki je namenjena najmlajšim. Malčki Kontovela in Sloge so se odlično odrezali: najmlajše Kontovelke in sovrstniki Sloge so se namreč uvrstili v državni finale, ki bo prve dni julija v kraju Ascoli Piceno.

KOTALKANJE

CUCOVAZ IN ROMANOVA DEŽELNA PRVAKA

TRST - Član goriške Vipave Matia Cucovaz je v kategoriji najmlajših osvojil deželni naslov v umetnostnem kotalkanju. Ta naslov je dodal pokrajinskemu, ki ga je bil že premočno osvojil. 7-letni Cucovaz je bil najboljši tako v obveznih likih kot v prostem programu, tako da je premočno posegel še po 1. mestu v kombinaciji.

Kadetinja openskega Poleta Tanja Romano pa je tudi letos prepričljivo zmagala tako v prostem programu kot v kombinaciji. Državno prvenstvo bo junija v Spinei.

JADRANJE

SMOLA A.BOGATEC, BUŽANA IN ZIDARIČA

BARI - Tržačanki Segulin (Adriatico) je uspel podvig, da se je v zelo šibkem vetru s končnim 2. mestom uvrstila pred prvo damo italijanskega jadranja v razredu evropa Arianno Bogatec (Sirena). Reprezentantke, ki bodo odšle na evropsko prvenstvo, pa bodo določili na državnem prvenstvu, ki bo junija na Comskem jezeru. Na 5 regatah so solidne uvrstitve dosegli tudi ostali naši jadralci z mlado jadralko Čupe Križničevo na čelu.

V Tržaškem zalivu je bila v nedeljo 3. preizkušnja za kategorijo laser. Čupin predstavnik Mitja Bužan se je do zadnjega potegoval za 1. mesto, a mu je na koncu zmanjkalo "sapice". Na skupni lestvici je 2. pred jadralcema Sirene Zidaričem in Omarijem.

JK Čupa je obenem v Sesljanskem zalivu priredil 1. selekcijo za kadete razreda optimist. V brezvetrju se naši jadralci niso najbolje znašli. Najboljši v vrstah domače Čupe je bil 8. Jaro Furlani.

AVTOMOBILIZEM

ZENIČ DVAKRAT NAJHITREJŠI

ZELTWEG - Na tem avstrijskem dirkališču sta bili v soboto in nedeljo prvi dve preizkušnji za državno prvenstvo Slovenije. Repenski pilot Albert Zenič se je tudi tokrat odlično izkazal s svojim Oplom Astro 2000 in na obeh dirkah zmagal v razredu N do 2000 ccm. Zenič tako zanesljivo vodi na skupni lestvici. Naslednja dirka bo v nedeljo, 18.t.m., na Grobniku pri Opatiji.

NAMIZNI TENIS

KRASU VRSTA NASLOVOV

Včeraj v Zgoniku 1. polfinale A lige

ZGONIK - Konec tedna je ŠK Kras priredil deželno prvenstvo v domači telovadnici. Organizatorje so Krasove pingpongašice nagradile s celo vrsto osvojenih naslovov. Na absolutni lestvici je bila domačinka Vanja Milič boljša od sestrične Katje, 3. mesto pa je šlo njuni društveni kolegici Ani Bersan. Med ženskimi dvojicami je bil najboljši par Vanja in Sonja Milič pred Ano Bersan in Katjo Milič, Dašo Bresciani in Martino Milič ter Rustjo in Nino Milič. Tudi v mešanih dvojicah sta bila najboljša Krasova para: Bertolotti - Bersan pred R. in K. Milič. V mladinskih kategorijah je Kras Telital posegel po mnogih deželnih naslovih. Pri mladincih je bil Bojan Simoneta 2., mladinke Katja, Vanja in Nina Milič ter Daša Bresciani pa so potrdile monopol v svoji kategoriji. Naraščajnika Fabiani in B. Milič si delita 3. mesto. Naraščajnice: 1. Bresciani, 2. Martina Milič, 3. Santini in Kralj (vse Kras). Med dečki je bil Fabiani boljši od Bojana Miliča. V kategoriji deklic je zmagala Tretjakova, Doglia je bila 2., Vidoni pa 4. Med najmlajšimi sta se izkazali Borovi predstavnici Crismancich in Carli. Prva je bila druga, druga pa četrta, medtem ko sta skupaj dosegli naslov v dvojicah. Med tretjekategornicami spet monopol Krasa: 1. N. Milič, 2. Gambini, 3. M.Milič in Simoneta. Med četrtokategornicami je naslov šel Simoneti, Santinijeva pa je bila 3.

V sredo, 14. t.m., je bila v Športno-kulturnem centru tudi prva tekma polfinala play-offa ženskega državnega prvenstva A lige med Krasom Generali in Coccagliom (BS). Kras je nastopil s svojo najboljšo postavo: Wang Xue Ian, Ana Bersan in Vanja Milič, trener Ge-Ke Qiang. Povratna tekma bo v nedeljo, 18. t.m., ob 20. v Coccagliu pri Brescii, morebitna tretja tekma, v primeru izenačenega rezultata, bo v Zgoniku v sredo, 21. t.m., ob 20. uri.

TERNI - Dekleta Krasa Telital so se odlično odrezala tudi na državnem turnirju. Naraščajnici Martina Milič in Daša Bresciani sta si prislužili 1. in 3. mesto, Vanja Milič pa je bila najboljša mladinka.

RITMIČNA GIMNASTIKA

KATJA STAREC (BOR) 2. V DEŽELI

Na deželnem prvenstvu v športno-ritmični gimnastiki v Trstu je Borova telovadka Katja Starec s svojo odlično izpeljano vajo z obročem ponovila svoj lanski uspeh in tudi letos osvojila srebrno odličje. Izkazale so se tudi ostale Borovke.

KOLESARSTVO

AMATERJI ADRIE DOBRI

V nedeljo je bila na 10,2 km dolgi progi med Bajto, Gabrovcem, Božjim poljem in Križem na sporedu 7. izvedba krožne dirke Brišče za amaterje. Kolesarji lonjerskega kluba Adria so se tudi tokrat uveljavili. Med kadeti je bil Uroš Oven 2., David Škabar pa 3. Veteran Alberto Peretti je zasedel 3. mesto. V kategoriji gentelmen je Janez Zakotnik 2., ravno tako kot Jože Hafner med supergentelmeni. Adria pa je kolesarila tudi v Pordenonu, kjer je bil Oven 4., Povirkov pa peti.

DALJE STR. 16

ŠAH

BAJC IN BEDNARIK ZAMEJSKA PRVAKA

ERIK DOLHAR

Na 12. zamejskem prvenstvu za 8. memorial Zlatka Jelinčiča prva z enakim številom točk (*na sliki*).

FOTO KROMA

V Trstu se je v nedeljo zaključilo zamejsko prvenstvo, ki ga je priredila šahovska komisija pri Združenju slovenskih društev v Italiji. Prišlo je do presenečenja: Drago Bajc je namreč v napadalnem slogu premagal Pina Lakoviča in si tako prislužil prvo mesto skupno z mladim 23-letnim Goričanom Janom Bednarikom, ki je v prejšnjih kolih zmagal vse tekme in remiziral prav z Bajcem. Na tretje mesto se je ravno tako presenetljivo kot Bajc uvrstil dr. Filibert Benedetič, ki mu je tudi uspelo premagati mojstra Lakoviča. Ta se je moral zadovoljiti s 4. mestom, 5. je bil državni drugokategornik Dušan Jelinčič, kateremu sledijo Neven Franko, Cveto Prašelj in Pino Rudež.

Turnir je bil zelo kakovosten, manjkal je le državni prvokategornik Egon Pertot. Nasploh pa je to značilnost zamejskega šahovskega gibanja. Ob visoki kvaliteti pa žal ni dovolj pomladka, kot je med nagrajevanjem povedal podpredsednik ZSŠDI Mario Šušteršič. Kljub temu se vsakih 10-15 let najde šahist, ki se uveljavi na državni ravni. Sedaj je na vrsti mladi Bednarik, ki si je tokrat prvič v svoji karieri zagotovil naslov zamejskega prvaka. Kljub temu novemu talentu pa ne moremo mimo dejstva, da zamejskemu šahu primanjkuje nekaj organiziranosti in dela z mladimi.

ŠPORT IN ŠOLA

GORIŠKO VIŠJEŠOLSKO ATLETSKO PRVENSTVO

Dober nastop šol Vrh in Voranc na mladinskih igrah

V Gorici so višješolci tekmovali v atletiki na stadionu Rojce. Najboljši šoli sta bili med dekleti pedagoški licej Gregorčič, pri fantih pa slovenska sekcija ITI Galilei. V četveroboju sta bila najboljša predstavnika teh šol Helena Braini in Nikolaj Pintar.

V Štandrežu pa je bilo tekmovanje v miniodbojki v okviru mladinskih iger. Ekipa 4. razreda doberdobske šole Voranc je bila druga.

V torek je bil na Rojcah še Športni dan za slovenske goriške osnovnošolce. V ponedeljek, 19. t.m., bodo v Kulturnem domu poligon za 1. in 2. razred ter tekme v igri med dvema ognjema za 3. razred.

ED

OBVESTILO

ROLKANJE-GRAND PRIX. V sredo, 14. t.m., je ŠD Mladina iz Križa v domu A. Sirk predstavilo letošnje mednarodno tekmovanje Grand Prix, ki bo v nedeljo. V tem tekmovanju Križani vodijo po dveh preizkušnjah na skupni lestvici, kar so potrdili z dobrim nastopom v nedeljo v Spinei.

KAMPANJA OSEM OD TISOČ

ZADOŠČA TVOJ PODPIS!

Vsaj 5 milijonov upokojencev in odvisnih delavcev bi radi spomnili, da lahko od 1. maja do 30. junija namenijo Osem od tisoč za katoliško Cerkev s pomočjo obrazcev 201 in 101. Kdo jim bo pomagal pri izpolnjevanju obrazcev? Izpolnitev teh je zelo enostavna in obenem tudi malo poznana. Ker ne poznajo tega načina pomoči Cerkvi, vsako leto milijoni katoličanov izgubijo priložnost, da bi konkretno pomagali Cerkvi, ki skrbi, da se oznanja evangelij in Beseda na različnih področjih. Tudi zato veliko župnij pripravlja pomoč pri odločitvi za Osem od tisoč za katoliško Cerkev. Pri tem svojem delu so nekatere župnije zaprosile za pomoč tudi patronate in druge organizacije, ki bodo zbirale obrazce 201 in 101.

Osem od tisoč je drevo, ki je že obrodilo svoje sadove. To so: oznanjevanje evangelija, solidarnost, sprejemanje različnih, medverski dialog, kultura. V letih 1990-96 je bilo podeljenih škofijam za versko delovanje 567 miljard lir in 352 milijard lir za karitativne dejavnosti Cerkve. Od leta 1990 do 1995 je bilo 338,8 milijard lir namenjenih za gradnjo 1093 cerkvenih objektov. V zadnjih šestih letih so s 328 milijardami lir (ostaja jih še okrog 40) pričeli z 2560 načrti za razvoj in človekoljubne dejavnosti v tretjem svetu. Osem od tisoč obrodi torej veliko sadov. Za to je zaslužnih tudi 38.000 duhovnikov, ki delujejo v naših škofijah. Osem od tisoč pomaga tudi njim, saj ni dovolj *Darov za vzdrževanje Cerkve*, ki jih lahko v celoti odštejemo pri davčni prijavi IRPEF. To drevo tolikih sadov in vej moramo ohraniti pri življenju. In če lahko primerjamo zemljo z množico katoliških vernikov in sonce z Božjo Previdnostjo, ki razsvetljuje in greje veliko drevo, lahko rečemo, da je voda predstavljena s podpisi za katoliško Cerkev na obrazcu davčne prijave. Od 1. maja do 30. junija se lahko odločite za to na obrazcu davčne prijave 740, 101 (odvisni delavci) in 201 (upokojenci). Več podpisov pod katoliško Cerkvijo pomeni več vode za naše drevo, ki bo tudi v prihodnje obrodilo veliko sadov.

TUDI UPOKOJENCI Z OBRAZCEM 201 IN ODVISNI DELAVCI Z OBRAZCEM 101 LAHKO NAMENIJO OSEM OD TISOČ ZA KATOLIŠKO CERKEV

Konec februarja je več milijonov upokojencev in odvisnih delavcev prejelo davčne obrazce 201 in 101, ki jih ni potrebno več odposlati na davčno upravo, če se nima drugih prihodkov. Vsi tisti pa, ki imajo letni prihodek, višji od 8.611.000 lir, lahko oddajo Osem od tisoč katoliški Cerkvi. Zato naj izpolnijo obrazec 201 in 101 in naj se v kvadratku pod napisom *katoliška Cerkev* lastnoročno podpišejo. Seveda morajo na obrazec napisati tudi osebne in rojstne podatke, če le-ti niso že vneseni. Kopijo obrazca 201 ali 101 naj odnesejo na občino, kjer imajo stalno bivališče, ali pa naj odpošljejo na Davčno upravo. Davčne obrazce lahko pošljejo v navadni kuverti z običajno znamko. Original davčnega obrazca 201 ali 101 pa naj obdržijo.

Na koncu še opozorilo: če hočete, da bo vaša odločitev veljavna, morate lastnoročno podpisati v samo enem kvadratku!

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA - OBRAČUN DNE 31. 12. 1996

PREMOŽENJSKO STANJE

AKTIVA

10	BLAGAJNA IN RAZPOLOŽLJIVOST PRI OSREDNJI BANKI IN POŠTNI UPRAVI	3.234.081.951
20	DRŽAVNE IN SORODNE VREDNOTNICE, KI JIH LAHKO REESKONTIRAMO PRI OSR. BANKI	72.921.911.110
30	TERJATVE DO BANČNIH USTANOV	33.690.401.880
40	TERJATVE DO STRANK	143.500.386.583
50	OBVEZNICE IN DRUGE VREDNOTNICE	84.904.427.076
70	SOUDELEŽBE	1.258.244.300
90	VEČLETNI STROŠKI	322.980.987
100	IMOBILIZACIJE	11.165.091.632
130	RAZNE AKTIVNE POSTAVKE	15.968.612.286
140	AKTIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	6.372.807.577
	SKUPNA AKTIVA	373.338.945.382

JAMSTVA IN OBVEZE

10	IZDANA JAMSTVA	8.889.669.203
20	OBVEZE	4.132.765.100

PASIVA

10	DOLGOVI DO BANČNIH USTANOV	345.796.306
20	DOLGOVI DO STRANK	245.427.375.488
30	DOLGOVI ZA VREDNOTNICE	55.128.050.217
40	SREDSTVA TRETJIH V UPRAVI	349.167.069
50	RAZNE PASIVNE POSTAVKE	7.448.302.513
60	PASIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	2.496.945.423
70	SKLAD ODPRAVNIN	4.257.084.871
80	SKLADI ZA RIZIKE IN OBVEZE	2.231.096.498
90	SKLAD ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	1.353.327.646
100	SKLAD ZA SPLOŠNE BANČNE RIZIKE	172.049.999
120	DRUŽBENA GLAVNICA	26.820.000
130	DOPLAČILA NA DELEŽE	132.816.853
140	REZERVNI SKLAD	48.238.975.170
150	SKLADI DENARNEGA OVREDNOTENJA	1.182.786.653
170	POSLOVNI DOBIČEK	4.548.350.676
	SKUPNA PASIVA	373.338.945.382

IZKAZ POSLOVNEGA USPEHA

10	AKTIVNE OBRESTI IN SLIČNI DOHODKI	34.448.790.604
20	PASIVNE OBRESTI IN SLIČNA BREMENA	-16.579.708.153
30	DIVIDENDE IN RAZNI DOHODKI	32.508.000
40	AKTIVNE KOMISIJE	1.453.044.415
50	PASIVNE KOMISIJE	-155.273.596
60	DOBIČKI PRI FINANČNIH POSLIH	3.149.870.854
70	RAZNI DOHODKI PRI STORITVAH	1.737.634.184
80	UPRAVNI STROŠKI	-14.698.961.525
90	ODPISI VEČLETNIH STROŠKOV IN IMOBILIZACIJ	-1.662.204.812
110	RAZNI UPRAVNI STROŠKI	-554.287.064
120	POPRAVKI TERJATEV IN VIŠANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBVEZE	-2.439.445.723
130	PRILIVI ODPISANIH TERJATEV	222.720.874
140	VIŠANJE SKLADA ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	-798.143.773
150	ODPIS SOUDELEŽB	0
170	DOBIČEK PRI SPLOŠNEM POSLOVANJU	4.156.544.285
180	IZREDNI DOHODKI	605.566.212
190	IZREDNI STROŠKI	-196.286.755
200	IZREDNI PREBITEK	409.279.457
220	DAVKI NA POSLOVNI DOBIČEK	-17.473.066
230	***POSLOVNI DOBIČEK***	4.548.350.676